د پوهنې وزارت
د تعلیمي نصاب، د ښوونکو د روزنې
او د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي
کتابونو د تالیف لوی ریاست

ریاضي

دریم ټولگی

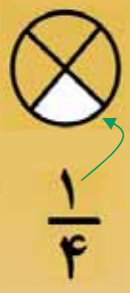

$\frac{1}{4}$

$۶+۱ > ۶-۱$

$۹+۲ > ۱۰$

$۶+۵ = ۱۱$

Ketabton.com

د چاپ کال: ۱۳۹۰ هـ . ش.

د پوهنې وزارت
د تعليمي نصاب، د ښوونکو د روزنې
او د ساينس د مرکز معينيت
د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي
کتابونو د تاليف لوی رياست

رياضي

دريم ټولگی

د چاپ کال: ۱۳۹۰ هـ . ش.

ketabton.com - The Digital Library

د کتاب د تالیف، څېړنې او تدقیق کمیټې

لیکوالان:

- سرمؤلف الحاج عبدالله شاه د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د ریاضي دیپارتمنت غړی
- سرمؤلف عبدالکبیر د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د ریاضي دیپارتمنت غړی
- سرمؤلف نظام الدین د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د ریاضي دیپارتمنت غړی

تایید او مطالعه:

ملي شورا:

- د ولسي او مشرانو جرګو د دیني، پوهنې او لوړو زده کړو د کمیسیونونو غړي.

د څېړنې او تدقیق کمېټې:

پوهنې وزارت:

- سر مؤلف امان الله د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د ریاضي دیپارتمنت غړی.
- سر مؤلف میر نقیب الله د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د څېړنې او ارزونې د دیپارتمنت آمر.
- دوکتور ننګیالی ارسلا د پوهنې وزارت سلاکار.
- محمد عزیز تحریک د پښتو دیپارتمنت آمر، ادیتور.

ژباړونکی:

سرمؤلف نظام الدین د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د ریاضي دیپارتمنت غړی.

د محتوا، دیني او سیاسي فرهنګي برخو د څېړنې او بررسۍ کمیټه:

- ډاکټر عطاء الله واحدیار د پوهنې وزارت ستر سلاکار او د نشراتو رئیس.
- دوکتور محمد یوسف نیازی د پوهنې وزارت سلاکار.
- د مؤلف مرستیال محمد سهراب دیدار د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف ریاست د پښتو دیپارتمنت علمي غړی.

د څېړنې او تدقیق د څارنې کمیټه:

- دکتور اسدالله محقق د تعلیمي نصاب د پراختیا، د ښوونکو د روزنې او د ساینس مرکز معین
- دکتور شېر علي ظریفي د تعلیمي نصاب د پراختیا د پروژې مسؤول
- د سرمؤلف مرستیال عبدالظاهر ګلستاني د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف لوی رئیس

طرح او دیزاین: حمیدالله غفاري

ketabton.com - The Digital Library

ketabton.com - The Digital Library

ملي سرود

دا وطـــن افغانـــستان دی دا عـــزت د هـــر افغـــان دی

کـور د سـولې کـور د تـورې هـــر بچـــی یـــې قهرمـــان دی

دا وطـــن د ټولـــو کـــور دی د بلوڅـــــــو د ازبکـــــــو

د پـــښتـــون او هـــزاره وو د ترکمنـــــــو د تاجکـــــــو

ورســره عــرب، ګوجــر دي پامپـــــریان، نورستانیـــــان

براهـــوي دي، قزلبـــاش دي هـــم ایمـــاق، هـــم پـــشه یـــان

دا هیـــواد بـــه تـــل ځلیـــږي لکـــه لمـــر پـــر شـــنه آسمـــان

پـــه سینـــه کـــې د آسیـــا بـــه لکـــــه زړه وي جـــــاویدان

نـــوم د حـــق مـــودی رهبـــر وایـــو الله اکبـــر وایـــو الله اکبـــر

ketabton.com - The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

د پوهنې د وزیر پیغام

ګرانو ښوونکو او زده کوونکو،

ښوونه او روزنه د هر هېواد د پراختیا او پرمختګ بنسټ جوړوي. تعلیمي نصاب د ښوونې او روزنې مهم توکی دی چې د علمي پرمختګ او ټولنې د اړتیاوو له مخې رامنځته کیږي. څرګنده ده چې علمي پرمختګ او ټولنیزې اړتیاوې تل د بدلون په حال کې وي. له دې امله لازمه ده چې تعلیمي نصاب هم علمي او رغنده انکشاف وموميي. البته نه ښایي چې تعلیمي نصاب د سیاسي بدلونونو او د اشخاصو د نظریو او هیلو تابع شي.

دا کتاب چې نن ستاسو په لاس کې دی، پر همدې ارزښتونو چمتو او ترتیب شوی دی. علمي ګټورې موضوعګانې پکې زیاتې شوې دي. د زده کړې په بهیر کې د زده کوونکو فعال ساتل د تدریسي پلان برخه ګرځیدلې ده.

هیله من یم دا کتاب له لارښوونو او تعلیمي پلان سره سم د فعالې زده کړې د میتودونو د کارولو له لارې تدریس شي او د زده‌کوونکو میندې او پلرونه هم د خپلو لونګو او زامنو په باکیفیته ښوونه او روزنه کې پرله پسې ګډه مرسته وکړي چې د پوهنې د نظام هیلې ترسره شي او زده‌کوونکو او هېواد ته ښې بریاوې ور په برخه کړي.

زه پر دې ټکي پوره باور لرم چې زموږ ګران استادان او ښوونکي د تعلیمي نصاب په رغنده پلي کولو کې ستره دنده او درونده مسؤولیت لري.

د پوهنې وزارت تل زیار کاږي چې د پوهنې تعلیمي نصاب د اسلام د سپېڅلي دین له بنسټونو، د وطن دوستی د پاک حس په ساتلو او علمي معیارونو سره سم د ټولنې د څرګندو اړتیاوو له مخې پراختیا وموميي.

په دې ډګر کې د هېواد له ټولو علمي شخصیتونو، د ښوونې او روزنې له پوهانو او د زده‌کوونکو له میندو او پلرونو څخه هیله لرم چې د خپلو نظریو او رغنده وړاندیزونو له لارې زموږ له مؤلفانو سره د درسي کتابونو په لا ښه تالیف کې مرسته وکړي.

له ټولو هغو پوهانو څخه چې ددې کتاب په چمتو کولو او ترتیب کې یې مرسته کړې، له ملي او نړیوالو درنو موسسو، او نورو ملګرو هېوادونو څخه چې د نوي تعلیمي نصاب په چمتو کولو او تدوین او د درسي کتابونو په چاپ او وېش کې یې مرسته کړې ده، مننه او درناوی کوم.

ومن الله التوفیق

فاروق وردګ

د افغانستان د اسلامي جمهوریت د پوهنې وزیر

ketabton.com - The Digital Library

د کتاب د محتوا فهرست

شمېره	عنوانونه	مخ
	لومړی فصل	
۱	د عددونو مقامي قیمت	۱
	دوهم فصل	
۲	تجسس او تخمین کول	۹
	دریم فصل	
۳	د عددونو لوستل او لیکل له (۱۰۰۰) څخه تر (۱۰۰۰۰۰) پورې	۱۱
۴	د عددونو پیژندنه له ۱۰۰۰۰ څخه تر ۱۰۰۰۰۰ پورې ..	۱۵
	څلورم فصل	
۵	د جمعې په عملیې کې د لس دانه ییزو ګروپونو له جوړولو څخه کار اخستل	۱۸
۶	د څو رقمي عددونو جمع چې د جمعې حاصل یې له ۱۰۰۰۰۰ زیات نشي	۲۰
۷	د هغو عددونو جمع چې له دوو جزو څخه زیاتې اجزاوي ولري	۲۲
۸	د جمعې د عملیې آزمایل	۲۴
	پنځم فصل	
۹	له یو بل څخه د دوه رقمي، دري رقمي او څلور رقمي عددونو تفریق	۲۶

ketabton.com - The Digital Library

۱۰	د تفریق د عملیې سرته رسول د پور کولو (قرض) د اړتیا په صورت کې	۲۸
۱۱	د تفریق د عملیې آزموینه	۳۳
	شپږم فصل	
۱۲	د عددونو د خط پیژندنه.....	۳۵
۱۳	د دوولسونو په شا او خوا کې د عددونو پرتله.....	۳۷
۱۴	د عددي خط څخه په کار اخستنې سره د جمعې عملیه	۳۹
۱۵	د عددي خط څخه په کار اخستنې سره د تفریق عملیه.....	۴۰
	اووم فصل: ضرب	
۱۶	د ضرب د عملیې د مفهوم پیژندنه	۴۲
۱۷	د ۲ او ۷ د ژبنې ضرب جدول پیژندنه	۴۶
۱۸	د ۸ ، ۹ او ۱۰ عددونو د ژبنې ضرب جدول پیژندنه	۴۹
۱۹	له (۱-۱۰) د ژبنې ضرب له جدول څخه د کار اخېستلو طریقه.	۵۲
۲۰	د ضرب په عملیه کې د بدلون (تبدیلي) خاصیت	۵۵
۲۱	د یوه عدد ضربول په ۱ ، ۱۰ او ۱۰۰ کې	۵۷
۲۲	د ۱۰ او ۱۰۰ ضربول په یوه عدد کې.....	۵۹
	اتم فصل: د اندازه کولو واحدات	
۲۳	د اوږدوالي د اندازه کولو واحد (متر).....	۶۳
۲۴	د سانتي متر پیژندنه.....	۶۵
۲۵	د دیسي متر پیژندنه	۶۷
۲۶	د ملي متر پیژندنه	۶۸

ketabton.com - The Digital Library

۲۷	د کیلو متر پیژندنه	۷۰

نهم فصل: هندسه

۲۸	په شکلونو کې د ټکي (نقطې) ټوټه خط، نیمایي خط او خط پیژندنه	۷۱
۲۹	د خط د ډولونو پیژندنه	۷۴
۳۰	د زاویو د ډولونو پیژندنه	۷۶

لسم فصل

۳۱	د خلاصو او ټرلو شکلونو پیژندنه.....	۸۰
۳۲	تخميني او دقیق اندازه کول	۸۲
۳۳	د مربع، مستطیل او مثلث د محیط (چاپیریال) پیدا کول	۸۴

یوولسم فصل: د کتلې، وخت او مایعاتو اندازه کول

۳۴	د کتلې د اندازه کولو واحد (کیلوګرام)	۸۷
۳۵	د ساعت (ګړۍ) پیژندنه	۹۱
۳۶	د ساعت په واسطه د وخت ټاکل.....	۹۵
۳۷	د اونۍ – میاشت او کال پیژندنه	۹۸
۳۸	د جنتري پیژندنه	۹۹
۳۹	د لیتر پیژندنه	۱۰۳
۴۰	د یوه رقمي عددونو ضرب کول په څو رقمي عددونو کې .	۱۰۵
۴۱	د دوه رقمي عددونو ضرب کول په دوه رقمي عددونو کې	۱۰۷

ketabton.com - The Digital Library

دولسم فصل

۴۲ د ویش (تقسیم) د عملیې پیژندنه ۱۱۴

۴۳ د دوه رقمي عددونو ویشل په یوه رقمي عددونو باندې .. ۱۱۷

۴۴ د دري رقمي عددونو ویشل په یوه رقمي عدد باندې ۱۲۱

۴۵ د ضرب او ویش د عملیو آزموینه د یو بل په واسطه ۱۲۴

دیارلسم فصل : کسر

۴۶ د کسر پیژندنه ۱۲۷

ketabton.com - The Digital Library

لومړی فصل

د عددونو مقامي قيمت

لومړی لوست: د عددونو مقامي قيمت

هدف: زده کوونکي دې د يوه رقم مقامي قيمت په اړوندو مرتبو کې تشخيص کړای شي.

گرانو زده کوونکو تاسو مخکې د يو يزو، لسيزو او سليزو مرتبې پيژندلې دي دا چې د عددونو په ليکلو کې د مرتبو پيژندل مهم دي يو ځلې بيا د هغو يادونه کوو.

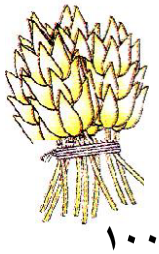

١٠٠ ١٠ ١

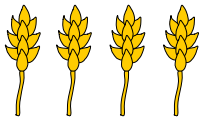

١٠٠ ٤٠ ٦

پورته شکل د ١٤٦ عدد رانبيي په داسې حال کې چې ٦ دانې غنم د ٦ عدد، او ٤ د غنمو ١٠ دانه يي وړي د ٤٠ عدد او د غنمو يو سلی وړي د ١٠٠ عدد رانبيي چې په جدول کې په لاندې توګه ښودل کيږي.

يو يز	لسيز	سليز
٦	٤	١

ketabton.com - The Digital Library

مشق او تمرین

۱. لاندې شکلونه په نظر کې ونیسئ. د هغو له مخې لاندې تش ځایونه ډک کړئ.

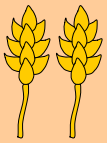

یویز ☐ لسیز او ☐ سلیز، ټوله ☐ کیږي.

لاس ته راغلی عدد څو رقمي دی؟ دغه رقمونه د لاندې جدول په اړوند مرتبو کې ولیکئ.

یویز	لسیز	سلیز

۲. لاندې شکلونه په نظر کې ونیسئ. د جدول تش ځایونه په مناسبو عددونو سره ډک کړئ.

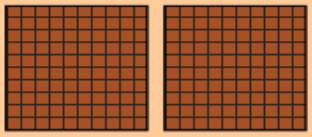

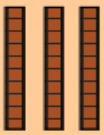

۳ لسیز او ۲ سلیز ☐ کیږي دا عدد په لاندې جدول کې ولیکئ.

یویز	لسیز	سلیز

۳. د لاندې شکلونو له مخې تش ځایونه په خپلو کتابچو کې ډک کړئ.

یویز ☐ لسیز ☐ سلیز ټول ☐ کیږي دا عدد په لاندې جدول کې وښیاست.

یویز	لسیز	سلیز

ketabton.com - The Digital Library

۱- د لاندې مثال سره سم تش ځایونه په خپلو کتابچو کې ډک کړئ.

مثال: ۸ یویز ۹ لسیز ۳ سلیز کیږي. ۳۹۸

٦ یویز ۵ لسیز ۹ سلیز کیږي. ☐

۹ یویز ۹ لسیز ۸ سلیز کیږي. ☐

۲- د لاندې مثال څخه په کار اخستنې سره تش ځایونه په خپلو کتابچو کې ډک کړئ.

۱- مثال: ۷۸۲ = ۲ یویز ۸ لسیز ۷ سلیز

۲- مثال:

۸۹ = ۹ یویز ۸ لسیز ۰ سلیز

۷۰ = ☐ یویز ☐ لسیز ☐ سلیز

۲۰٦ = ☐ یویز ☐ لسیز ☐ سلیز

۷٦۰ = ☐ یویز ☐ لسیز ☐ سلیز

۹۵۲ = ☐ یویز ☐ لسیز ☐ سلیز

۳- لاندې هر یو عدد په خپلو کتابچو کې په رقم سره ولیکئ.

- دوه اویا
- پنځه سوه څلوراتیا
- دوه سوه پنځه دیرش
- شپږ پنځوس
- اووه سوه څلویښت
- پنځه سوه درویشت

ketabton.com - The Digital Library

۴- لاندې عددونه ولولئ او هر یو په خپلو کتابچو کې په حروفو ولیکئ.

۷۴۶ .....

۶۴۲ .....

۷۰۷ .....

۹۰۲ .....

۴۳۰ .....

۱۲۳ .....

۵- د ۴ او ۶ په عددونو سره څو دوه رقمي عددونه لیکلای شئ؟

۶- د ۲۰۰ او ۲۵۰ عددونو په منځ کې ټول هغه عددونه چې د ۵ رقم ولري ولیکئ.

۷- فهیم ۳۳ افغانی لري د نبي لوري د ۳ رقم ته او هم د کین لوري د ۳ رقم ته ځیرشئ.

الف: وواياست چې دا دواړه رقمونه یو له بله سره څه توپیر لري؟ .....

ب: د دواړو رقمونو ارزښت یوشی دی؟ .....

ج: د نومورې عدد نبي او کین لوري رقمونه په عملي توګه د لرګوتو په واسطه وښیاست؟

د: د نومورې عدد رقمونه په چوت کې وښیاست.

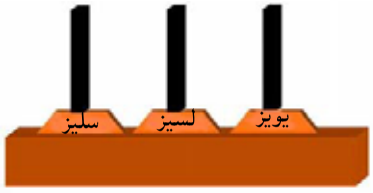

ketabton.com - The Digital Library

هـ: د ۱۰۰ عدد په چوټ کې وښیاست.

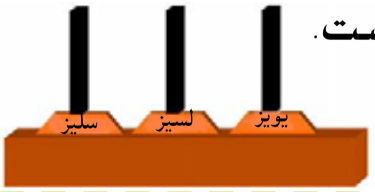

۸- لاندې عددونه په نظر کې ونیسئ.

الف _ د ٦٦ په عدد کې څو یویز او څو لسیز شتوالی لري؟.....

ب _ د ٦٠٦ په عدد کې څو یویز، څو لسیز او څو سلیز شتوالی لري؟.....

ج _ د اووه نوي په عدد کې څو یویز او څو لسیز شتوالی لري؟.....

د _ د اته سوه په عدد کې څو یویز او څو لسیز شتوالی لري؟.....

هـ _ د دوه رقمي تر ټولو په کوچني عدد کې څو یویز او څو لسیز شتوالی لري؟.....

و _ د دوه رقمي تر ټولو په لوی عدد کې څو یویز او څو لسیز شتوالی لري.

په ټولګي کې د زده کړونکو فعالیت

دلاندې شکلونو یا کارتونو په ډول د ۳،۲،۱ عددونه په نظر کې ونیسئ څو څو دری رقمي عددونه لیکلای شئ، او هم د هغو تر ټولو د کوچنی او تر ټولو د لویو عددونو نومونه واخلئ.

_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

_ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _ _

تر ټولو کوچنی عدد _ _ _ _ _ _

تر ټولو لوی عدد _ _ _ _ _ _

ketabton.com - The Digital Library

ښاغلی ښوونکی دې د زده کوونکو څخه درې تنه د ټولګي مخې ته ودروي. او هر یوه ته دې د ۱، ۲، ۳ یو یو کارت ورکړي. او له هغو څخه دې وغواړي چې خپل اړوند کارت خپلو ټولګیوالو ته وښیي. بیا دې ښاغلی ښوونکی له زده کوونکو څخه پوښتنه وکړي. تاسو د کارتونو په واسطه کوم درې رقمي عدد لیکلای شئ. په دوهم وار دې د زده کوونکو ځایونه بدل کړي، او لاس ته راغلی عدد دې په جدول کې ولیکي په همدې ډول دې د ځایونو بدلولو ته ادامه ورکړي او د هر بدلون عدد دې تر هغه وخت پورې په جدول کې ولیکي چې لاس ته راغلی عدد تکراري رانشي. او په پای کې دې وشمیري چې څو درې رقمی عددونه د ۱، ۲، ۳ عددونو څخه لاس ته راغلي دي او یو له بله سره دې پرتله کړي. د مقامي قیمت یا مقامي ارزښت په نظر کې نیولو سره دې ترتیب کړي.

کورنی دنده

د ۴، ۵، ۶ عددونو څخه څو درې رقمي عددونه لاس ته راځي په خپلو کتابچو کې یې ولیکئ.

ketabton.com - The Digital Library

۱- د مثال په توګه دواړه مساوي عددونه په خپلو کتابچو کې یو له بله سره وننښلوئ.

۱۳یویزاو ۲ لسیز	۴یویزاو ۷ لسیز	۲ یویزاو ۵ لسیز
۱۴ یویزاو ۲ لسیز	۱۲ یویزاو ۴ لسیز	۳ یویزاو ۷ لسیز

۲- د حل شوي مثال څخه په کار اخیستنې سره د نښې لوري جدولونه د کیڼ لوري له جدولونو څخه داسې بشپړ کړئ چې هر رقم یې په خپله مرتبه کې راشي.

مثال:

سلیز	لسیز	یویز
	۳	۱۲

سلیز	لسیز	یویز
	۴	۲

سلیز	لسیز	یویز
	۱۷	۳

سلیز	لسیز	یویز

سلیز	لسیز	یویز
۲		۱۳

سلیز	لسیز	یویز

۳- د لاندې مثال په ډول د پوښتنو ځوابونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

مثال: د ۳۵ د عدد ارقام په کومو مرتبوکې قرار لري؟ (۵ د یویزو په مرتبه کې او ۳د لسیزو په مرتبه کې).

- د ۷۶ د عدد ارقام په کومو مرتبو کې قرار لري؟.....او .....
- د ۶۴۵ د عدد ارقام په کومو مرتبو کې قرار لري؟

ketabton.com - The Digital Library

په خپله خوښه يو عدد وليکئ چې په هغه کې يويز، لسيز شتوالی ولري او ووایاست چې دا عدد څو رقمي دی؟

- په شمیر لو کې د ۵۹ له عدد څخه وروسته کوم عدد راځي؟
- په شمیر لو کې د ۹۹ له عدد څخه وروسته کوم عدد راځي؟
- په شمیر لو کې د ۹۹۹ له عدد څخه مخکې کوم عدد راځي؟
- د ۹۹۹ عدد څو رقمي دی؟

د ۴۰۰ او ۵۲۰ په منځ کې هغه عددونه وليکئ چې د يويز و رقمونه يې ۵ وي؟

ketabton.com - The Digital Library

تخمين

دويم لوست: تجسس او تخمين کول

هدف: زده کړونکي وکړای شي مخکې تر شمېرلو د تخمين په واسطه د شيانو مقدار په تقريبي توګه پيدا کړي. وروسته له دقيق شمېرلو قيمت يې وليکي.

مونږ ځنې وخت مقدارونه تخمين کوو او بيا د شمېرلو په واسطه دقيقه اندازه د يويزو او لسيزو په شکل ټاکو. او ګورو چې زمونږ تخمين په کومه اندازه حقيقت ته نژدې دی. په حقيقت کې تخمين کول يو هوښيارانه سوچ يا حدس دی چې د ذهن د انکشاف لپاره مهم ګڼل کيږي. عموماً په کورنيو کې د کوچنيانو د ساعت تيرۍ د پاره ډيره ښه ده. مثلاً که چيرې په کورنۍ کې زرد آلو وخوړل شي او د هغو مندکې (زړي) سره يو ځای کړي او خپلو کوچنيانو ته ووايې. څو دانې موخوړلي دي؟ چا زياتې خوړلې دي؟ چا لږې خوړلې دي؟ هر يو د خپل ذهن سره سم يو عدد وايې په پای کې دقيق شمېرل کيږي. او ليدل کيږي چې د کوم يوه تخمين حقيقت ته نژدی دی؟

ketabton.com - The Digital Library

ښاغلی ښوونکی دې یو نا معلوم مقدار د لوبیا دانې، یا د زرد آلو مندکې، د هندوانې یا ختیکی او یا کدو زړې تولګي ته راوړي او د ټولګي مخې ته دې کښیږدي، ټولو زده کوونکو ته دې وښیي. او هغه دې په یوه پاکټ یا کڅوړه کې واچوي. بیا دې زده کوونکي په ګروپونو باندې وویشي. داسې دې ورته ووایي.

۱. هر ګروپ دې جدول وکاږي.

۲. د ګروپ هر یو تن دې د پاکټ یا کڅوړې د شي مقدار په تخميني توګه وټاکي.

۳. دهر ګروپ جدول دې د ټولګي مخې ته زوړند شي.

۴. له هر ګروپ څخه دې یو، یو تن راشي د پاکټ یا کڅوړې د ننه مواد دې داسې وشمیري چې لومړی دې، لس، لس جلا کړي چې څو لسه او څو یو دانه یې دي.

۵. د شمیر حقیقي اندازه دې د ګروپونو د تخمین له جدول سره پرتله کړي.

۶. کوم ګروپ او کوم زده کوونکی د مسابقې وړونکی کیږي هغه ګروپ او هغه زده کوونکی دې تشویق شي.

ketabton.com - The Digital Library

دويم فصل

له (۱۰۰۰) څخه تر (۱۰۰۰۰۰) پورې د عددونو لوستل او ليکل

دريم لوست: د عددونو پيژندنه له ۱۰۰۰ څخه تر ۱۰۰۰۰۰ پورې

هدف: زده کوونکي وکړای شي عددونه له ۱۰۰۰ څخه تر ۱۰۰۰۰۰ پورې ولولي وشميري او وليکي.

کرانو زده کوونکو تاسو پوهيږئ چې د ۹ له عدد وروسته د (۱۰) عدد راځي. دا عدد، د يويز او لسيز د مرتبو لرونکی دی ويلای شي چې تر ۹۹ پورې دوه رقمي عددونه دي او د ۹۹ له عدد وروسته د ۱۰۰ عدد راځي چې د يويز، لسيز او سليز درې مرتبو لرونکی دی که چيرې د هغوپه ټولو مرتبو کې د ۹ عدد وليکل شي د ۹۹۹ عدد لاس ته راځي. دا درې مرتبې لومړی طبقه (د يويزو طبقه) بلل کيږي تا سو له ۱ څخه تر ۹۹۹ پورې ټول عددونه په دوهم ټولګي کې لوستلي دي چې په همدې طبقې پورې اړه لري. که چيرې په ۹۹۹ باندې د يوه عدد ور زيات کړو د ۱۰۰۰ عدد لاس ته راځي چې دا عدد څلور رقمونه لري چې څلورم رقم يې د (۱) عدد او په دوهمې طبقې پورې اړه لري تا سو په لاندې جدول کې دوه طبقې ليدلای شئ چې هره طبقه يې درې مرتبې د (يويز، لسيز او سليز) لري.

	لومړی طبقه (د يويزو طبقه)			دوهمه طبقه (زريزو طبقه)		
عدد	د يويزو مرتبه	د لسيزو مرتبه	د سليزو مرتبه	د زريزو مرتبه	د لس زريزو مرتبه	د سل زريزو مرتبه
۹۹	۹	۹				
۱۰۰	۰	۰	۱			
۹۹۹	۹	۹	۹			
۱۰۰۰	۰	۰	۰	۱		
۲۰۰۰	۰	۰	۰	۲		
.	.	.	.	.		
.	.	.	.	.		
.	.	.	.	.		
.	.	.	.	.		
۹۰۰۰	۰	۰	۰	۹		

ketabton.com - The Digital Library

که چیرې اوس په دوهمه طبقه کې د یو زریزو مرتبې ته پاملرنه وکړئ لیدل کیږي چې د (۱) عدد په همدې طبقه کې دی او د لومړۍ طبقې ټولې مرتبې یې صفر دي چې یو زر لوستل کیږي. که چیرې د (۱) د عدد په ځای د ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸ او ۹ عددونه ولیکو د ۲۰۰۰، ۳۰۰۰، ۴۰۰۰، ۵۰۰۰، ۶۰۰۰، ۷۰۰۰، ۸۰۰۰ او ۹۰۰۰ عددونه حاصلیږي.

تاسو پوهیږئ چې د پورته عددونو صفرونه په لومړۍ طبقې پورې اړه لري که چیرې د لومړۍ طبقې د صفرونو په ځای د ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸ او ۹ مختلف عددونه ولیکل شي په دې صورت کې د ۲۰۰۱، ۲۰۱۱، ۳۰۶۳، ۴۰۲۰، ۸۲۵۱، ۹۹۹۹ ... عددونه په لاس راځي.

د یوزریزو مرتبه　د سلیزو مرتبه　د لسیزو مرتبه　د یویزو مرتبه

الف: هغه عدد چې د پورتنیو ۴ کارتونو څخه په لاس راځي ولیکئ.

ب: نومورې عدد څو رقمونه لري؟

ج: نومورې عدد ولولئ او په حروفو باندې یې ولیکئ.

د: د صفر کارت په کومه مرتبه کې موقعیت لري؟ د لوستلو په وخت کې تلفظ کیږي او که نه؟

ketabton.com - The Digital Library

۱- د ۱۲۷۴، ۳۰۰۲ او ۲۰۵٦ عددونه ولولئ او په حروفو يې وليکئ د نومورو عددونو رقمونه په خپلو کتابچو کې د لاندې جدول په واسطه په اړوند مرتبو کې وليکئ.

يويز	لسيز	سليز	زريز

۲- د يوزرو دوه، او وه زرو پنځه اتيا، او نه زرو اته سوه درې څلويښت عددونه په رقم سره وليکئ او په جدول کې وښياست چې د هر يوه د سلو په مرتبه کې کوم رقم راغلی دی؟

يويز	لسيز	سليز	زريز

۳- کله چې تا سو، نهه زره او درې واياست په يوه جدول کې وښياست چې د ۹ رقم په کومه طبقه او مرتبه کې او همدارنګه د ۳ رقم په کومه طبقه او مرتبه کې قرار لري او هغه مرتبې چې نه لوستل کيږي کومې دي او په هغو کې کوم رقم قرار لري؟

يويز	لسيز	سليز	زريز

۴- د پنځه زرو او وه عدد وليکئ. په جدول کې يې وښياست او رقمونه يې په اړوندو مرتبو کې وليکئ.

يويز	لسيز	سليز	زريز

هر يو زده کوونکی دې د طبقو يو جدول رسم کړي د ۲۰۰۷، ۳۰۱٦، او ۱۸۸۷ عددونو رقمونه دې په اړوندو مرتبو کې وليکي او هم دې نومورې عددونه په تورو سره وليکي.

ketabton.com - The Digital Library

۵- اته زره نهه سوه نهه ویشت په رقم سره ولیکئ او رقمونه یې په لاندې جدول کې په اړوندو مرتبو کې ولیکئ.

یویز	لسیز	سلیز	زریز

٦- څلور زره یو سلو شپږ په رقم سره ولیکئ او رقمونه یې په لاندې جدول کې په اړوندو مرتبو کې ولیکئ.

یویز	لسیز	سلیز	زریز

۷- اته زره اووه سوه شپږ نوي په رقم سره ولیکئ او رقمونه یې د جدول په اړوندو مرتبو کې ولیکئ.

یویز	لسیز	سلیز	زریز

۸- نهه زره نوي د جدول په اړوند مرتبو کې ولیکئ.

یویز	لسیز	سلیز	زریز

۹- نهه زره نهه سوه نهه نوي د جدول په اړوند مرتبو کې ولیکئ او هم د ۸ ، او ۹ ګڼو پوښتنو د مرتبو په منځ کې توپیر په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

یویز	لسیز	سلیز	زریز

کورنی دنده

څرنګه چې د ۹۹ په عدد باندې د (۱) عدد ورزیات شو د ۱۰۰ عدد په لاس راغلی که چیرې د ۹۹۹ په عدد باندې د (۱) عدد زیات شي کوم عدد لاس ته راځي او څو رقمي دی؟

ketabton.com - The Digital Library

څلورم لوست

د عددونو پيژندنه له ۱۰۰۰۰ څخه تر ۱۰۰۰۰۰ پورې

هدف: زده کوونکي وکړای شي تر ۱۰۰۰۰۰ پورې عددونه ولولي او وليکي.

گرانو زده کوونکو تا سو د ۹۹۹۹ عدد پيژندلی دی کـه چيـرې اوس په دې عدد باندې د (۱) عدد زيات کړو د ۱۰۰۰۰ عدد په لاس راځـي چې دا عدد يو پنځـه رقمـي عـدد دی او د (۱) عـدد رقـم د دويمـې طبقې د لس زريزو په مرتبه کې قـرار لـري. کـه چيـرې اوس د لـس زريزو په مرتبـه کـې د (۱) د عـدد پـه ځـای د ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸ او ۹ عددونه وليکو د ۲۰۰۰۰، ۳۰۰۰۰، ۴۰۰۰۰، ۵۰۰۰۰، ۶۰۰۰۰، ۷۰۰۰۰، ۸۰۰۰۰، ۹۰۰۰۰ عددونه پـه لاس راځي. او س که چيرې د ۹۰۰۰۰ د لـومړۍ طبقـې د يـويزو پـه مرتبه کې د ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸ او ۹ عددونه وليکو د ۹۰۰۰۱، ۹۰۰۰۲، ۹۰۰۰۳، ۹۰۰۰۴، ۹۰۰۰۵، ۹۰۰۰۶، ۹۰۰۰۷، ۹۰۰۰۸، ۹۰۰۰۹ عددونه په لاس راځي. همدارنګه که چيرې د ۹۰۰۰۹ عدد د لسيزو، سـليزو او زريـزو پـه مرتبـو کـې د ۱، ۲، ۳، ۹ رقمونه وليکو د ۹۰۷۶۸، ۹۶۰۲۵، ۹۷۵۴۲، ..... ۹۹۹۹۹ عدد په لاس راځي که چيرې د ۹۹۹۹۹ په عدد باندې د ..... (۱) عدد ورزيـات شي د ۱۰۰۰۰۰ عدد په لاس راځي تاسو کولای شئ ځنې عددونـه د لاندې جدول په اړوند طبقو او مرتبو کې مطالعه کړئ.

لومړۍ طبقه (ديويزو طبقه)			دوهمه طبقه (د زريزو طبقه)		
د يويزو مرتبه	د لسيزو مرتبه	د سليزو مرتبه	د زريزو مرتبه	د لس زريزو مرتبه	د سل زريزو مرتبه
۹	۹				
۰	۰	۱			
۹	۹	۹			
۰	۰	۰	۱		
۹	۹	۹	۹		
۰	۰	۰	۰	۱	
۹	۹	۹	۹	۹	
۰	۰	۰	۰	۰	۱

کورنۍ دنده

هر يو زده کوونکی دې د طبقـو يـو جـدول رسـم کـړي د ۱۲۰۵، ۶۰۰۰۳، ۱۲۸۰۱ عددونه دې د اړوندو طبقو په مرتبو کې وښيي.

ketabton.com - The Digital Library

د لاندې تش ځایونه په مناسبو رقمونو سره د حل شوي مثال په ډول په خپلو کتابچو کې ډک کړئ.

مثال: شپږ او یا زره دوه سوه

۷	۶	۲	۰	۰

پوښتنې:

۱) شل زره

۲) اوولس زره شپږ سوه پنځه څلوېښت

۳) دوه دېرش زره

۴) اته ویشت زره پنځه دېرش

	۰	۰	۰	۰
۱		۶		۵
۳	۲			
۲				۵

لاندې عددونه لکه حل شوی مثال په حروفو باندې ولیکئ.

مثال: ۳۸۹۳۰ – اته دېرش زره نهه سوه دېرش

۱- ۶۵۰۰۴ .....

۲- ۷۳۶۴۲ .....

۳- ۱۰۰۰۰۰ .....

۴- ۸۷۰۰۷ .....

۵- ۹۹۹۹۹ .....

زده کوونکی دې یو طبقاتي جدول په خپلو کتابچو کې رسم کړي بیا دې لاندې عددونه د جدول په اړوندو مرتبو کې ولیکي او هم دې په تورو ولیکي.

۳۴۰۰۳ ، ۱۰۰۰۰۰ ، ۹۵۹۹۹

ketabton.com - The Digital Library

۱- څو عددونه وليکئ چې د هغو د سليزو په مرتبه کې ۹ او د لسيزو په مرتبه کې يې ۳ وي.

۲- يو عدد وليکئ چې د سليزو په مرتبه کې ۴ او د يوزريزو په مرتبه کې يې ۲ وي.

۳- يو عدد وليکئ چې د يويزو په مرتبه کې ۴ او د لس زريزو په مرتبه کې يې ۷ وي.

۴- يو عدد وليکئ چې د لس زريزو په مرتبه کې ۴ او د سليزو په مرتبه کې يې ٦ وي کوم عدد دی؟

۵- يو عدد وليکئ چې د لس زريزو په مرتبه کې ۹ وي او هم ووايئ چې دا عدد څو رقمونه لري؟

۶- که چيرې د سلو زرو په مرتبه کې د (۱) رقم قرار ولري د لومړۍ او دويمې طبقې په نورو مرتبو کې صفر وي کوم عدد لاس ته راځي؟

۷- په خپلو کتابچو کې يوطبقاتي جدول رسم او د ٦۰۷۰۴ عدد د لاندې جدول په اړوندو مرتبو کې وليکئ.

يويز	لسيز	سليز	زريز	لس زريز	سل زريز

ketabton.com - The Digital Library

دریم فصل: جمع

پنځم لوست: د جمعې په عملیې کې د لس دا نه ییزو ګروپونو له جوړولو څخه کار اخیستل

هدف: زده کوونکي وکړای شي د جمعې عملیه د لسونو د ګروپونو په جوړولو سره سر ته ورسوي.

لاندې شکلونه او د هغو اړوند عملیو ته پاملرنه وکړئ.

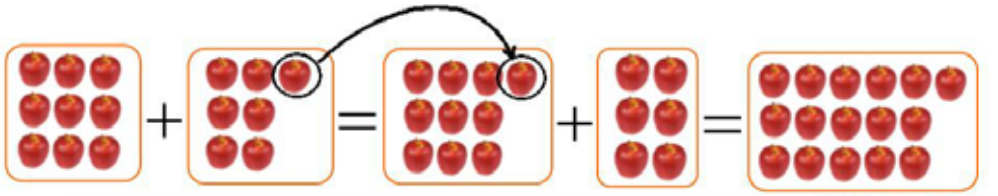

۹+۷ =۱۰+ ۶ =۱۶

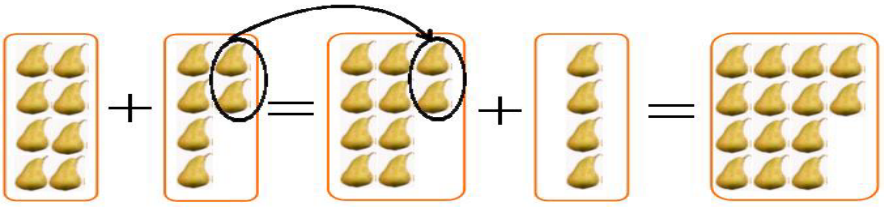

۸+۶=۱۰+۴=۱۴

په ټولګي کې د زده کوونکو فعالیت

د حل شوي مثال په ډول کار وکړئ او تش ځایونه ډک کړئ.

□+□=□+□=□

ketabton.com - The Digital Library

۱- لاندې مثال په نظر کې ونیسئ او د هغه سره سم د جمعې د عملیې په نظر کې نیولو سره تش ځایونه په خپلو کتابچو کې ډک کړئ.

مثال: ۱۳ = ۳ + ۱۰ = ۷ + ۲

۵ + ۲ = ۱۰ + ☐ = ☐ ، ۷ + ۹ = ۱۰ + ☐ = ☐

۹ + ۲ = ۱۰ + ☐ = ☐ ، ۸ + ۷ = ۱۰ + ☐ = ☐

۸ + ۹ = ۱۰ + ☐ = ☐

۲- د پورته مثال په ډول د لسو په جوړولو سره لاندې تش ځایونه په خپلو کتابچو کې ډک کړئ.

مثال: ۱۴ = ۴ + ۱۰ = ۲ + ۸

۹ + ۴ = ☐ + ☐ = ۱۳ ، ۷ + ۸ = ☐ + ☐ = ۱۵

۳ + ۹ = ☐ + ☐ = ۱۲ ، ۹ + ۷ = ☐ + ☐ = ۱۶

۷ + ۲ = ☐ + ☐ = ۱۳

۳- د جمعې په عملیه کې لاندې تش ځایونه ډک کړئ.

☐ = ۴ + ☐ = ۸ + ۶

☐ = ☐ + ۱۰ = ۷ + ۳

☐ = ۰ + ☐ = ۶ + ۴

څو عددونه پیدا کولای شو چې د ۴ سره جمع شي او د جمعې حاصل یې ۱۰ شي.

ketabton.com - The Digital Library

شپږم لوست: د څو رقمي عددونو جمع چې د جمعې حاصل يې له ۱۰۰۰۰۰ زيات نشي

هدف: زده کوونکي وکړای شي د څو رقمي عددونو د جمعې حاصل په لاس راوړي.

- زده کوونکي پوه شي چې په هره مرتبه کې يوازې يو رقم ليکلای شو.

پاملرنه وکړئ: تاسو د حاصل لرونکو عددونو جمع په کوچنيو عددونو کې په دوهم ټولګي کې ولوستل او زده مو کړل، د جمعې دا عمليه په لويو عددونو کې داسې په نظر کې ونيسئ.

مثال:

①	①	①	①
۲	۵	۳	۴
+ ۶	۷	۶	۷
۹	۳	۰	۱

زريز	سليز	لسيز	يويز
①	①	①	
۲	۵	۳	۴
+ ۶	۷	۶	۷
۹	① ۳	① ۰	① ۱

مخامخ پوښتنې حل کړئ:

۶۴۳۵	۵۸۴۳	۷۳۲۱
+ ۱۵۸۶	+ ۶۰۸۰	+ ۲۶۰۹

کورنۍ دنده

لاندې پوښتنې حل کړئ.

۲۷۰۳	۱۰۸۷	۳۴۰۵۶
+ ۹۶۱۹	+ ۹۹۴	+ ۶۴۹۶۷

ketabton.com - The Digital Library

۱- د حاصل څخه په کار اخستنې سره لاندې پوښتنې حل کړئ.

۱۴۴۳	۱۰۰۴۷	۳۴۵۶
+ ۱۸۵۸	+ ۹۹۹۳	+ ۴۰۹۰۷

۲- پوښتنې خپلو کتابچو ته نقل او په تشو ځایونو کې مناسب عددونه وليکئ.

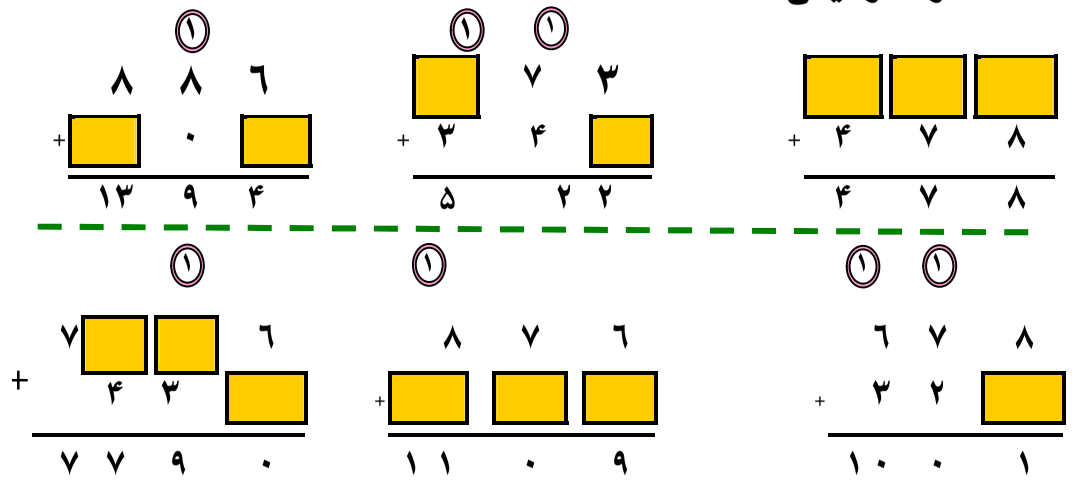

۳- احمد ۲۸ افغانۍ لري پلار يې د سودا را نيولو لپاره ۷۰۶ افغانۍ ورکړې اوس د احمد سره څو افغانۍ شته؟

۴- په يوه بڼ کې د بادامو ۱۸۰۰ نيالګي او د زردآلانو ۵۵۰ نيالګي شته، معلوم يې کړئ چې په بڼ کې ټول څو نيالګي دي؟

۵- کريم له ذبيح څخه ۱۸۰ افغانۍ زياتې لري. که چيرې ذبيح ۳۸۰ افغانۍ ولري د کريم پيسې معلومې کړئ.

۶- د اختر په ورځ پلار خپل زوی کريم ته ۵ افغانۍ او نورو ۴ وروڼو يې هم هر يوه کريم ته ۵،۵ افغانۍ ورکړي معلوم يې کړئ چې اوس کريم څو افغانۍ لري؟

کورنۍ دنده

د پوښتنې په ډول يوه عبارتي پوښتنه ترتيب او حل کړئ.

ketabton.com - The Digital Library

اووم لوست: د هغو عددونو جمع چې له دوو جزو څخه زيات ولري

هدف: زده کوونکي وکړای شي د جمعې عمليه چې له دوو جزو څخه زيات اجزاوي ولري سرته ورسوي.

په ټولګي کې د زده کوونکو فعاليت

۱- جمع يې کړئ.

الف:
۳ ۴ ۷
۱ ۰ ۰
۱ ۲ ۳
۱ ۴ ۷
+

ب:
۱ ۰ ۱
۲ ۳ ۴
۵ ۶
۱ ۲
+

ج:
۳ ۴ ۷
۱ ۱ ۲
۶ ۲ ۳
+

۲- ټول هغه عددونه وليکئ چې د جمعې حاصل يې ۹ شي په داسې حال کې چې اجزاوي يې تکرار نشي.

۳- ټول هغه عددونه وليکئ چې د جمعې حاصل يې ۱۲ وي او مساوي اجزاوي ولري.

کورنی دنده

جمع يې کړئ:

۷ ۰ ۰ ۲
۱ ۸ ۷ ۰
۹ ۴ ۰ ۲
۸
+

۳۵
۷۴۳
۳۷۱
۱۰۰
+

ketabton.com - The Digital Library

۱- یوه بنوال د ۳۶۲۰۰ افغانیو منې د ۱۲۰۰۰ افغانیو ناك او د ۶۱۰۰ افغانیو شفتالو وپلورل معلوم کړئ چې نوموړی بنوال ټولې څو افغانۍ په لاس راوړي دي؟

۲- یوه هټۍ وال په لومړی ورځ د ۱۲۰۰ افغانیو په دوهمه ورځ د ۱۲۰ افغانیو په دریمه ورځ د ۱۸۰۰ افغانیو او په څلورمه ورځ د ۲۰۲۰۰ افغانیو اجناس پلورلي دي معلوم کړئ چې هټۍوال په څلورو ورځو کې ټولې څو افغانۍ په لاس راوړې دي؟

۳- لاندې پوښتنې خپلو کتابچو ته نقل او تش ځایونه یې په مناسبو عددونو سره ډك کړئ.

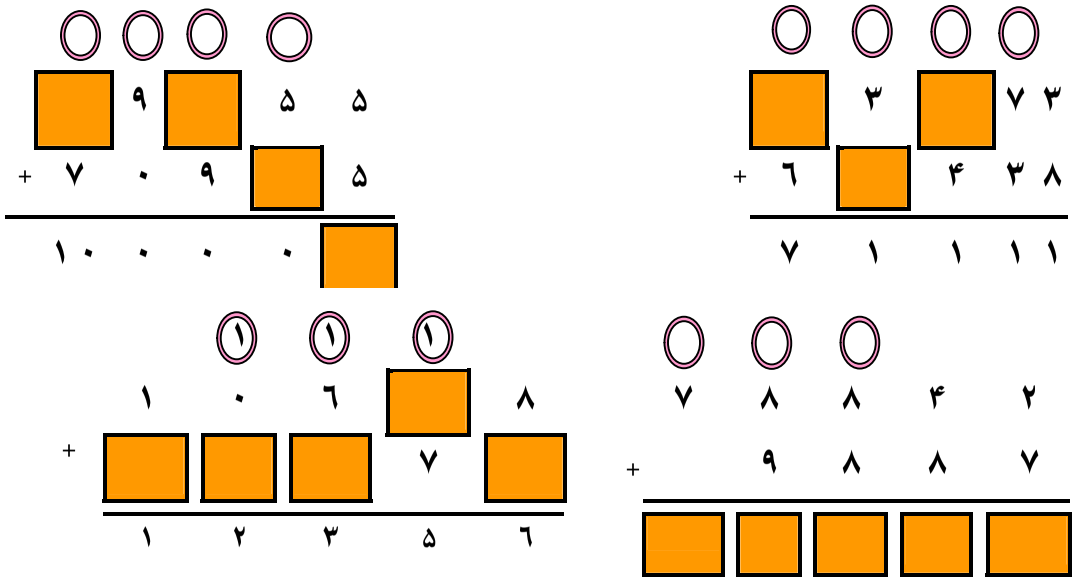

د ټوکر اوبدلو یوې فابریکې په لومړۍ ورځ ۴۳۰ متره ټوکر، په دوهمه ورځ ۷۴۰ متره ټوکر او په دریمه ورځ ۱۰۲۰ متره ټوکر تولید کړی دی معلوم یې کړئ چې په درې واړه ورځو کې یې ټوله څو متره ټوکر او بدلی دی.

ketabton.com - The Digital Library

اتم لوست: د جمعې د عملیې ازمویل

هدف: زده کوونکي وکړای شي د جمعې د عملیې په صحیح والي باندې خپل ځان ډاډ من کړي.

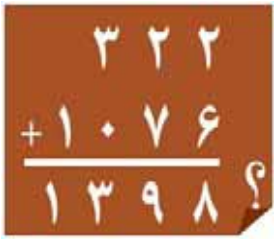

شاکر، فهیم ته وویل: کولای شې چې د ۳۲۲ عدد د ۱۰۷۶ له عدد سره جمع کړې؟

فهیم وویل هو، داسې یې جمع کوم:

	٣ ٢ ٢
+	١ ٠ ٧ ٦
	١ ٣ ٩ ٨

شاکر وویل: څرنګه پوهیږې چې پونښتنه دې صحیح حل کړې ده او که غلطه؟

فهیم وویل :ددې کار د پاره د جمعې د اجزاوو ځایونه بدلوو او د جمعې عملیه سرته رسوو.

	١ ٠ ٧ ٦
+	٣ ٢ ٢
	١ ٣ ٩ ٨

څرنګه چې په دواړو حالتونو کې عینې عدد لاس ته راغلی نو ځواب صحیح دی.

لاندې پونښتنې لومړی په کتابچو کې جمع او بیا یې وآزمویئ.

٢٣٤٥	١٠٨٦٠	٢٩٧٦٤
+ ١٠٢٣	+ ٢٨٠١٥	+ ٥٠٢٣٥

ketabton.com - The Digital Library

۱. لاندې عددونه لومړی جمع او بیا یې امتحان کړئ؟

۳۷۶۴	۷۶۵۰	۱۷۸۹۱
+ ۱۵۳۲۱	+ ۶۳۴۲۵	+ ۷۱۸۶۴

۲. د ۷۲۰۵ او ۶۰۱۰ عددونه یو له بله سره جمع او امتحان کړئ؟

۳. د ۹۹۹۹ له عدد څخه دوه مخکنې او دوه وروستي عددونه یو له بله سره جمع او امتحان کړئ.

۴. په یوه بڼ کې ۸۰۰۰۰ د مڼو نیالګیو شتوالی درلود ۱۶۷۴۵ نیالګی یې نور کیښودل اوس په بڼ کې څو نیالګي شته. په دوه ډوله یې ځواب په لاس راوړئ.

لاندې پوښتنې لومړی په خپلو کتابچو کې حل او بیایې وآزمویئ.

۱۶۴۲	۷۰۰۴۲
+ ۸۶۰۷	+ ۲۰۸۰۰

ketabton.com - The Digital Library

څلورم فصل

تفریق

نهم لوست: له یو بل څخه د دوه رقمي، درې رقمي او څلور رقمي عددونو تفریق

هدف: زده کوونکي په دوه رقمي، درې رقمي او څلور رقمي عددونو کې تفریق سرته ورسوي.

پاملرنه وکړئ:

احمد ۹۴ افغانۍ لري په ۴۲ افغانیو یې قلم او کتابچه راونیول اوس د احمد سره څو افغانۍ پاتې دي؟

۹۴-۴۲=۵۲

یا :

۹۴	مفروق منه	
− ۴۲	مفروق	
۵۲	د تفریق حاصل	

کریم ۱۳۸ کریټه منې لري. که چیرې د هغو څخه ۲۸ کریټه منې خرڅې کړي څو کریټه منې د هغه سره پاتې دي؟

۱۳۸
− ۲۸
۱۱۰

یوه هټۍ وال ۳۹۸۰ متره توکر درلود که چېرې یې له هغو څخه ۷۸۰ متره توکر پلورلی وي څو متره توکر نور ورسره پاتې دی؟

۳۹۸۰
− ۷۸۰
۳۲۰۰

کورنی دنده

هر یو زده کوونکی دې یوه عبارتې پوښتنه ترتیب او حل کړي؟

ketabton.com - The Digital Library

۱- د اووه او یا زره د عدد څخه د اووه زره عدد تفریق کړئ.

۲- لاندې پوښتنې حل کړئ.

۱۹۹۹۹	۶۸۹۲۷	۶۷۴۲
_ ۶۹۹۹	_ ۵۶۷۰۶	_ ۱۰۳۰

۳- په لاندې پوښتنو باندې د تفریق عملیې په خپلو کتابچو کې سر ته ورسوئ.

۱۹۹۵۲	۱۹۹۵۲	۱۷۳۱۰
_ ۲۶۴۲	_ ۱۷۳۱۰	_ ۲۶۴۲

لاندې پوښتنې په خپلو کتابچو کې تفریق کړئ.

۱۸۹۷۹	۱۸۹۷۹	۱۷۱۳۲
_ ۱۷۱۳۲	_ ۱۸۴۷	_ ۱۸۴۷

ketabton.com - The Digital Library

لسم لوست: د تفريق د عمليې سرته رسول د پور اخېستلو د اړتيا په صورت کې

هدف: که چيرې د مفروق منه د کومې مرتبې رقم د مفروق د هم هغې مرتبې څخه کوچنی وي زده کوونکي د وروستي رقم څخه په پور اخيستلو سره د تفريق عمليه سرته ورسولای شي.

کرانو زده کوونکو څرنګه چې د عددونو په جمع کولو کې مو يو لسی د يويزو له مرتبې څخه ولسيزو ته او يو سلی د لسيزو له مرتبې څخه د سليزو مرتبې ته انتقال کړل، د عددونو په تفريق کې کولای شئ د لسيزو له مرتبې څخه يولسی د يويزو مرتبې ته او يا د سليزو له مرتبې څخه لسيزو ته او يا د زريزو له مرتبې څخه د سليزو مرتبې ته انتقال کړئ او د تفريق د عمليې په حل کې له هغه څخه کار واخلئ.

۱ مثال:

۱۲	۱۴	۲
۲	۵	۳
۵	۷	۱
۷	۷	۱

لاندې پوښتنې حل کړئ.

	۳	۰	۰	۰ ۶
−	۱	۱	۲	۴ ۸

	۷	۳	۵	۸
−	۶	۳	۵	۹

ketabton.com - The Digital Library

د جمعې او تفریق تمرینونه:

۱- د کړۍ یا چوکاټ په د ننه کې دوه عددونه یو له بله سره جمع کړئ

۶۰۷ او ۵۸۳	۸۴۰ او ۷۰۳
۲۵۶۴ او ۸۴	۱۰۴ او ۱۱۱
۳۷۲ او ۶۴۱	۱۰۰ او ۲۱۳

۲- د کړۍ یا چو کاټ په د ننه کې دوه عددونه په نظر کې ونیسئ د لوی عدد څخه کوچنی عدد تفریق کړئ.

۱۰۰۰ او ۹۷۸	۴۸۱ او ۱۷۳۲
۱۹۲ او ۶۴۰	۳۲۵ او ۷۸۶
۱۷۶ او ۸۷	۳۰۰۵ او ۱۰۹

۳- ۱۸۰ تنو چې سړي او شنې جامې یې آغوستې دي، د ځغاستې په یوې لوبې کې یې ګډون وکړ که چیرې ۹۲ تنو یې سړې جامې آغوستې وي څو تنو یې شنې جامې آغوستې دي؟

۴- په یوه لومړنۍ ښوونځي کې ۴۸۲ زده کوونکي دي که چیرې ۱۷۴ یې نجونې وي د هلکانو شمیر معلوم کړئ؟

ketabton.com - The Digital Library

۵- په یوه الوتکه کې ۳۵۰ تنه مسافر دي۲۳۰ تنه یې په یوه هوائي ډګر کې کوز شول او ۱۲۰ تنه نور نومورې الوتکې ته وختل. اوس د مسافرینو شمیر څو تنه دي؟

۶- په یوه کارتن کې ۱۰۰ دانه ییز دوه قطیه قلمونه و. که چیرې ۶۸ دانې قلمونه زده کوونکو ته ویشل شوي وي نور څو دانې قلمونه پاتې دي؟

۷- که چیري د دریم (الف) ټولګي په حاضرۍ کې ۳۷ زده کوونکي او د دریم (ب) په ټولګی کې ۴۳ زده کوونکي شامل وي ، په داسې حال کې چې په دواړو ټولګیو کې ۱۰ تنه غیر حاضر دي، نو په دواړو ټولګیو کې د حاضر زده‌کوونکو شمیر معلوم کړئ؟

۸- د چرګانو په دوو فارمونو کې ۶۰۰ چرګان شته دي. که چیرې د هغه په یوه فارم کې ۲۷۹ چرګان وي د بل فارم د چرګانو شمیر معلوم کړئ.

۹- که چیرې د چرګانو په یوه فارم کې ۲۰۵ چرګې او په بل کې ۳۱۱ چرګې وي. په دواړو فارمونو کې د جوړو چرګو شمیر معلوم کړئ په داسې حال کې چې د هغو د نارو غو چرګو شمیر ۲۱ وي؟

کورنی دنده

د تفریق یوه عبارتي پوښتنه ولیکئ او حل یې کړئ.

ketabton.com - The Digital Library

۱۰- لاندې پوښتنه حل کړئ!

۱ ۴ ۲ ۱
+ ۲ ۱ ۸

۱۱- احمد یو خوراك، محمود دوه خوراکه او سلیم درې خوراکه کباب وخوړل او د هوتل خاوند ته یې ۵۰۰ افغانۍ ورکړلې که چیرې د یو خوراك کباب قیمت ۵۰ افغانۍ وي معلوم کړئ چې هوتلي بیرته څو افغانۍ باید ورکړي؟

۱۲- کریم ۹۸۰ افغانۍ درلودې خپلو درې زامنو هر یو ته یې ۹۹ افغانۍ د ښوونځي د اړتیا شیانو لپاره ورکړې، معلوم کړئ چې د کریم سره څو افغانۍ پاتې دي؟

۱۳- د ؟= ۶۴ - ۱۲۵ د تفریق عملیه په نظر کې ونیسئ هغه حل کړئ! بیا داسې عبارت ورته ولیکئ چې د عملیې مفهوم وښیي.

لاندې پوښتنې دې زده کوونکي په خپلو کتابچو کې ولیکي.

۱- ۱۰۹ + ۶۱۳ + ۷۸ = ☐

۲- ۴۰۳۹ + ۷۰۴۷ + ۲۰ = ☐

۳- ۸۱۱۰ − ۶۱۸ = ☐

۴- ۴۰۱۷ + ۰ = ☐

۵- ۱۲۱۴ − ۱۲۱۴ = ☐

ketabton.com - The Digital Library

۱۴- د (۷۸۶۴۲) او (۱۹۸۷۶) عددونو څخه کوم یوپې لوی او کوم یې کوچنی دی؟ له لوی عدد څخه کوچنی عدد تفریق کړئ!

۱۵- د >،= او < نښې په څه نامه سره یادیږي، د پونښتنو تش ځایونه په مناسبو نښو سره ډک کړئ!

۷۶۴۲ ☐ ۲۳۴۵۱

۴۳۲۱۶+۳۰۴ ☐ ۴۳۵۲۰

۴۳۵۲۰-۳۰۴ ☐ ۴۳۲۱۶

۸۷۹۸۶ ☐ ۷۸۴۳۰

کورنی دنده

لاندې پونښتنې حل کړئ!

	۷	۶	۴	۲	۱		
−	۶	۷	۸	۴	۰		

	۱	۸	۰	۴	۲		
−		۸	۷	۲	۴		

	۱	۰	۰	۰	۰	۰	
−		۹	۲	۴	۶	۸	

	۱	۰	۰	۷	۶		
−		۹	۳	۲	۷		

ketabton.com - The Digital Library

يوولسم لوست: د تفريق د عمليې ازموينه

هدف: زده کوونکي پوه شي چې د تفريق پوښتنه يې په صحيح توګه حل کړې ده او که نه؟

د دې لپاره چې پوه شو د تفريق پوښتنه مو په صحيح او سمه توګه حل کړې ده او که نه؟ هغه په لاندې توګه آزمويو:

د تفريق د عمليې د آزموينې لپاره لومړی د تفريق حاصل له مفروق سره جمع کوو که چيرې مفروق منه لاس ته راشي پوښتنه صحيح ده او له هغه پرته غلطه ده.

۱- د حل شوي مثال په توګه لاندې پوښتنې په خپلو کتابچو کې حل او وآزمويئ!

۸۴۴۷ آزموينه:

_ ۶۲۴۵

۷۶۲۹ آزموينه:

_ ۴۵۵۲

هر زده کوونکی دې په خپله يوه پوښتنه وليکي او حل دې کړي بيا دې وآزمويي.

ketabton.com - The Digital Library

۲- لاندې پوښتنې په خپلو کتابچو کې حل او امتحان کړئ.

الف:
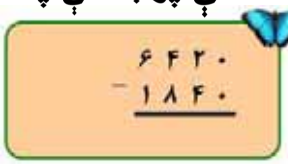

ب:
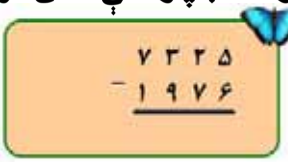

ج:
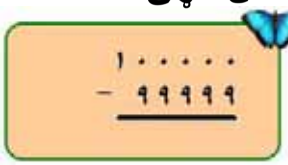

۳- یوه بڼوال ۱۰۸۰ نیالګي وپلورل، ۲۱۰ نیالګي له هغه سره پاتې شول. معلوم یې کړئ چې نومورې بڼوال ټول څو نیالګي درلودل؟

۴- یوه مال لرونکي ۱۲۰۰۰ میږې درلودې، نومورې ۹۰۴ میږې وپلورلې معلوم یې کړئ چې څو میږې ورسره پاتې دي؟

۵- یوه ټوکر خرڅوونکي په څلورو ورځو کې د ۸۷۶۰۲ افغانیو ټوکر پلورلی دی. که چیرې په لومړۍ ورځ یې د ۱۰۸۰۰ افغانیو، په دویمه ورځ یې د ۱۶۰۷۰ افغانیو او په دریمه ورځ یې د ۳۸۰۰۰ افغانیو ټوکر پلورلی وي. د هغه د څلورمې ورځې پلورنه معلومه کړئ؟

۶- یو تن مامور په میاشت کې ۳۴۰۰ افغانۍ معاش اخلي که چیرې ۹۰۰ افغانۍ د اوړو او ۲۰۰۰ افغانۍ د کور کرایه ورکړي. څو افغانۍ له هغه سره پاتې کیږي؟

۷- یوه بزګر په یو کال کې ۵۰۰ منه غنم حاصل واخیست، ۲۰۰ منه یې د خپل خوراك لپاره وساتل، پاتې څومره غنم وپلوري تر څو خپلې نورې اړتیاوې بشپړې کړي؟

کورنی دنده

زده کوونکي دې د خپلې پوهې او ذوق سره سم د تفریق یوه عبارتي پوښتنه ترتیب کړي، بیا دې هغه حل او وآزمویي؟

ketabton.com - The Digital Library

پنځم فصل: د عددونو خط

دولسم لوست: د عددونو د خط پيژندنه

هدف: زده کوونکي د عددونو خط وپيژني او په ترتيب سره عددونه په هغه باندې وليکلای شي.

په ټولګي کې د زده کوونکو فعاليت

۱ـ د عددي کارتونو د شکلونو څخه په کار اخېستنې سره د لاندې جدول تش ځايونه ډک کړئ!

۱		۳			۶				۱۰		۱۲			۱۵			۱۸		

۲ـ د پورته ډک شوي جدول څخه په کار اخستنې سره د لاندې خط په هغو ټکو باندې چې عدد ليکل شوی نه دی په ترتيب سره په خپلو کتابچو کې د هغو اړوند عدد وليکئ.

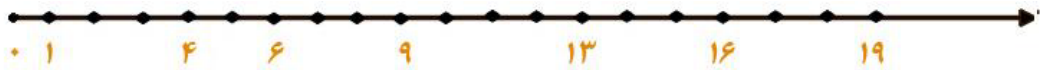

الف: د پيل ټکی په صفر کې قرار لري.

ب: د صفر ټکی د عددي خط د پيل (مبدأ) په نامه يادېږي.

ج: دا ډول خط د عددونو د خط په نامه يادېږي.

د: د ۵، ۶، ۷، ۱، ۴، ۲، ۳ عددونه داسې ترتيب کوو.

۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷

ketabton.com - The Digital Library

مشق او تمرین

۱- د عددونو یو خط په خپلو کتابچو کې رسم کړئ! د هغه په مخ باندې لس ټکي په مساوي فاصلو سره جلا کړئ په ترتیب سره عددونه له کین لوري څخه ښي لوري ته ولیکئ!

۲- یو زده کوونکی دې د ټولګي مخې ته په قدم وهلو پیل وکړي او نور زده کوونکي دې د هغه قدمونه حساب کړي او د عددونو د خط په مخ باندې دې وښیي.

۳- د ۳، ۵، ۲، ۷، ۶او ۴ عددونه په ترتیب سره د عددي خط په مخ ولیکئ.

۴- د ۹، ۳، ۶، ۲، ۵، ۷، ۱۰، ۸، ۱ او ۴ عددونه په ترتیب سره د کوچنیو عددونو څخه د لویو عددونو خواته ولیکئ!

۵- د لاندې خط ټکي په نظر کې ونیسئ! عددونه په ترتیب سره د کین لوري څخه ښي لوري ته ولیکئ!

کورنی دنده

د عددونو خط په خپلو کتابچو کې رسم کړئ! د ۸، ۶، ۷، ۵، ۴، ۲، ۱ او ۳ عددونه په ترتیب سره د عددونو په خط باندې ولیکئ.

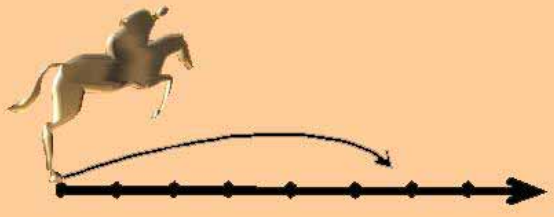

ketabton.com - The Digital Library

د یارلسم لوست: د دوو لسونو په شا او خواکې د عددونو پرتله

هدف: زده کوونکي لسونو ته نژدې عددونه یعنی(۱۰ ، ۲۰ ، ۳۰ ، ۴۰ ، .... ته نژدی عددونه) تشخیص کړای شي.

مثال: د ۲۲ عدد د عددونو په خط باندې په لاندې توګه ښودل شوی دی، د ۲۲ عدد کوم یوه لسونو ته نژدې دی؟یعنی ۲۰ ته او که ۳۰ ته نژدې دی؟

د خط په مخ باندې لیدل کیږي چې د ۲۲ عدد د ۲۰ او ۳۰ عددونو په منځ کې قرار لري څرنګه چې ۲۲ له ۲۰ څخه د ۲ واحدونو په اندازه او د ۳۰ څخه د ۸ واحدونو په اندازه فاصله لري نو ۲۲ د ۲۰ عدد ته نژدې دی، نسبت د ۳۰ عدد ته نومونږ ۲۲ په ۲۰ باندې حساب وو.

پوښتنه: آیا تاسو ۲۵ په ۲۰ او که په ۳۰ باندې شمېرئ یعنې کوم یوه ته نژدې دی؟

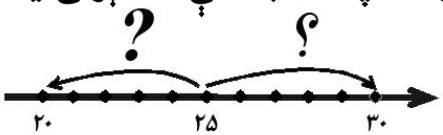

ځواب: ۲۵ د ۲۰ او ۳۰ په منځ کې قرار لري. کله چې داسې پیښیږي مونږ هغه د لوی لس خواته شمېرو یعنې د ۳۰ عدد ته نژدې شمېرو.

۱- هغه عددونه چې د ۱۰ او ۲۰ په منځ کې قرار لري کوم یې ۱۰ ته او کوم یې ۲۰ ته شمېرل کیږي؟ جلا جلا یې ولیکئ!

۲- هغه عددونه چې د ۳۰ او ۴۰ په منځ کې قرار لري کوم عددونه چې ۴۰ ته شمېرل کیږي (نژدې دی)؟ ویې لیکئ!

د ۹۳ ، ۹۸ ، ۹۷، ۹۵ او ۹۱ په عددونو کې کوم یو یې چې ۹۰ او یا ۱۰۰ ته شمېرل کیږي جلا، جلا یې ولیکئ.

ketabton.com - The Digital Library

مشق او تمرین

۱- لاندې عدد ډیر نژدې لس ته د حل شوي مثال په توګه وشمیرئ او تش ځایونه ډک کړئ!

٦٥		٦٧		٦١	٦٠
٦٦		٦٣		٦٩	

۲- لاندې د عددونو خط په نظر کې ونیسئ در کړل شوي عددونه ډیر نژدې لسونو ته وشمیرئ او تش ځایونه ډک کړئ.

٤٦		٤٨		٤٤	
٤٤		٤٢		٤٥	

۳- هغه عددونه چې ۷۰ ته شمیرل کیږي یعنې نژدې دي په خپلو کتابچو کې په ترتیب سره ولیکئ!

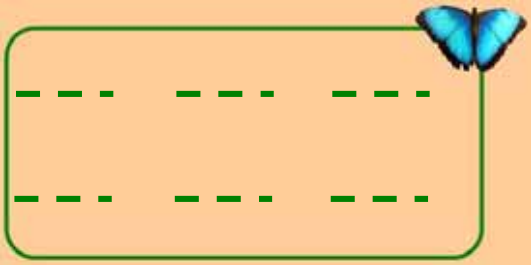

۴- څو عددونه ۵۰ ته شمیر لای شئ یعنی ۵۰ ته نژدې دي؟

کورنی دنده

د ۷۹ ، ۷۵ او ۷۶ عددونه کوم یوه لس ته شمیرل کیږي؟

ketabton.com - The Digital Library

خوار لسم لوست: د عددي خط څخه په کار اخېستنې سره د جمعې عمليه

هدف : زده کوونکی وکړای شي د جمعې عمليه په عددي خط باندې سرته ورسوي.

مثال: د ۸+۵=۱۳ د جمعې عمليه په عددي خط باندې داسې سر ته رسوو.

لومړی د لاندې عددي خط په مخ باندې د ۸ عدد په نښه کوو، وروسته له هغه د په نښه شوې نقطې څخه د ۵ واحدونو په اندازه نښي خواته حرکت کوو. لیدل کیږي چې د ۱۳ عدد ته رسیږو دا عدد د ۸ او ۵ د عددونو د جمعې حاصل ښيي.

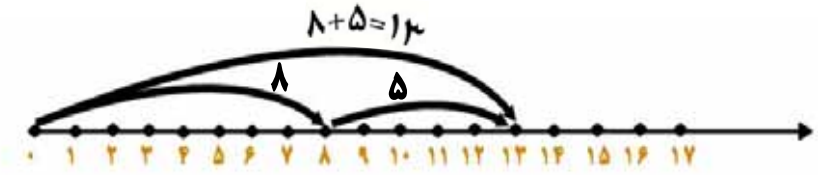

۸+۵=۱۳

پوښتنې:

د لاندې شکلونو له مخې د ریاضي افاده يې وليکئ او د جمعې عمليه سر ته ورسوئ!

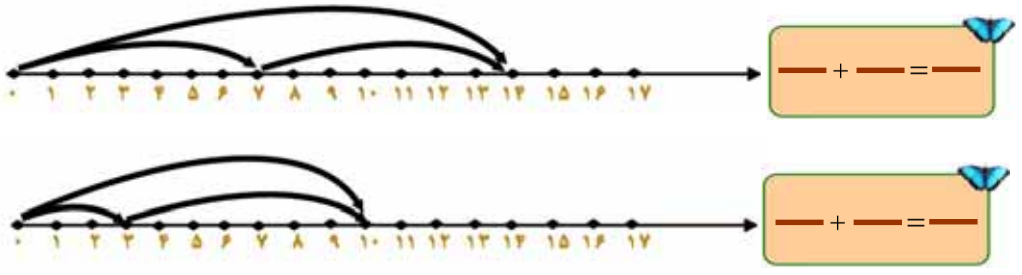

کورنی دنده

لاندې عملیې د عددي خط په مخ باندې سر ته ورسوئ.

۳+۴ = ۷ ۳+۶ =۹

۶ + ۴ =۱۰ ۸+۷ =۱۵

ketabton.com - The Digital Library

پنځلسم لوست: د عددي خط څخه په کار اخېستنې سره د تفريق عمليه

هدف: زده کوونکي وکړای شي په عددي خط باندې د تفريق عمليه سرته ورسوي.

لومړی مثال: غواړو د عددي خط په مخ باندې د ۱۱ له عدد څخه د ۶ عدد تفريق کړو. د عددي خط په مخ باندې د صفر له نقطې څخه د ۱۱ واحدو په اندازه ښي خواته حرکت کوو. وروسته د هم هغه عددي خط په مخ باندې د ۱۱ له عدد څخه کينې خواته د ۶ واحدو په اندازه شاته ګرځو او حرکت کوو. ليدل کيږي داسې نقطې ته رسيږو، چې د ۵ عدد رانبيي. د شکل له مخې معلوميږي چې د ۵ د رقم او د حرکت د لومړنۍ نقطې تر منځ واټن ۵ واحده دی. او په رياضي کې د هغه عمليه داسې ليکو.

۱۱-۶ = ۵

دوهم مثال: د صفر له نقطې څخه ښی خواته ۱۲ واحده حرکت کوو تر څو د ۱۲ نقطې ته ورسيږو. وروسته له هغه د ۱۲ د نقطې څخه د ۸ واحدو په اندازه کينې خواته ګرځو ليدل کيږي چې د ۴ نقطې ته رسيږو د هغه عمليه داسې ليکو.

۱۲-۸=۴

د عددي خط څخه په کار اخستنې سره د تفريق لاندې عمليې سرته ورسوئ.

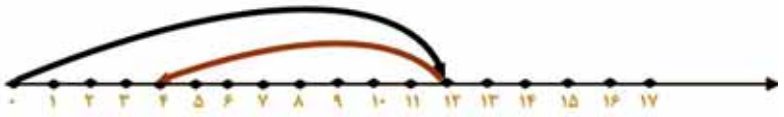

۱۲ - ۸ = ۴

پوښتنې:

□ - □ = □

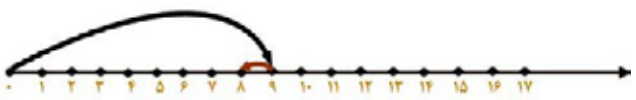

□ - □ = □

ketabton.com - The Digital Library

۱ - د تفریق لاندې عملیې سرته ورسوئ او د عددي خط په مخ باندې وښیاست؟

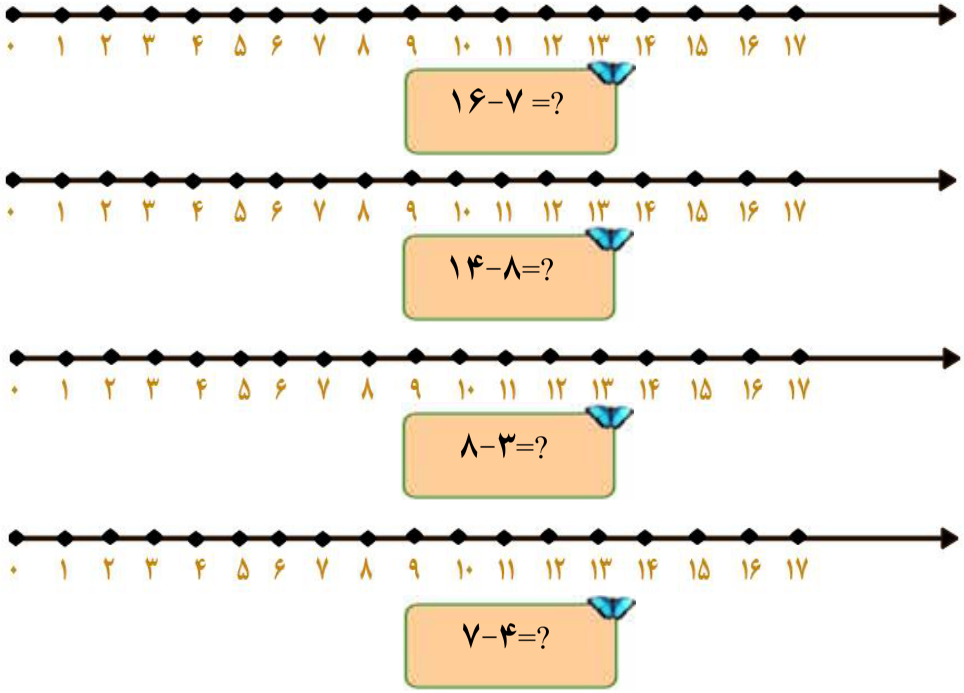

۲- په عددي خط باندې د مثال سره سم د لاندې عددونو د جمعې او تفریق عملیې وښیاست؟

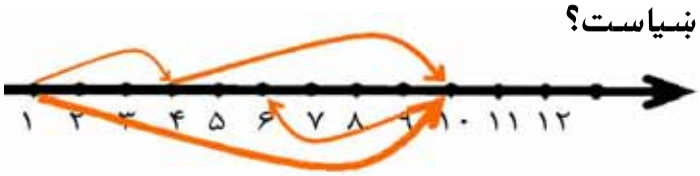

مثال: ۴+۶=۱۰ ۱۰-۴=۶

الف: ۶ +۵ = ? ۱۱-۶ =?

ب: ۱۵ - ۵ =? ۱۰ + ۵ =?

کورنی دنده

که چېرې ستا سو د ښوونځي د وره او د ټولګي د وره ترمنځ واټن ۵۰ متره وي د ټولګي او ښوونځي تر منځ واټن پیدا کړئ!

ketabton.com - The Digital Library

شپږم فصل
ضرب

شپاړلسم لوست: د ضرب دعملیې د مفهوم پیژندنه

هدف: زده کوونکي د ضرب عملیه په داسې حال کې چې د جمعې اجزاوې مساوي وي د جمعې کولو د ډیرې لنډې طریقې په مفهوم وپیژني.

په ټولګي کې د زده کوونکو فعالیت

لاندې شکلونه په نظر کې ونیسئ او په شفاهي توګه ورته ځواب ووایاست:

۱- په څو ښاخونو باندې دوه، دوه مرغۍ ناستې دي؟ ټولې څو کیږي؟

۲- څو ګلدانۍ وینئ؟ په هره ګلدانۍ کې څو ګلان دي؟ ټول څو ګلان کیږي؟

لومړی مثال:

څو قابه دي؟ په هر قاب کې څو ناکونه دي؟ د ټولو ناکونو شمېر څو کیږي؟

۲+۲+۲+۲=۸

په پورته عملیه کې د ۲ رقم ۴ واړې لیدل کیږي په دې معنا چې: ۴ واړې ۲ د ۸ سره مساوي کیږي او د ضرب په شکل یې داسې لیکو. ۸=۴ × ۲ داسې لوستل کیږي، ۲ ضرب په ۴ کې مساوي له ۸ سره کیږي.

ketabton.com - The Digital Library

۲ مثال:

شپږ ستوري په څو ګروپونو کې وینئ ټول څو ستوري کیږي؟

٦+٦+٦+٦=٢٤

هغه د ضرب په شکل داسې لیکو: ٦×٤=٢٤

۱- د لاندې شکلونو د جمعې او ضرب افادې ولیکئ!

۲- د چاپیریال د موادو په واسطه د ۳×۴ افاده د جمعې په شکل وښیاست!

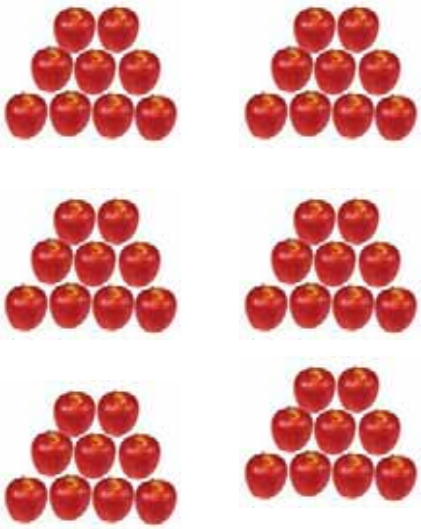

لاندې شکلونه په نظر کې ونیسئ د هغو د جمعې او ضرب افادې په خپلو کتابچو کې ولیکئ او حل یې کړئ!

_____ = _ + _ + _ + _ + _ + _

_____ × _____ = _____

ketabton.com - The Digital Library

۱- د لاندې عددونو مجموعه د ضرب په شکل سره وليکئ او حل يې کړئ.

۵+۵+۵+۵+۵+۵+۵

____ × ____ = ____

۲- د لاندې عددونو د ضرب حاصل د حل شوي مثال په ډول کار وکړئ!

مثال : تاسو په دويم ټولګي کې د دوه رقمي او يو رقمي عددونو ضرب ولوستل اوس د لاښه پوهيدو د پاره د ٦٣× ۵ د ضرب حاصل له نظره تيره وو. په دې پوښتنه کې لومړی ۵ د يويزو له رقم يعنی ۳ سره ضرب کوو چې ۱۵ کيږي د ۵ رقم د ضرب حاصل د يويزو په مرتبه کې ليکو د لسيزو مرتبه يې چې له ۱ لس څخه عبارت دي د لسيزو په سر يې ياد داشت کوو. لکه:

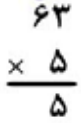

اوس ۵ د لسيزو په مرتبه يعنی ۶ کې ضرب کوو چې د ضرب حاصل يې ۳۰ کيږي او د حاصل سره يې چې ياد داشت شوی دی جمع کوو او په حاصل ضرب کې يې ليکو.

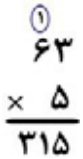

لاندې عددونه يو له بل سره ضرب کړئ!

۱۵ × ۸ =	۴۱ × ۸ =	۲۵ × ۷ =	۴۴ × ٦ =
۲۵ × ۹ =	۳۰ × ٦ =	۵۳ × ۷ =	۲۲ × ٦ =

ketabton.com - The Digital Library

۱- تش ځایونه د ژبنی ضرب او د ضرب د معلوم جز څخه په کار اخستنې سره په مناسبو عددونو سره ډک کړئ.

	×	۴	=	۱۶		×	۳	=	۲۷		×	۲	=	۱۸
۵	×		=	۳۵	۴	×		=	۲۴	۳	×		=	۲۴

۲- د کینې لوري د جدول له بشپړ کولو وروسته د لوبیا، وړو ډبرو، لرګوټو او یا د چاپیریال د نورو توکو څخه په کار اخستنې سره د نښې لوري د جدول تش ځایونه په مناسبو عددونو سره ډک کړئ!

۵	×	۵	=	۲۵
۶	×	۵	=	
۷	×	۵	=	
۸	×	۵	=	
۹	×	۵	=	
۱۰	×	۵	=	

۵	×	۵	=	۲۵
۵	×	۶	=	
۵	×	۷	=	
۵	×	۸	=	
۵	×	۹	=	
۵	×	۱۰	=	

۳- د لوبیا، وړو ډبرو او یا د چاپیریال د نورو توکو څخه په کار اخیستنې سره د لاندې جدول تش ځایونه په مناسبو عددونو سره ډک کړئ!

×	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
۱										
۲										
۳										
۴										
۵										

ketabton.com - The Digital Library

اووه لسم لوست: د ۶ او ۷ د ژبنی ضرب جدول پیژندنه

هدف: زده کوونکي د ۶ او ۷ ژبنی ضرب مشق او تمرین وکړي او کار ور څخه و اخیستلي شي.

پاملرنه و کړئ!

۷	=	۷	×	۱
۱۴	=	۷	×	۲
۲۱	=	۷	×	۳
۲۸	=	۷	×	۴
۳۵	=	۷	×	۵
۴۲	=	۷	×	۶
۴۹	=	۷	×	۷
۵۶	=	۷	×	۸
۶۳	=	۷	×	۹
۷۰	=	۷	×	۱۰

۲	=	۲	×	۱
۱۲	=	۲	×	۲
۱۸	=	۲	×	۳
۲۴	=	۲	×	۴
۳۰	=	۲	×	۵
۳۶	=	۲	×	۶
۴۲	=	۲	×	۷
۴۸	=	۲	×	۸
۵۴	=	۲	×	۹
۶۰	=	۲	×	۱۰

زده کوونکي دې د پورتني جدول سره سم یو جدول په خپلو کتابچوکې رسم کړي بیا دې د ۷ او ۸ ژبنی ضرب په کې ولیکي.

ketabton.com - The Digital Library

۱. دڅبنې ضرب څخه په کار اخستنې سره لاندې تش ځایونه په مناسبو عددونو سره ډک کړئ!

۴ × ۷ = ☐	۴ × ☐ = ۲۴
۷ × ☐ = ۴۹	☐ × ۶ = ۲۴
۶ × ☐ = ۳۶	☐ × ۷ = ۲۸
☐ × ۷ = ۴۹	۷ × ☐ = ۳۵
۷ × ☐ = ۵۶	۶ × ۵ = ☐
☐ × ۶ = ۵۴	☐ × ۶ = ۴۲
۹ × ۷ = ☐	۶ × ☐ = ۴۸
۶ × ☐ = ۵۴	☐ × ۷ = ۵۶
☐ × ۷ = ۶۳	۷ × ۶ = ☐
☐ × ۶ = ۴۸	☐ × ۵ = ۳۵

لاندې عددونه ضرب کړئ!

۵ × ۸ = ☐	۴ × ۹ = ☐	۳ × ۷ =
۸ × ۵ = ☐	۹ × ۴ = ☐	۷ × ۳ =

ketabton.com - The Digital Library

۲. لاندې پوښتنې حل کړئ!

۳ × ۸ =	۴ × ۷ =
۸ × ۳ =	۷ × ۴ =
۴ × ۸ =	۵ × ۷ =
۸ × ۴ =	۷ × ۵ =
۵ × ۸ =	۶ × ۷ =
۸ × ۵ =	۷ × ۶ =

۳. لاندې پوښتنې د مثال سره سمې حل کړئ!

مثال :

۲۴
× ۷
۱۶۸

۳۲
× ۶

۶۴
× ۷

۴۶
× ۶

۷۶
× ۷

کورنی دنده

د ۶ او ۷ ژبنې ضرب په یوه جدول کې په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

ketabton.com - The Digital Library

اتلسم لوست: د ۸، ۹ او ۱۰ عددونو د ژبنی ضرب جدول پیژندنه

هدف : زده کوونکی د ۸ ، ۹ او ۱۰ په ژبني ضرب باندې پوه شي او په ورځيني ژوند کې کار ورڅخه واخلي .

د ژبني ضرب لاندې جدول ته پاملرنه وکړئ.

۱	×	۸	=	۸
۲	×	۸	=	۱۶
۳	×	۸	=	۲۴
۴	×	۸	=	۳۲
۵	×	۸	=	۴۰
۶	×	۸	=	۴۸
۷	×	۸	=	۵۶
۸	×	۸	=	۶۴
۹	×	۸	=	۷۲
۱۰	×	۸	=	۸۰

۱	×	۹	=	۹
۲	×	۹	=	۱۸
۳	×	۹	=	۲۷
۴	×	۹	=	۳۶
۵	×	۹	=	۴۵
۶	×	۹	=	۵۴
۷	×	۹	=	۶۳
۸	×	۹	=	۷۲
۹	×	۹	=	۸۱
۱۰	×	۹	=	۹۰

۱	×	۱۰	=	۱۰
۲	×	۱۰	=	۲۰
۳	×	۱۰	=	۳۰
۴	×	۱۰	=	۴۰
۵	×	۱۰	=	۵۰
۶	×	۱۰	=	۶۰
۷	×	۱۰	=	۷۰
۸	×	۱۰	=	۸۰
۹	×	۱۰	=	۹۰
۱۰	×	۱۰	=	۱۰۰

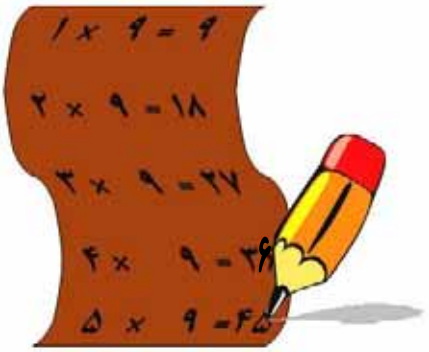

زده کوونکی دې د ۸ او ۹ ژبنی ضرب د کاغذ په ټوټو باندې وليکي او ياد دې کړي.

ketabton.com - The Digital Library

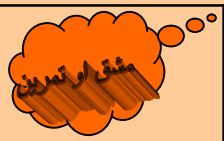

۱- د ۸ ژبني ضرب څخه په کار اخستنې سره لاندې تش ځایونه ډک کړئ.

۸۰			۵۶				۲۴		۸

۲- د ۹ او ۷ د ژبني ضرب په نظر کې نیولو سره لاندې تش ځایونه ډک کړئ.

۹	۱۸		۳۶				۸۱	

۷		۲۱			۴۲		۶۳	

۳- په یوه بن کې ۸ هلکان د منو په ټولولو بوخت دي که چیرې هر هلك ۷ دانې منې ټولې کړې وي معلوم کړئ چې ټولې یې څو منې ټولې کړې دي.

۴- د لاندې مثال سره سم څو پوښتنې در کړل شوې دي د عددي خط په مخ باندې وښیاست.

۲۴=۸×۳ یا ۲۴=۳×۸

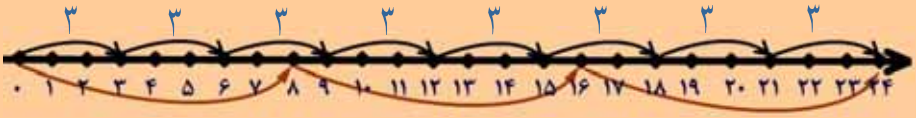

الف: ۱۸=۹×۲ ۱۸=۲×۹

ب: ۲۴=۴×۶ ۲۴=۶×۴

ketabton.com - The Digital Library

۵- لاندې پوښتنې د حل شوي مثال په ډول حل کړئ.

مثال۱:

۴۷ × ۸ = ۳۷۶

۱۲۸ × ۹ = ۱۱۵۲

۱۱۴ × ۷ = ☐

۲۴ × ۹ = ☐

۳۸ × ۸ = ☐

۱۷۸ × ۹ = ☐

۹۸ × ۷ = ☐

۲۸۹ × ۸ = ☐

۶- د لاندې تساوي صحیح والی د حل شوي مثال په ډول معلوم کړئ!

مثال:

$(۸\times۱)\times۷ = (۸\times۷)\times۱$

$۸\times۷ = ۵۶\times۱$

$(۶\times۱)\times۸ = (۶\times۸)\times۱$

$(۹\times۰)\times۷ = (۹\times۷)\times۰$

ketabton.com - The Digital Library

نولسم لوست: د (۱ - ۱۰) د ژبني ضرب له جدول څخه د کار اخستلو طريقه

هدف: زده کوونکي د ژبني ضرب جدول وپيژني او له هغه څخه کار واخستلای شي.

د لاندې ژبني ضرب جدول ته پاملرنه وکړئ:

×	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
۱	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
۲	۲	۴	۶	۸	۱۰	۱۲	۱۴	۱۶	۱۸	۲۰
۳	۳	۶	۹	۱۲	۱۵	۱۸	۲۱	۲۴	۲۷	۳۰
۴	۴	۸	۱۲	۱۶	۲۰	۲۴	۲۸	۳۲	۳۶	۴۰
۵	۵	۱۰	۱۵	۲۰	۲۵	۳۰	۳۵	۴۰	۴۵	۵۰
۶	۶	۱۲	۱۸	۲۴	۳۰	۳۶	۴۲	۴۸	۵۴	۶۰
۷	۷	۱۴	۲۱	۲۸	۳۵	۴۲	۴۹	۵۶	۶۳	۷۰
۸	۸	۱۶	۲۴	۳۲	۴۰	۴۸	۵۶	۶۴	۷۲	۸۰
۹	۹	۱۸	۲۷	۳۶	۴۵	۵۴	۶۳	۷۲	۸۱	۹۰
۱۰	۱۰	۲۰	۳۰	۴۰	۵۰	۶۰	۷۰	۸۰	۹۰	۱۰۰

د جدول نه د کار اخېستنې طريقه:

د ۵ × ۴ د ضرب د پيدا کولو له پاره د ښي لاس يوې ګوتې ته د لومړی ليک د ۴ له عدد څخه کښته خواته حرکت ورکړئ اود کين لاس يوې ګوتې د لومړی ستنې (ستون) د ۵ له عدد څخه ښئ خواته حرکت ورکړئ په نتيجه کې دواړه ګوتې په يوه عدد باندې سره يو ځای کيږي کله چې عدد ولولئ ليدل کيږي چې د ۲۰ عدد دی چې د ۵× ۴ د افادې د ضرب حاصل دی يعنې: ۲۰ = ۵ × ۴

ketabton.com - The Digital Library

۱- ځوابونه په خپلو کتابچو کې په تش ځایونو کې ولیکئ.

۱۰×۱= ☐	۶×۵= ☐
۸×۶= ☐	۸×۷= ☐
۸×۴= ☐	۶×۹= ☐

۲- لاندې عددونه یو له بله سره ضرب کړئ او ځوابونه یې دژبنۍ ضرب په جدول کې پیدا کړئ.

۷	۸	۹	۵	۶	۴
× ۶	× ۸	× ۶	× ۷	× ۸	× ۵
☐	☐	☐	☐	☐	☐

۳- په متناوب ډول ، اته ، اته وشمیرئ او تش ځایونه ډک کړئ.

☐	۷۲	☐	۵۶	☐	☐	۳۲	☐	☐	۸

۴- د ژبني ضرب څخه په کار اخستنې سره لاندې تش ځایونه په مناسبو عددونو سره ډک کړئ.

☐	☐	۹	۹	☐
× ۶	× ۹	× ۶	× ☐	× ۰
۰	۷۲		۴۵	۰

۷	۶	۸	۸
× ☐	× ☐	× ☐	× ☐
۰	۵۴	۸	۰

ketabton.com - The Digital Library

۵- په ۶، ۸ او ۴ عددونو کې ډير لوی عدد له ډير کوچني عدد سره ضرب کړئ او د ضرب حاصل يې پيدا کړئ.

۶- لطيفې ۹ قطۍ تباشير راونيول که چيرې په هرې قطۍ کې ۸ قلمه تباشير وي معلوم يې کړئ چې لطيفې څو قلمونه تباشير رانيولي دي؟

۷- د ژبنی ضرب د جدول په مرسته لاندې جدول ډک کړئ.

×	۸	۷	۹	۵	۶
۸					
۷					
۹					

زده کوونکي دې لاندې پوښتنې حل کړي.

۲۴ × ۴ = ؟

۱۴ × ۷ = ؟

۱۵ × ۸ = ؟

۱۶ × ۵ = ؟

۲۲ × ۹ = ؟

ketabton.com - The Digital Library

شلم لوست: د ضرب په عمليه کې د بدلون (تبد يلې) خاصيت

هدف: زده کوونکي پوه شي که چېرې د ضرب په عمليه کې د ضرب د اجزاو ځايونه سره بدل شي دضرب حاصل بدلون نه مومي.

لومړی مثال: تاسو پوهيږئ چې : ٦+٦+٦+٦+٦=٣٠

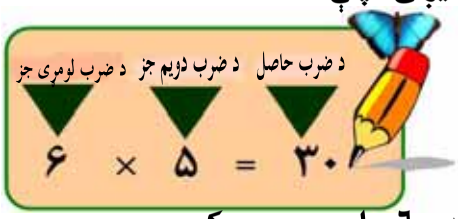

يا:

اوس غواړو چې د ٥ عدد ٦ واړي جمع کړو.

٥+٥+٥+٥+٥+٥=٣٠

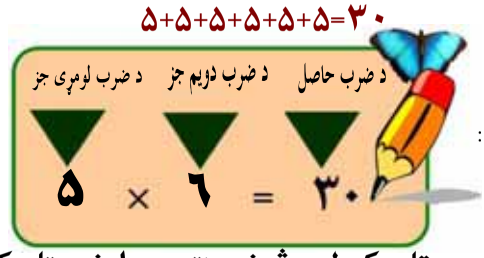

يا:

د دوو پورتنيو افادو له پرتله کولو څخه نتيجه اخستل کيږي چې د ضرب د اجزاو د ځايونو په بدلون سره د ضرب حاصل بدلون نه کوي. يعني:

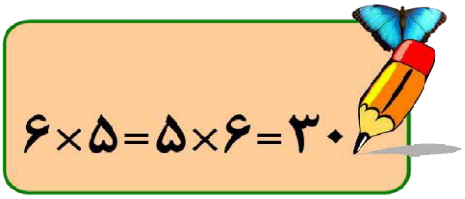

١- د ٥٦= ☐ ×٧ افاده په نظر کې ونيسئ.

الف: د ضرب کوم جز نا معلوم دی؟ _ _ _ _ _ _

ب: د ٧ عدد د ضرب کوم جز دی؟ _ _ _ _ _ _

ج: د ٥٦ عدد په څه نامه يادېږي؟ _ _ _ _ _ _

د: نامعلوم جز يا تش ځای په يوه مناسب عدد سره ډک کړئ.

٢- د ٥٦ =٧× ☐ په افاده کې .

الف: د ضرب کوم جز نامعلوم دی؟ _ _ _ _ _ _

ب: نامعلوم جز يا تش ځای په يوه مناسب عدد سره ډک کړئ.

ج: د (١) او (٢) پوښتنو افادې يو له بله سره پرتله کړئ وواياست چې څه توپير لري؟

ketabton.com - The Digital Library

د: کوم مفهوم چې د (۱) او (۲) پوښتنو له پرتله کولو څخه لاس ته راغلی په خپلو کتابچو کې وليکئ.

۳- د حل شوي مثال په ډول تش ځايونه په مناسبو عددونو سره ډک کړئ.

مثال :

۷	×	٦	=	٦	×	۷	=	۴۲
٦	×		=		×	٦	=	۵۴
۷	×	۸	=		×	۷	=	

د کين لوري له ضرب څخه په کار اخستنې سره د ښي لوري ضرب بشپړ کړئ.

٦	×	۷	=			۷	×		=	۴۲
۹	×	۷	=				×	۹	=	٦۳
۳	×	۸	=			۸	×		=	
٦	×	۴	=				×	٦	=	۲۴
۷	×	۳	=	۲۱		۳	×		=	

۴- په لاندې پوښتنو کې تش ځايونه ډک کړئ.

الف:

	×
۴	
۴	

ب: ۶

	×
۰	

ت: ۷

	×
۷	

۵- لاندې جدولونه بشپړ کړئ.

×	۱	۲	۳	۴	۵	٦	۷	۸	۹	۱۰
۱۰			۳۰			٦۰			۹۰	

×	۱	۲	۳	۴	۵	٦	۷	۸	۹	۱۰
۷	۷			۲۸			۴۹			

×	۱	۲	۳	۴	۵	٦	۷	۸	۹	۱۰
۸		۱٦			۴۰		۵٦		۷۲	

کورنی دنده

په لاندې تشو ځايونو کې داسې عددونه وليکئ چې د ضرب حاصل بدلون ونکړي.

	×	۴	=	۴	×	۷	=	
۸	×	۴	=		×	۸	=	

ketabton.com - The Digital Library

يو ويشتم لوست: د يوه عدد ضربول په ۱ ، ۱۰ او ۱۰۰ کې

هدف: ۱- زده کوونکي د يوه عدد ضربول په ۱ ، ۱۰ او ۱۰۰ کې د يوې آسانې طريقې په توګه وپيژني.
۲- زده کوونکی پوه شي ګه چيرې د (۱) عدد په هر عدد کې يا هر عدد د يوه په عدد کې ضرب شي د ضرب حاصل يې په خپله هم هغه عدد دی.

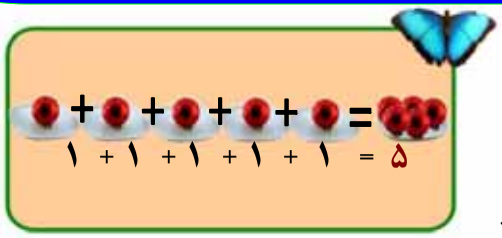

په لنډ ډول داسې ليکل کيږي.

۱× ۵ = ۵

کولای شو چې د ضرب عمليه په لاندې ډول هم وښيو.

په پورته شکل کې ۵ دانې منې يو واړې وينو نو د ضرب عمليه يې داسې ليکو.

۵×۱=۵

له پورته دوو عمليو څخه دا نتيجه لاس ته راځي که چيرې (۱) په هر عدد کې او يا هر عدد په (۱) کې ضرب شي د ضرب حاصل يې په خپله هم هغه عدد دی ، نو ليکلی شو چې:

۸ = ۸ × ۱

۸ = ۱ × ۸

۴ = ۱ × ۴

۴ = ۴ × ۱

۶۴ = ۱ × ۶۴

۱۶۴ = ۱۶۴ × ۱

ketabton.com - The Digital Library

په تشو ځایونو کې د مثال په ډول مناسب عدد ولیکئ!

مثال : ۵=۵×۱

☐ = ۱ × ۱	☐ = ۷۱ × ۱	☐ = ۱۸۲ × ۱
☐ × ۱ = ۱۲۷۸	☐ × ۲۵۴ = ۲۵۴	☐ × ۴۲۰ = ۴۲۰
☐ = ۱ × ۲۷۸۱	☐ = ۱ × ۱۹۴	☐ × ☐ = ۳۰۷
☐ × ۱ = ۲۷۶۴	☐ = ۱ × ۷۰۰۲	☐ × ☐ = ۴۰۰۵
☐ = ۱ × ۶۰۱	☐ × ☐ = ۷۶۴۰	☐ × ۲۶۵ = ۲۶۵

زده کوونکي د لاندې عددونو د ضرب حاصل په لاس راوړئ!

۱×۷۴۰=?	۱۸۴× ۱=?	٦١× ۱=?

ketabton.com - The Digital Library

د ۱۰ ضربول په یوه عدد کې:

۱۰+۱۰+۱۰+۱۰+۱۰=۵۰

تاسو پوهیږئ چې:

۱۰ پنځه واړې جمع شوی دئ.

۱۰×۵ =۵۰

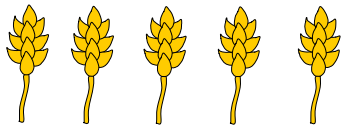

مثال : ۱۰+۱۰+۱۰+۱۰+۱۰+۱۰+۱۰=۷۰

۱۰ اووه واړې جمع شوی دئ.

۱۰×۷=۷۰

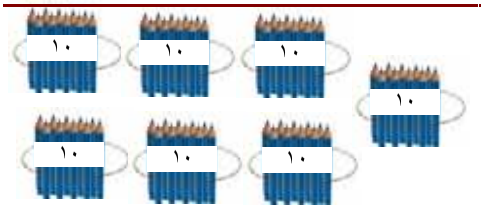

له پورته شکلونو او عملیو څخه معلومیږي که چیرې ۱۰ په هر عدد کې ضرب شي او یا هر عدد په ۱۰ کې ضرب شي، لومړی یو په هم هغه عدد کې ضرب وو بیا د ضرب د حاصل ښي خواته یو صفر لیکو یا په لنډه توګه د هم هغه عدد ښي خواته یو صفر ږدو او د ضرب د حاصل په ځای کې یې لیکو.

لکه:

۱۰×۷۶۸=	۱۰×۱۳۴=	۱۰×۹=
۲۳۵۶×۱۰=	۷۲۱×۱۰=	۸×۱۰=

کورنی دنده

د (۱) د عدد ضربول په یوه رقمي عددونو کې او د (۱۰) ضربول په یوه رقمي عددونو کې په نظر کې ونیسئ! د لاندې جدول تش ځایونه ډک کړئ! نتیجه یې ولیکئ! چې یو د بله سره څه توپیر لري.

×	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
۱			۳		۵			۸	
۱۰			۳۰		۵۰			۸۰	

ketabton.com - The Digital Library

په تشو ځایونو کې مناسب عدد ولیکئ!

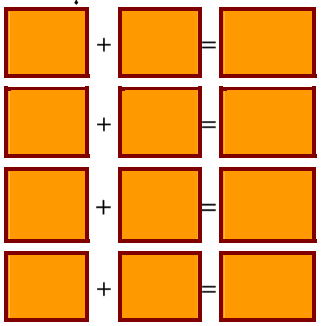

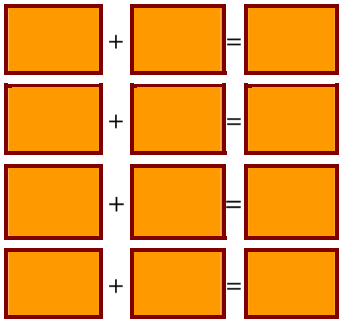

د ۱۰۰ ضربول په یوه عدد کې:

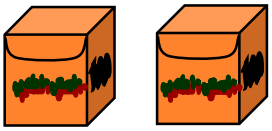

۱۰۰ + ۱۰۰ = ۲۰۰

دوه ځلي ۱۰۰ لیدل کیږي.

۱۰۰ ×۲ =۲۰۰

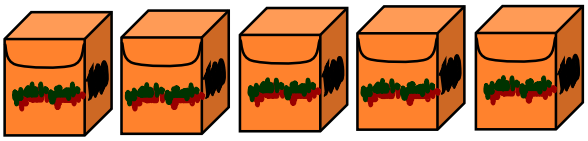

۱۰۰+۱۰۰+۱۰۰+۱۰۰+۱۰۰= ۵۰۰

۱۰۰×۵= ۵۰۰

د پورتنیو عملیو او شکلونو څخه نتیجه لاس ته راځي که چېرې ۱۰۰ په یوه عدد کې یا یو عدد په ۱۰۰ کې ضرب شي کولی شو عدد د ضرب په حاصل کې ولیکو او ښي خواته یې دوه صفرونه کښیږو.

ketabton.com - The Digital Library

لاندې پوښتنې په خپلو کتابچو کې وليکئ! د حل شوي مثال په ډول يې حل او تش ځايونه يې ډک کړئ!

۱۱۰۰	=	۱۱	×	
۲۵۰۰	=		×	۱۰۰
۲۰۰۰	=	۲۰	×	
۲۰۰۰	=	۱۰۰	×	

۱۰۰×۱۰=۱۰۰۰

۴۰۰	=		×	۱۰۰
۶۰۰	=	۶	×	
۹۰۰	=		×	۱۰۰
۹۰۰	=		×	۹

۱۰۰×۲=۲۰۰

که چېرې په يوه کارتن کې ۱۰۰ پاکټه چاکلېټ وي معلوم يې کړئ چې په ۷ کارتنو کې څو پاکټه چاکلېټونه دي؟

ketabton.com - The Digital Library

۱ – لاندې عددونه یوله بله سره ضرب کړئ!

۱۰۰ × ۸۴	۱۰ × ۸۲	۱۰۰ × ۸۶
۱۰۰ × ۷۶۰	۱۰۰ × ۸۹۰	۱۰۰ × ۲۴۰
۷۴۰ × ۱۰۰	۱۰ × ۶۰۴	۶۰۴ × ۱۰

۲ – یوه هټۍ وال ۱۰۰ مټره ټوکر وپلورل که چیرې د هغه د یوه متر ټوکر بیه ۱۸ افغانۍ وي، معلوم کړئ چې څو افغانۍ یې په لاس راوړي دي.

۳ – که چېرې یوې کورنۍ په یوه میاشت کې د ۱۰۰ افغانیو بوره رانیولې وي معلوم کړئ چې نومورې کورنۍ به، په ۱۲ میاشتوکې دڅو افغانیو بوره راونیسی؟

د ۷۰، ۸۴، ۹۳، ۹۰ او ۳۵ عددونه د (۱۰) او (۱۰۰) په عدد ونوکې ضرب کړئ او د ضرب حاصل یې یوله بله سره پر تله اونتیجې یې ولیکئ!

ketabton.com - The Digital Library

اووم فصل
داندازه کولو واحدات

دوه ویشتم لوست: د اوږدوالي د اندازه کولو واحد (متر)

هدف: زده کوونکي متر داوږدوالي د واحد په توګه وپيژني او له هغه څخه په ورځني ژوند کې کار واخستلی شي.

فهيمې خپلې خورته وليکل چې زه د کړکۍ يوې پردې ته اړتيا لرم مهرباني وکړه داسې يوه پرده راولیږه چې اوږدوالي يې ۱۰ لوښتې او سور يې ۱۲ لوښتې وي. د فهيمې خور ښارته ولاړه د خپلې خور له هدايت سره سم يې ټوکر راونيول پرده يې ور څخه و ګنډله او ور ويې‌ليږله. کله چې فهيمې پرده په کړکۍ باندې را وځړوله ډېره خواشيني شوه. د هغې د خواشيني توب په علت پوهيږئ څه دی؟
څرنګه چې لويشتې يوله بله سره توپير لري او پردې يې د اړتيا سره سمې نه وې، لنډې شوي نو تاسو ووايئ څه بايد وکړو.

څرنګه چې د نړۍ ټول خلك د دغه ډول ستونزو سره مخامخ اولاس په ګرېوان وو، نو د نړۍ پوهانو او علماؤ د اوږدوالي واحد چې متر بلل کيږي ومنل چې نن د اوږدوالي له همدې واحدځخه کار اخستل کيږي.

ketabton.com - The Digital Library

۱- خپل د ټولګي اوږدوالی او سور د هغه متر په واسطه اندازه کړئ چې تا سو په خپله جوړ کړئ دی؟

۲- ستاسو په ګروپ کې د کوم یوه غړي د تنې اوږدوالي له یوه متر څخه زیات دی؟

۳- ستاسو په ګروپ کې د کوم یوه غړي د تنې اوږدوالی له یوه متر څخه لږ دی؟

۴- ستاسو د ټولګي اوږدوالی د هغه له سور څخه څومره زیات دی؟

۵- ستاسو د میز اوږدوالی له یوه متر څخه زیات دی او که لږ؟

۶- ستاسو د میز سور له یوه متر څخه څولوښتې لږ دی؟

۷- په پخوا وختونو کې چې خلکو متر نه پېژندل دځه ډول ستونزو سره مخامخ وو؟

هر یو زده کوونکی دې د خپلې حویلی د اوږده دیوال، وره، او د حویلی د سور د دیوال، اوږدوالي د هغه متر په واسطه اندازه کړي چې دوی په خپله جوړ کړی دی او په خپلو کتابچو کې دې ولیکي.

ketabton.com - The Digital Library

درويشتم لوست: د سانتي متر پېژندنه

هدف: زده‌کوونکی سانتی متر د متر د جزء (د یوه متر دسلمې برخې) په توګه وپیژني او په ورځني ژوند کې له هغه څخه کار واخلي.

تاسو به لیدلي وي چې ټوکر پلورونکي د ټوکرد رانیولو او پلورلو له پاره دیوي فلزي ټوټې څخه کار اخلي تر کاپان، معماران او مهندسان د شیانو د اوږد والي د اندازه کولو له پاره د متر له فیتو څخه کار اخلي ښاغلی ښوونکی دې د ټولګي د لیك درې په مخ باندې دیوه متر په اندازه یو خط رسم کړي او د زده‌کوونکو پام دې ورته را وګرځوي. بیادې زده‌کوونکو ته دنده ورکړي هغه متر چې له لرګي، لښتې یا تار څخه یې جوړکړی دی.

څرنګه ورځخه کار اخلي؟ تر څو د ټولګي او میز اوږدوالی او سور اندازه کړي په ځینو حالاتو کې به وویني چې د میز اوږدوالی او سور له متر څخه زیات یا لږ دی. په دې صورت کې اړتیا پیداکیږي چې د اوږدوالي کوچنی واحد هم وپیژنو نو که چېرې یو متر په سلو مساوي برخو جلا کړو هرې برخې ته یې یو سانتي متر وایي. تاسو کولی شئ سانتي متر د خپل خط کش په لیدو سره وپېژنئ. د لښتې، کاغذ او د لرګوټو څخه دیوه سانتي متر په اندازه جلاء کړئ، د کاغذ د پاڼې په مخ باندې د یوه سانتي متر په اندازه یې رسم کړی.

۱متر =۱۰۰ سانتي متره

ketabton.com - The Digital Library

۱- ستاسو خط کش څو سانتي متره دی؟

۲- ۱۰۰ سانتي متره څو متره کيږي؟

۳- د خپل کتاب اوږدوالی او سور اندازه کړئ؟

۴- که چېرې ستاسو د مېز اوږدوالی له یوه متر څخه زیات او له دو و مترو څخه لږ وي د اندازه کولو د کوم واحد څخه کار اخلئ؟

۵- د ا ب ، ب ج ، او ا ج د توټه خطونو اوږدوالی اندازه کړئ و لیکئ چې هر یو څو سانتي متره دی؟

زده کوونکي دې د ۵ سانتیمترو، ۱۰ سانتیمترو او ۲۰ سانتیمترو په اندازه توټه خطونه رسم کړي.

ketabton.com - The Digital Library

څلور و يشتم لوست: د ديسي متر پېژندنه

هدف: زده کوونکي وکولی شي د يسي متر د متر د جزء په توګه وپيژني او د اړتيا په وخت کې کار ور څخه واخلي.

په ټولګي کې د زده کوونکو فعاليت

هغه خط کش چې تا سو يې له خپل ځان سره لرئ کار ور څخه واخلئ او لاندې فعاليتونه سر ته ورسوئ.

۱- ستاسو خط کش څو سانتيمتره دی؟

۲- د ۱۰ سانتيمترو په اندازه يو ټوټه خط رسم کړئ.

۳- د يوې لبنتې ياد کاغذ له تر هغې څخه د ۱۰ سانتيمترو په اندازه جلاء کړئ.

۴- د جلاء شوې لبنتې يا د کاغذ د تر هغې په واسطه يو متر واټن اندازه کړئ.

۵- و وايا ست ستاسو د جلاء شوې برخې څو لبنتې يو متر کيږي؟

هغو زده‌کوونکو چې په دقيقه توګه يې کار سر ته رسولی دی ښايې ووايي چې ۱۰ لبنتې يا ۱۰ تر هغې يو متر کيږي هغه دې تشويق شي او پوښتنې دې ور څخه وشي.

په تاسوکې څوک ويلی شي چې دغه د ۱۰ سانتيمتر ولبنته په بل څه نامه يادیږي؟ بايد وپوهيږئ چې دا د ۱۰ سانتيمتر و واټن يو ديسي متر بلل کيږي.

نو ويلی شو:

۱۰ ديسي متره = يو متر ۱۰ سانتي متره = ۱ ديسي متر

پوښتنې:

۱- ۴ متره څو ديسي متره کيږي؟

۲- د کريم د تنې اوږدوالی ۱۳۰ سانتي متره دی د کريم دتنې اوږدوالی په ديسي متر سره معلوم کړئ؟

۳- و وايا ست چې ۱۲۵ سانتي متره څو ديسي متره او څو سانتي متره کيږي؟

کورنی دنده

د يوه ديسي متر جلا شوې لبنتې څخه کار واخلئ د خپل کور د يوه وره سور اندازه کړئ وې ليکئ چې څو ديسي متره او څو سانتي متره کيږي؟

ketabton.com - The Digital Library

پنځه و يشتم لوست: د ملی متر پيژندنه

هدف: زده کوونکي کولی شي ملی متر و پيژني او د اوږدوالي د اندازه کولو د کوچني واحد په توګه ور څخه کار واخلي.

په ټولګي کې د زده کوونکو فعاليت

لاندې شکل ته پاملرنه وکړئ.

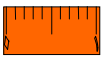

دا شکل د يوه سانتيمتر واټن (فاصله) رابنيي چې په لسو مساوي برخو ويشل شوئ دی.

هرې برخې ته يې يو ملي متر وايي په دې صورت کې.

۱۰ ملي متره = ۱ سانتي متر کيږي

۱- مثال: ۲ سانتي متره څو ملي متره کيږي ؟

حل: پوهيږو چې يو سانتي متر مساوي له لسو ملي مترو سره دئ نو ۲ سانتي متره مساوي کيږي له.

۲۰ ملي متره = ۱۰ ملي متره + ۱۰ ملي متره

يا ۲۰ ملي متره = ۲×۱۰ ملي متره

۲- مثال: غواړو چې د لاندې توټه خط اوږدوالی د خط کش په واسطه اندازه کړو.

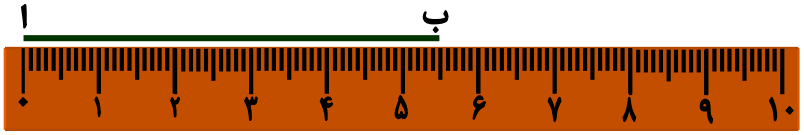

د خط کش صفر د (۱) له ټکي سره سم ږدو ليدل کيږی چې د هغه د (ب) ټکی د ۵ سانتيمترو څخه ۵ ملي متره زيات دی نو وايو چې ددې توټه خط اوږدوالی ۵ سانتيمتره او ۵ ملي متره دئ.

ketabton.com - The Digital Library

د حل شوي مثال څخه په کار اخستنې سره لاندې پوښتنې په خپلو کتابچو کې حل کړئ.

۱. ۴ سانتي متره څو ملي متره کيږي؟

۲. ٦ سانتي متره څوملي متره کيږي؟

۳. د خپل خط کش څخه په کار اخستنې سره لاندې توته خطونه اندازه کړئ ووایاست چې هر یو د هغو څو سانتي متره او څو ملي متره کيږي؟

۴. د ۵ سانتي متر او ۵ ملي متر په اندازه یو توته خط رسم کړئ؟

۵. یو توته خط رسم کړئ چې له ۵ سانتي مترو څخه ۲ ملي متره لږ وي.

په عمومي توګه لیکلی شو چې:

۱۰۰ سانتي متره = ۱ متر

۱۰ دیسي متره = ۱ متر

۱۰۰۰ ملي متره = ۱ متر

۱۰ سانتي متره = ۱ دیسي متر

۱۰ ملي متره = ۱ سانتي متر

۳ سانتي متره څو ملي متره کيږي؟

۵ سانتي متره څو ملي متره کيږي؟

ketabton.com - The Digital Library

شپږو یشتم لوست: د کیلو متر پیژندنه

هدف: زده کوونکي وکولی شي د متر څخه لوی واحد، کیلو متر وپیژني.

حامد له خپل پلار څخه پوښتنه وکړه. پلار جانه کوچني واټنونه مو د سانتي متر او متر په واسطه اندازه کړل، د دوو ښارونو تر منځ واټن په څه شي سره اندازه کوي؟ پلار يې ځواب ورکړ زويه، لوی واټنونه لکه د ښارونو او هیوادونو تر منځ د کیلو متر په واسطه اندازه کوي.

حامد پوښتنه وکړه کیلو مترځه شی دی؟ پلار يې ځواب ورکړ یوزر (۱۰۰۰) متر واټن ته یو کیلو متر وایې یعنې.

۱۰۰۰ متره = ۱کیلومتر

مثال: که چیرې د دوو ښارونو تر منځ واټن ٦ کیلو متره وي نو موږ ی واټن په متر سره حساب کړئ.

٦۰۰۰ متره = ۱۰۰۰ متر + ۱۰۰۰ متر + ۱۰۰۰ متر + ۱۰۰۰ متر + ۱۰۰۰ متر + ۱۰۰۰ متر

له پورتني مثال څخه سربېره پردې چې د متر او کیلو متر تر منځ په اړیکو باندې پوه شو، په دې هم پوه شو که چیرې یو عدد په ۱۰۰۰ کې ضرب شي نو د هم هغه عدد ښي خواته درې صفرونه ږدو او په حاصل ضرب کې لیکو.

۱. ۴ کیلو متره له څو مترو سره مساوي کیږي؟
۲. ۷ کیلو متره له څو مترو سره مساوي کیږي؟
۳. ۲۴ کیلو متره څو متره کیږي؟
۴. د کابل او هرات تر منځ واټن ۱۰۹۳ کیلومتره دی، که چیرې د کابل او قندهار تر منځ واټن ۵۰۵ کیلومتره وي، د قندهار او هرات تر منځ واټن معلوم کړئ.

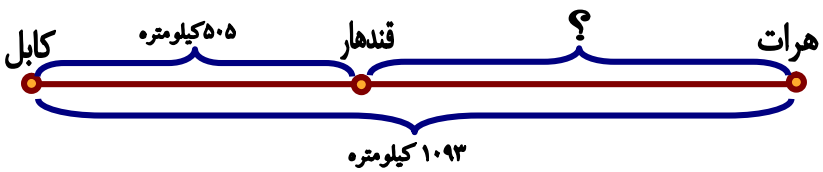

ketabton.com - The Digital Library

اتم فصل
هندسه

اوه و يشتم لوست: په شکلونو کې د ټکی (نقطې) توټه خط، نیمایي خط او خط پیژندنه

هدف: زده کوونکی ټکی (نقطه) توټه خط، نیمایي خط (شعاع) او خط و پیژني او یو له بله سره توپیر وکړای شی.

په ټولګي کې د زده کوونکو فعالیت

تا سو لاندې هندسي شکلونو او نومونو ته پاملرنه و کړئ. او له هر یوه سره چې بلدتیا لرئ نوم یې واخلئ او رسم یې کړئ.

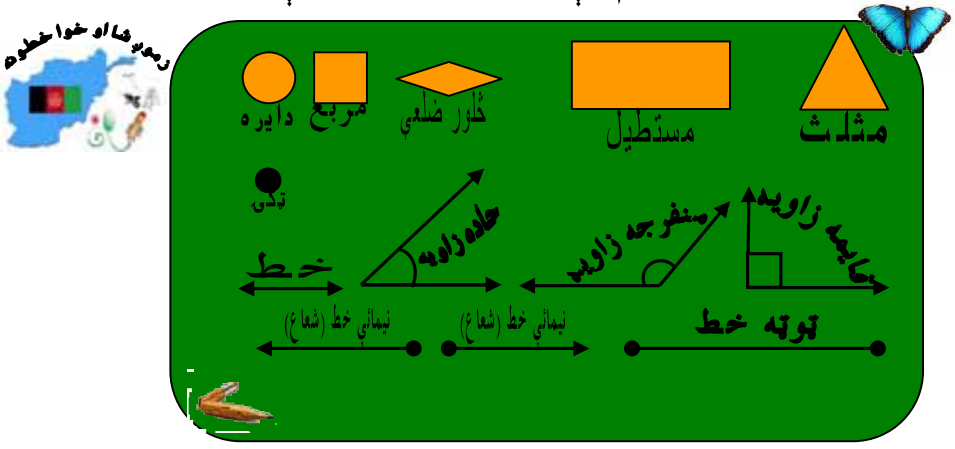

پورتني شکلونه په نظر کې ونیسئ او لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱- دا (.) نښه چې د پنسل د څوکې په واسطه د کاغذ د پاڼې په مخ اینبودل شوې ده څه نومیږي؟

۲- دا (ا ب) شکل دځه په نامه یادیږي؟

۳- که چیرې د خپل پنسل څوکه په کاغذ باندې کښیږدو او په مستقیم ډول حرکت ورکړو څه شی لاس ته راځي؟

ketabton.com - The Digital Library

۴- په لاندې هر یو شکل کې څو ټوټې خطونه شتوالی لري؟

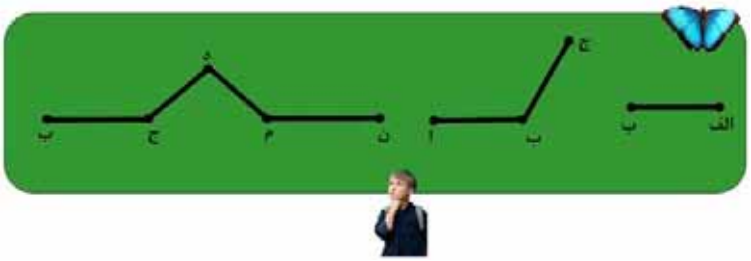

۵- که چیرې د (ا ب) ټوټه خط ته د ښي او کینې خواته امتداد ورکړو کوم هندسي شکل لاس ته راځي.

۶- که چیرې د (ا ب) له ټکي څخه یو مستقیم خط ښی خواته و کښل شي ادامه ورکړل شي کوم شکل حاصلیږي هغه رسم کړئ.

۷- د کاغذ په مخ باندې له یوه ټکي څخه یو خط رسم کړئ. او دکاغذ په یوه بله برخه کې پاي ته ورسوئ. د پیل او پای ټکو باندې نو مونه کښیږدئ وواياست چې دا خط د څه په نامه یادیږي.

زده کوونکي دې لاندې شکلونه په خپلو کتابچو کې رسم کړي او دهغو نو مونه دې وليکي.

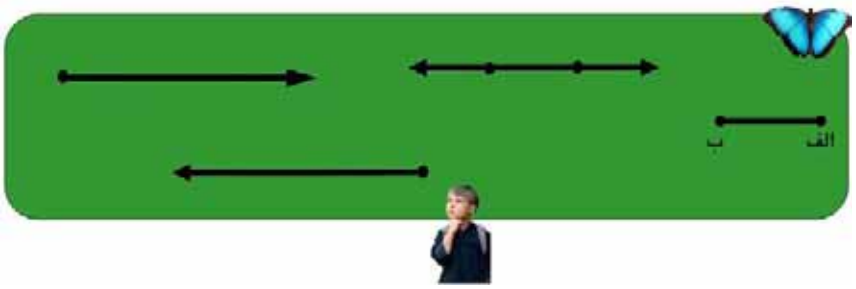

ketabton.com - The Digital Library

۱- له دې شکلونو څخه کوم یو یې مستقیم خط، کوم یو یې نیمایي خط(شعاع) او کوم یو یې ټوټه خط دی؟

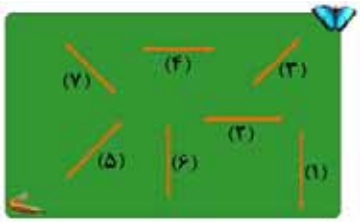

د (۱) ګڼې پوښتنې شکلونه په نظر کې ونیسئ. د شکلونو له مخې لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

الف: یو مستقیم خط او یوه شعاع یوله بله څخه توپیر لري؟

ب: یوه شعاع او یو ټوټه خط یو له بله څه توپیر لري؟

ج: یو ټوټه خط او یو مستقیم خط یو له بله څه توپیر لري؟

۲- په لاندې شکل کې څو مستقیم خطونه، څو شعاع ګانې او څو ټوټه خطونه دي.

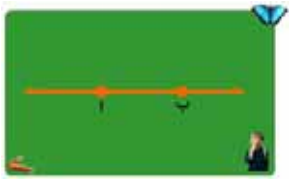

په لاندې شکل کې څو ټوټې خطونه لیدلی شئ؟ د دوو ټکو په واسطه یې ولیکئ.

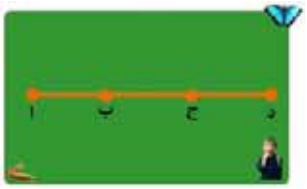

ketabton.com - The Digital Library

اته ویشتم لوست: د خط د ډولو نو پېژند نه

هدف: زده کوونکي مستقيم خط، منکسر خط، او منحني خط وپيژني او هم يو له بله توپير وکړی شي.

په ټولګي کې د زده کوونکو فعاليت

د چو کاټ د ننه شکلونو او نومونو ته نظر وکړئ.

پورتني شکلونه په نظر کې ونيسئ:

الف: له لاندې شکلونو څخه کوم يو يې منکسر خط دی او کوم يې منکسر خط نه دی؟

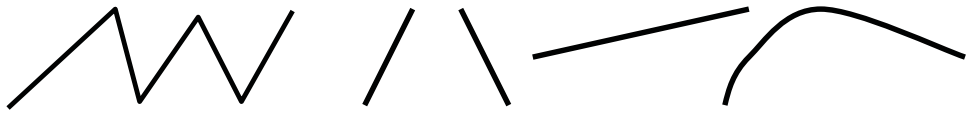

ب: ستاسو د مېز يوه څنډه يا د کتاب يوه څنډه مستقيم ټوټه خط دی او که مستقيم خط؟

ج: دا دوه شکلونه د ا ⟷ ب او ⟷ يو له بله څه توپير لري؟

ketabton.com - The Digital Library

د: که چيرې يو تار د خپل دوارو لاسونو په واسطه ښه کش کړئ کوم خط ښيي؟ که چيرې کش يې نکړئ او خپل لاسونه سره نژدې کړئ کوم خط ښيي؟

هـ: په خپل ځان کې او يا په خپل ټولګي کې د څوشيانو نومونه واخلئ چې د منکسر خط او منحني خط شکلونه ولري.

و: لاندې شکلونه په نظر کې ونيسئ د هر يو شکل د خط نوم په خپلو کتابچو کې وليکئ.

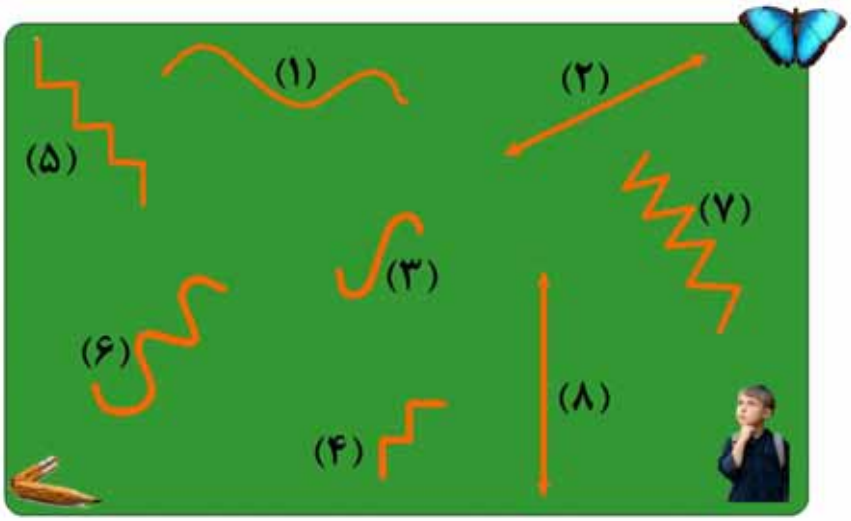

کورنۍ دنده

د خپل ژوند په چاپيريال کې د هغو شيانو او شکلونو نومونه په خپلو کتابچو کې وليکئ چې د منکسر، منحني او مستقيم خطو نو شکل ولري.

ketabton.com - The Digital Library

نه ویشتم لوست: د زاویو د ډولونو پیژندنه

هدف: زده کوونکي و کړای شي قایمه زاویه له کاغذ څخه جوړه کړي، زده کوونکي د خپلې جوړې کړې قایمې زاویې په کارولو سره حاده زاویه او منفرجه زاویه و پیژني.

په ټولګي کې د زده کوونکو فعالیت

ګرانو زده‌کوونکو تاسو له پخوا د لاندې شکلونو سره پیژند ګلوي لرئ.

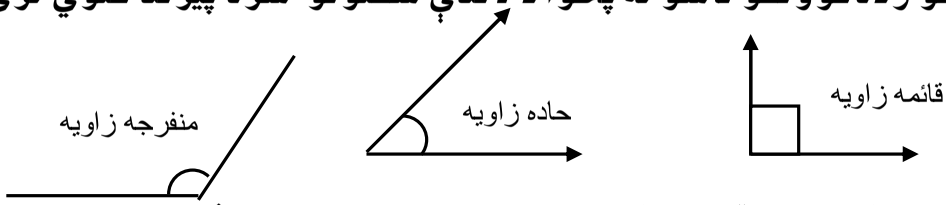

اوس غواړو چې قایمه زاویه په عملي توګه له کاغذ څخه جوړه کړو او له هغې څخه په کار اخیستنې سره نورې زاویې یې وپیژنو.

ګرانو زده‌کوونکو! تاسو هر یو یوه ټوټه کاغذ په لاس کې ونیسئ.

الف: هغه قات کړئ.

ب: قات شوی کاغذ بیا یو په بل باندې داسې قات کړئ چې د قات شوي کاغذ څنډې یو په بل باندې منطبق راشي.

ج: قات شوی کاغذ ګوټ (کنج) یوه قایمه زاویه جوړوي.

د: قات شوی ګوټ (کنج) د کاغذ په مخ باندې کښیږدئ او زاویه رسم کړئ.

هـ: خپله رسم کړی زاویې ته پاملرنه وکړئ وواياست چې د لاندې کومې یوې زاویې سره برابره ده؟ او وواياست له کومې یوې زاویې څخه لویه او له کومې یوې زاویې څخه کوچنۍ ده؟

ketabton.com - The Digital Library

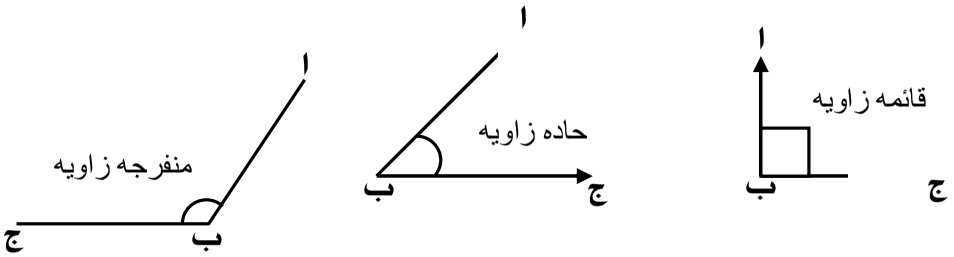

په لاندې شکلونو کې به وويني چې ستاسو جوړه کړې زاويه د قايمې زاويې سره برابره ده. او حاده زاويه له هغې څخه کوچنی او منفرجه زاويه له هغې څخه لويه ده.

زده کوونکي دې د کاغذ له يوې ټوټې څخه قايمه زاويه جوړه کړي او ټولګي ته دې راوړي.

ketabton.com - The Digital Library

۱- د خپلې جوړې کړې زاویې په کارولو سره لاندې شکلونه په خپلو کتابچو کې رسم او هغه زاویې پر تله کړئ ووایاست. هر یو شکل څو زاویې لري او هم د هر شکل نوم ولیکئ.

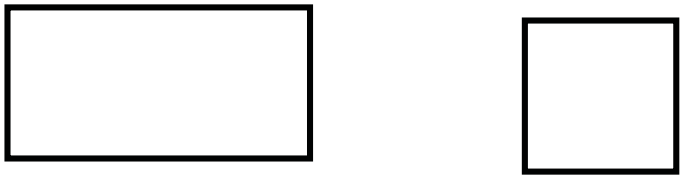

د پرتله کولو وروسته به تاسو ووینئ چې مربع د څلورو قایمو زاویو لرونکې او مستطیل هم څلور قایمې زاویې لري او هم ووایاست چې د هغو تر منځ توپیر څه شی دی؟

۲- د خپلې جوړې کړې زاویې څخه کار واخلئ، د حاده، قایمه او منفرجه زاویې په لاندې شکلونو کې وښیاست.

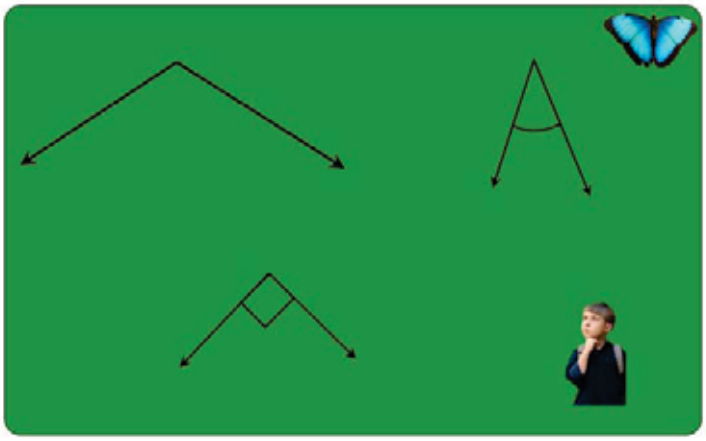

ketabton.com - The Digital Library

۳- د خپلې قایمې جوړې کړې زاویې څخه په کار اخستنې سره دلاندې شکلونو زاویې اندازه کړئ او وواياست چې په هر شکل کې څو قایمې زاویې لیدل کیږي او هم دهغو حاده او منفرجه زاویې وښیاست.

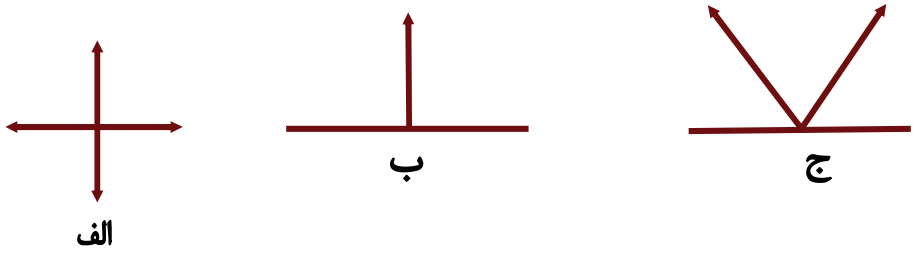

۴- په لاندې شکلونو کې څو حاده زاویې څو منفرجه زاویې او څو قایمه زاویې لیدل کیږي.

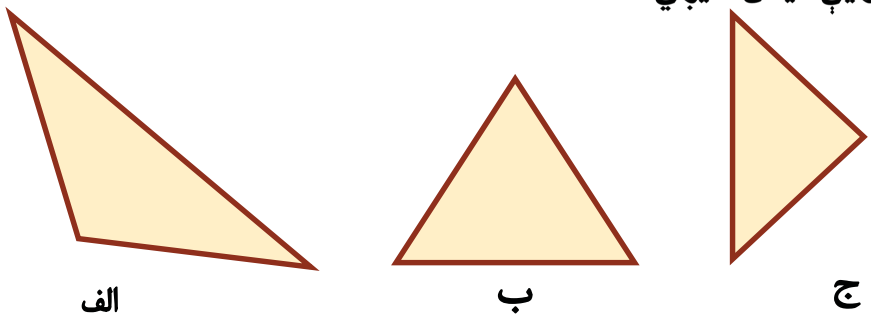

۵- وواياست ګډونکي، معماران، ترکانان، فلزکاران، د کالیو پریکولو کور جوړولو، د ورونو چوکاټونو، میز او نور د اړتیاو سامان له پاره د یوې آلې څخه چې د (کج) په نامه یادیږي کار اخلي؟ د هغې ګوټ (کنج) د کومې زاویې سره برابره ده؟

د خپل ټولګي او کور اسبابونو ته ښه ځیر شئ، د حاده، قایمه او منفرجه زاویې چې په نظر مو راځي ولیکئ.

ketabton.com - The Digital Library

نهم فصل

خلاص او ټرلي شکلونه

دېرشم لوست: د خلاص او ټرلو شکلونو پېژندنه

هدف: زده کوونکي وکړای شي خلاص او ټرلي شکلونه یو له بله سره توپیر او تشخیص کړي.

په ټولګي کې د زده کوونکو فعالیت

پاملرنه وکړئ:

دا یو خلاص شکل دی او دا یو ټرلی شکل دی. دا یوه خلاصه منحني او دا یوه ټرلې منحني ده.

۱- په لاندې شکلونو کې د هغو کوم یو شکل خلاص او کوم یو یې ټرلی دی؟

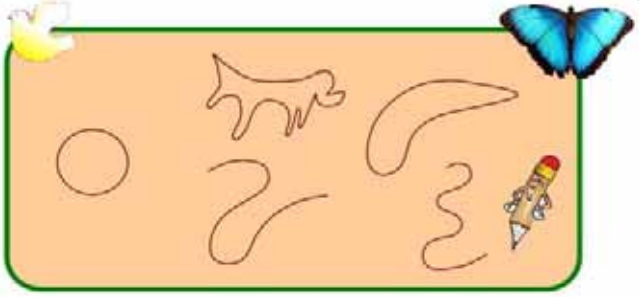

۲- په لاندې منحني ګانو کې کوم یوه یې خلاصه او کوم یوه یې ټرلې ده؟

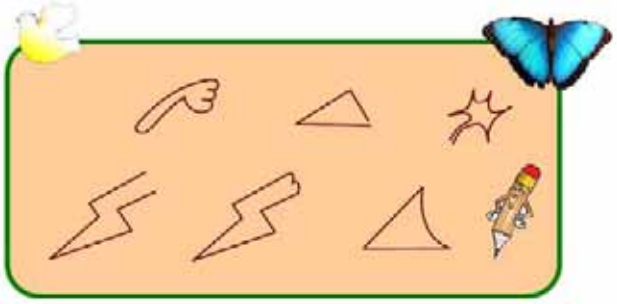

کورنۍ دنده

په خپله خوښه یو خلاص شکل او یو ټرلی شکل رسم کړئ.

ketabton.com - The Digital Library

۳- الف: آیا مثلث یو خلاص شکل دی او که تړلی؟

ب: آیا مربع یو خلاص شکل دی او که تړلی؟

ج: آیا مستطیل یو خلاص شکل دی او که تړلی؟

هـ : آیا دایره یوه خلاصه منحني ده او که تړلې؟

۴- د لاندې شکلونو څخه کوم یو یې تړلي او کوم یو یې خلاص دي؟

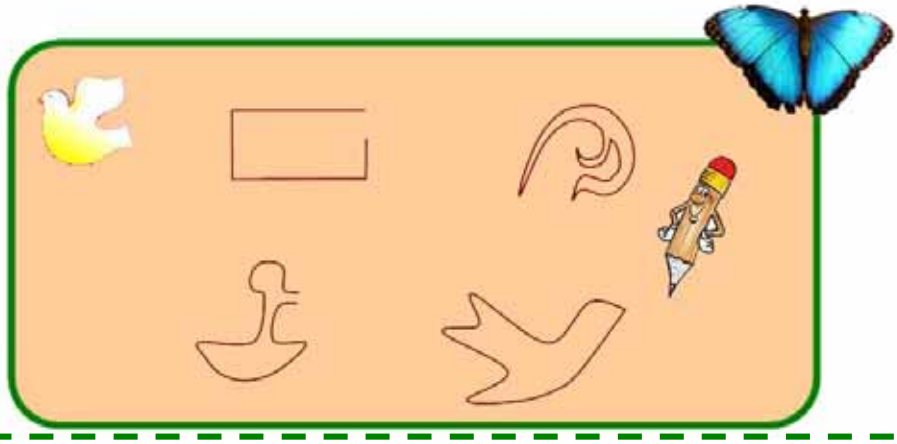

۵- کوم خلاص او تړلي شکلونه چې په خپل ټولګي کې وینئ وښیاست.

۶- د دریو ټوټه خطونو، څلورو ټوټه خطونو، په واسطه خلاص او تړلې شکلونه رسم کړئ.

ketabton.com - The Digital Library

يو ديرشم لوست: تخميني او دقيق اندازه کول

هدف: د زده کوونکو حدس په اندازه کولو کې وده کوي او حقيقت ته نژدې کيږي.

لومړی د لاندې هر يوه توټه خط اندازه تخمين کړئ او بيا د هر يوه اوږدوالی دخط کش په واسطه اندازه کړئ او په غور سره وګورئ چې ستاسو تخمين واقعيت ته تر کومه حده نږدې دی.

د درکړل شوو توټو خطونو د تخمين او دقيق اندازه کولو وروسته مخامخ جدول بشپړ کړئ.

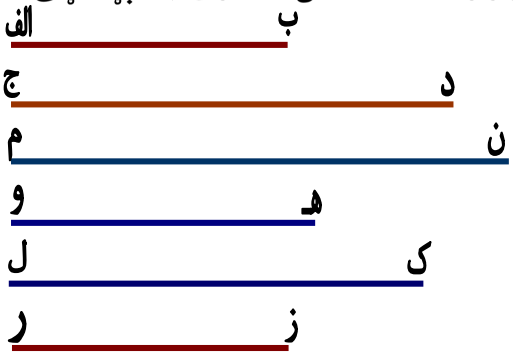

توټه خطونه	تخميني اندازه	دقيق اندازه
ب الف		
د ج		
ن م		
هـ و		
ك ل		
ز ر		

کورنی دنده

زده کوونکي دې د پورتنيو توټه خطونو اوږدوالی په نظر کې ونيسي. له اوږده توټه خط څخه دې د لنډ توټه خط خواته ترتيب او وليکي.

ketabton.com - The Digital Library

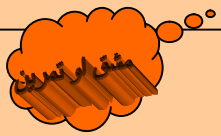

لاندې جدول ته پاملرنه وکړئ هر ګروپ دې د لاندې جدول په ډول یو جدول رسم کړي، د ګروپونو د یوه، یوه زده کوونکي تنه او اندامونه دې د مثال په توګه لـــومړی تخمین او وروسته دې په دقیقه توګه اندازه کړي.

د هر ګروپ د زده کوونکو نومونه	د تنې اندازه		د ملا اندازه		د سر د شاو خوا اندازه	
	تخمینی	دقیق	تخميني	دقیق	تخميني	دقیق

هـر ګـروپ دې د اړونـد جـدول د بـشپړولو وروسـته پـه خپلـه د ګروپ زده کوونکي پرتله کړي چې د کوم یوه زده کوونکي تخمین حقیقت تـه ډیـر نـژدی دی. او هغـه دې یادداشـت کـړي او بیـا دې لومړی تن د هر ګروپ سره پرتله شي په ګروپونو کې دې لـومړی، دویم او دریم معلوم کړي او ممتاز زده کوونکي دې پیدا کړي.

هر زده کـوونکی دې د ښـوونځي او کـور تـرمنځ واټـن پـه پـښو ووهي لومړی دې د عادي قـدمونو د شـمیر پـه واسـطه تخمـین کړي او ودې لیکي بیا دې قدم کړي او پرتله دې کړي چـې تخمـین یې تر کومې اندازې پـورې حقیقـت تـه نـژدې دی، پـه وروسـتي لوست کې دې نورو زده کوونکو ته ووایې.

ketabton.com - The Digital Library

دوه دېرشم لوست: د مربع، مستطيل او مثلث د محيط (چاپيريال) پيدا کول

هدف: زده کوونکي محيط د ټولو خوا و (چاپيريال) مفهوم وپيژني، د مربع، مثلث او مستطيل محيط اندازه کړئ شي.

لاندې شکل ته پاملرنه وکړئ:

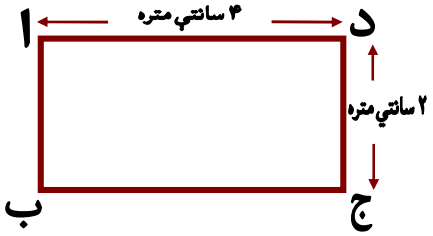

پورته شکل يو ټرلی شکل دی که چيرې د (ا) له ټکي څخه وخوځيږو او د هغه په ټولو ضلعو باندې په ترتيب سره ولاړ شو او بيا د (ا) ټکي ته راورسيږو په حقيقت کې د مستطيل ټولې خواوې مو وهلې دي چې دا د شا او خوا (چاپيريال) واټن د مستطيل محيط بلل کيږي.

څرنګه چې د مستطيل مخامخ ضلعې يو له بله سره مساوي دي. نو د نوموړي مستطيل د ضلعو مجموعه ۱۲ سانتي متر=۲+۴+۲+۴ کيږي.

په دې صورت کې د راکړل شوي مستطيل محيط ۱۲ سانتي متره دی. څرنګه چې مربع هم ۴ مساوي ضلعې لري نو د مربع د څلورو واړو ضلعو مجموعه د هغې محيط بلل کيږي او همدارنګه د مثلث د درې واړو ضلعو مجموعه د هغه د محيط څخه عبارت ده.

ketabton.com - The Digital Library

پوښتنې:

۱- په لاندې مستطیل کې د دوو ضلعو اوږدوالی درکړل شوی دی، د دوو نورو ضلعو اوږدوالی اندازه کړئ او محیط یې په لاس راوړئ.

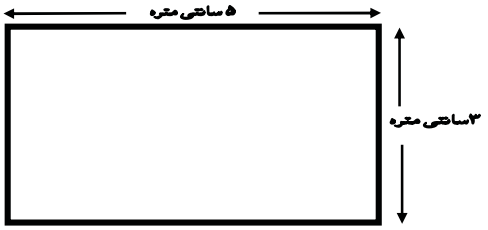

۲- که چیرې د یوې مربع هره ضلعه ۱۲ سانتي متره وي د نومورې مربع محیط پیدا کړئ.

۳- که چیرې د یوه تولګي اوږدوالی ۸ متره او سوریې ۴ متره وي محیط یې پیدا کړئ.

۴- د یوې مربع محیط چې د هرې ضلعې اوږدوالی یې ۴ سانتي متره دی د هغه مستطیل له محیط سره یې پرتله کړئ چې اوږدوالی یې ٦ سانتي متره او سور یې ۲ سانتي متره وي؟

۵- که چیرې د یوه مستطیل شکلي بڼ اوږدوالی ۳۵۰ متره او سور یې ۲۳۰ متره وي څو متره اغزن سیم ته اړتیا ده تر څو د بڼ شا او خوا (چاپیریال) وټړي.

۶- د هغه فرش محیط پیدا کړئ داسې یوه کوټه چې اوږدوالی یې ۴ متره او سور یې ۳ متره وي فرش کړئ او په کار یوورل شي؟

۷- د خط کش او خپل قایمې جوړې کړې زاویې په کارولو سره یوه مربع رسم کړئ چې د هرې ضلعې اوږدوالی یې ۵ سانتي متره وي.

کورنی دنده

د کاغذ له یوې پاڼې څخه یو مستطیل پرې کړئ چې اوږدوالي یې ۷ سانتي متره او سور یې ۳ سانتي متره وي.

ketabton.com - The Digital Library

۸- په لاندې شکل کې څو مستطیلونه او څو مثلثونه دي د هرې ضلعې اوږدوالی اندازه کړئ محیطونه یې معلوم کړئ.

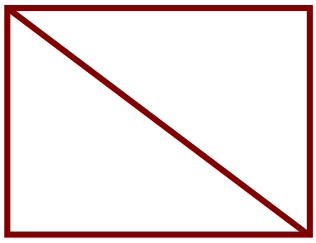

۹- په لاندې شکل کې د (ز) او (ح) ټکی او همدارنګه د (هـ) او (و) ټکی یو له بل سره وښلوئ.

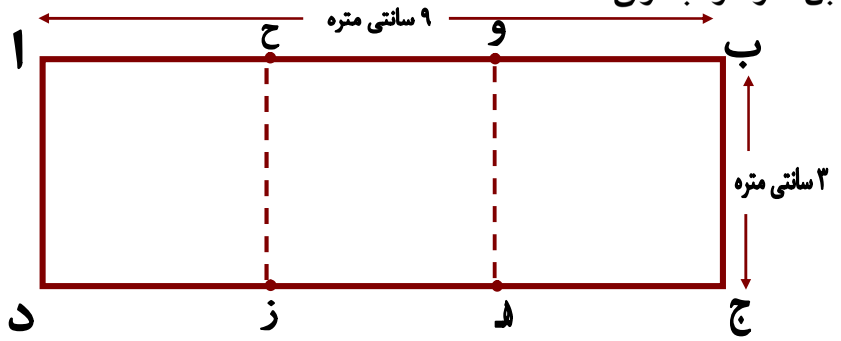

الف: څو مستطیلونه او څو مربع ګانې لیدلای شئ؟

ب : د هرې یوې مربع محیط معلوم کړئ؟

ج : د هر یوه مستطیل محیط معلوم کړئ.

که چیرې د یوه مثلث اضلاع وې په ترتیب سره ۷،۳ او ۵ سانتي متره وي محیط یې پیدا کړئ.

ketabton.com - The Digital Library

لسم فصل
د کتلې، وخت او مايعاتو اندازه کول

دري ديرشم لوست: د کتلې د اندازه کولو واحد (کيلوګرام)

هدف: زده کوونکي د کتلې د اندازه کولو بين المللی واحد وپيژني او په ورځنې ژوند کې ورځخه کار واخستلی شي.

د تلې شکل ته چې د هغې په پلو کې منې او د کيلوګرام وزنونه ايښودل شوي دي پاملرنه وکړئ.

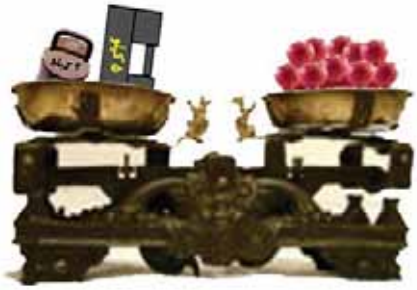

کيلوګرام: د دې له پاره چې د کتلې لرونکو شيانو د پلورلو او را نيولو ټاکل په ځير سره وشي. له هغو وزنونو څخه کار اخيستل کيږي. چې د ټولو د پاره پيژندل شوي دي. چې د دې ډېر نامتو وزن ۱ کيلو ګرام دی. چې په مخامخ شکلونو کې يې ښه ليدلی شئ.

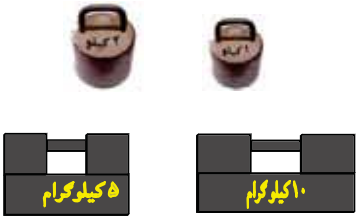

د ۱ کيلو ګرام څخه لوی وزنونه يعنې ۲ کيلوګرامه، ۵ کيلوګرامه، ۱۰ کيلوګرامه او ۲۰ کيلوګرامه دي هم د کار اخيستلو وړ دي او کار ورځخه اخلي. د ډېرو کوچنيو شيانو داندازه کولو د پاره د کوچنيو وزنونو څخه چې هغه هم پيژندل شوي دي کار اخيستل کيږي.

ketabton.com - The Digital Library

لاندې شکلونو ته پاملرنه وکړئ. ډېر درانه او ډېر سپك وزنونه په ترتیب سره په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

زده کوونکي: ښاغلی ښوونکی! گرام څه شی دی؟

ښوونکی: ۱ گرام په تقریبي ډول د ۱۰ عدسو (نسکو) په اندازه دی.

زده کوونکی: ښاغلی ښوونکی! نو ۱ کیلو گرام څو گرامه دی؟

ښوونکی: گرانو زده‌کوونکو! باید پوه شئ چې ۱ کیلو گرام مساوي له ۱۰۰۰ گرامه سره کیږي.

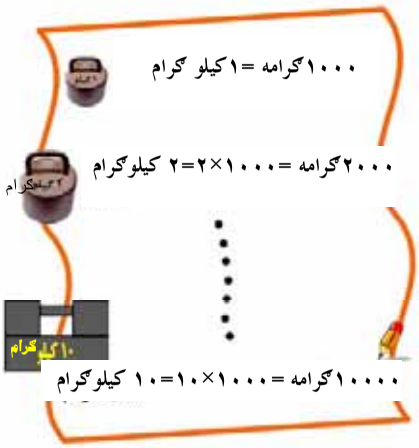

کورنۍ دنده

د ګروپونو هر یو زده کوونکی دې د پورتنیو وزنونو په ډول، دوه، دوه وزنونه د ختیو څخه جوړ او سباته دې تولګي ته راوړي.

ketabton.com - The Digital Library

مشق او تمرین

۱- که چېرې د ۱ کیلو ګرام وزن ونه لرئ څرنګه کولی شئ د نورو وزنونوپه کارولو سره یو کیلو ګرام منې اندازه کړئ؟

۲- د >، = او < نښو څخه کار واخلئ تش ځایونه په مناسبو نښو سره ډک کړئ؟

۵ کیلو ګرامه	۵۰۰۰ ګرامه
۵۰۰۰ ګرامه	۱۰۰ ګرامه+ ۲۰۰ ګرامه+۴۰۰ ګرامه
یو ۵۰ ګرامه او درې ۲۰ ګرامه	۱۰۰ ګرامه
۵۰۰ ګرامه	نیم کیلو ګرام
۵۰۰ ګرامه	دوه ، ۲۰۰ ګرامه ، یوه ۵۰ ګرامه او درې ۱۰ ګرامه
۷ کیلو ګرامه کچالو	۷۰۰۰ ګرامه یوه بوجی پنبه

۳- یو هتې وال د تلې په یوه پله کې د ۵ کیلو ګرامو یو وزن او په بله کې یې یوه دانه هندوانه کښښودله ویې لیدل چې هندوانه سپکه ده. نو کله چې د تلې په بله پله کې یې د ۱ کیلو ګرام وزن کیښود تلې د تعادل حالت ونیو ووایاست چې د هندوانې دروندوالی څومره دی؟

کورنی دنده

زده کوونکی دې د قوطیانو د نارنج، کډو له پلو، یا نورو شیانو څخه تله جوړه کړي او ټولګي ته دې راوړي.

ketabton.com - The Digital Library

زده کوونکی: ښاغلی ښوونکی! ډېر درانده شیان څه شي په واسطه اندازه کوي؟

ښوونکی: ګرانو زده‌کوونکو ډېر زیات درانده شیان لکه بار لرونکي موټرونه او نور د ټن په واسطه اندازه کوي.

زده کوونکی: ښاغلی ښوونکی! ټن څه شی دی؟

ښوونکی: یو کیلو ګرام مو وپېژنده باید پوه شئ چې ۱۰۰۰ کیلو ګرامه یو ټن کیږي.

۱۰۰۰ کیلو ګرامه = ۱ ټُن

۲۰۰۰ کیلو ګرامه = ۱۰۰۰×۲ = ۲ ټُن

کورنی دنده

که چیرې یو موټر د بار سره ۱۲۰ ټن وزن ولري او د موټر وزن ۲۰ ټنه وي د موټر د بار وزن پیدا کړئ.

ketabton.com - The Digital Library

د ساعت (ګړۍ) پېژند نه

هدف: ۱- زده کوونکی د ګړۍ له مودل څخه د ګړيو د پېژندلو له پاره کار واخلي.
۲- زده کوونکي ساعت (ګړۍ) د وخت د واحد په توګه وپېژني، زده کوونکي د ګړۍ او دقيقه ښودونکي ترمنځ په اړيکو باندې پوه شي.

د ساعت لوستل:

ګرانو زده‌کوونکو! که چيرې کوم وخت موساعت ليدلی وي د ساعت مخ يا ابره په ۱۲ مساوي برخو ويشل شوی ده چې ددوو پرله پسې رقمو نو ترمنځ اړوندواټن يو ساعت را ښيي کله چې د ساعت ښوونکی عقربه ددوو پرله پسې رقمونو ترمنځ واټن ووهي يو ساعت را ښيي، چې ددې وخت په اوږدوالي کي د دقيقې ښودونکې عقربه دساعت د ابرې بشپړه دوره وهي، ديوه ساعت دوخت او ږدوالي په ٦٠ مساوي برخو ويشلې ده چې هرې برخې ته دقيقه ويل کيږي او همدارنګه دهر دوو پرله پسې رقمونو ترمنځ واټن په پنځو مساوي برخو ويشل شوې ده چې هره برخه، يې يوه دقيقه را ښيي.

په ټولګي کې د زده کوونکو فعاليت

زده کوونکی دې لاندې پوښتنو ته ځواب ووايي.

د کارک يا کاغذ په يوې ټوټې باندې دګيلاس يا پيالې په مرسته يوه دايره رسم کړئ ددې دايرې محيط په ۱۲ مساوي برخو وويشئ هره برخه په مسلسله توګه د ارقامو په واسطه، له (۱) څخه تر (۱۲) پورې وښياست دوه عقربې چې اوږدوالی يې يو له بله سره توپيرولري جوړې کړئ بيا دا عقربې ددايرې په مرکزکې د يوه سنجاق يا ستنې په واسطه ونښلوئ چې په حقيقت کې د يوه ساعت مودل مو بشپړکړی دی او د هغه په واسطه لاندې مختلف وختونه وښياست.

۱-٦بجې، ۲- ٦ بجې او ۵ دقيقې، ۳- ۷ بجې او ۱۵ دقيقې ۴-۴ بجې او ۳۰ دقيقې، ۵-۳بجې او ۴۵ دقيقې ٦-آيا ويلای شئ چې ستاسو ښوونځی په څو بجو پيل کيږي ۷- آيا ويلای شئ که چيرې د ساعت ښودونکی عقربه يوه بشپړه دوره ووهي څو ساعته تير شوي دي؟

ketabton.com - The Digital Library

څلور دېرشم لوست: ساعت (ګړۍ) پېژند نه

هدف: زده کوونکي ګړۍ وپېژني، د ګړۍ ښودونکی، دقیقه ښودونکی او ثانیه ښودونکی په موقعیت سره وخت تشخیص او ولوستلای شي.

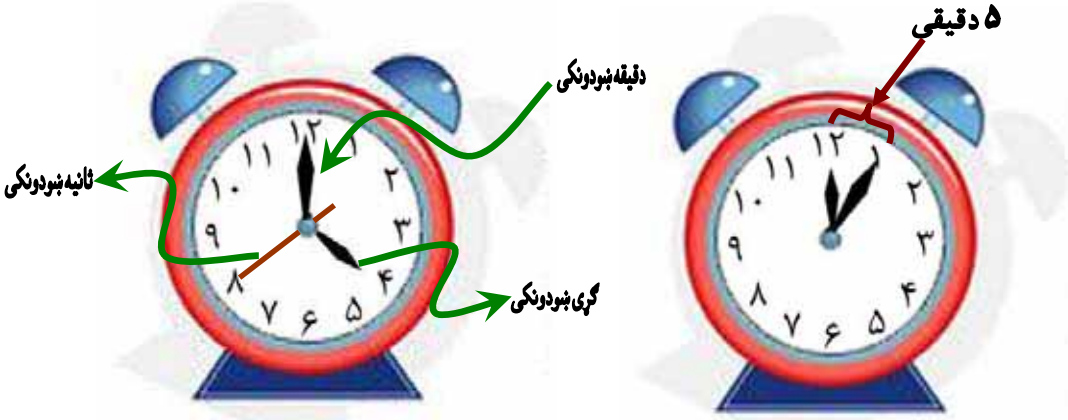

د ساعت په یوه مخ باندې چې په عمومي توګه دایره وي شکل لري ۱۲ عددونه په معلومو ځایونو کې وینئ، د هرو دواړو عددونو په منځ کې ۵ واړه خطونه یا نقطې دي کوم وخت چې ثانیه ښودونکی له یوه عدد څخه پیل وکړي او یوه بشپړه دوره ووهي دقیقه ښودونکی له یوې نقطې څخه بلې نقطې ته رسیږي، ویل کیږي چې یوه دقیقه تیره شوې ده. که چیرې دقیقه ښودونکی له یوه عدد څخه په حرکت پیل وکړي د یوې بشپړې دورې وهلو وروسته یعنې له ۶۰ نقطو یا خطونو څخه تیر شي چې په حقیقت کې ۶۰ دقیقې یا یو ساعت تیر شوی دی په دې صورت کې د ساعت ښودونکی عقربه له یوه عدد څخه بل عدد ته رسیږي نو په دې صورت کې لیکلی شو چې:

۶۰ دقیقې = ۱ ساعت

۶۰ ثانیې = ۱ دقیقه

ketabton.com - The Digital Library

د ساعت لوستل:

ب

الف

که چیرې د الف شکل ګړۍ ته پاملرنه وکړئ لیدل کیږي چې دقیقه ښودونکی د ۱۲ د عدد مخامخ او ګړۍ ښودونکی د ۴ د عدد په مقابل کې قرار لري داسې لوستل کیږي چې ګړۍ ۴ بجې دي. او یا داسې ۴:۰۰.

اوس که چیرې دقیقه ښودونکی له ۱۲ څخه حرکت وکړي لکه د (ب) شکل د ۳ د عدد په مقابل کې قرار ونیسي د ګړۍ ښودونکی ځای هم د ۴ رقم څخه بدلون کوي په دې حالت کې ګړۍ داسې لوستل کیږي له څلورو څخه پنځلس دقیقې تیرې دي یا ۴:۱۵ یا پنځلس د پاسه ۴ بجې دي.

پوښتنې:

۱. لاندې شکلونو ته ځیر شئ، وختونه لکه د ښي خوا د ساعت وختونه په دوو طریقو سره په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

۳:۴۵

۱۵ پاتې ۴ ته

او یا ۱۵ کم ۴ بجې دي

ketabton.com - The Digital Library

۲. مخامخ شکل په خپلو کتابچو کې رسم کړئ.

رسم ته ځیر شئ لکه د ۵، ۱۰، او ۱۵ عددونه د ګړۍ د دایرې څخه د باندې د نورو عددونو مخې ته په ترتیب سره د ۵،۵ په زیاتولو د هغه مناسب عدد ولیکئ په پای کې وواياست چې د ۱۲ په عدد باندې کوم عدد لیکل کیږي، لیکل شوی عدد څه شئ ښیي؟

لاندې هر یو ساعت په خپلو کتابچو کې رسم کړئ او وواياست هره یوه یې کوم وخت ښیي، ساعتونه په پام کې ونیسئ د هر ساعت وخت په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

ketabton.com - The Digital Library

پنځه دېرشم لوست: د ساعت په واسطه د وخت ټاکل

هدف: زده کوونکي وکړای شي د ساعت په واسطه خپل د کار وخت تنظیم او برابر کړي.

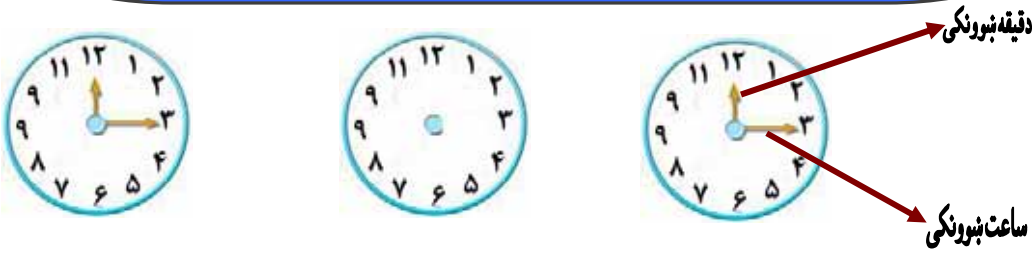

۱. پورتنی هر یو شکل کوم وخت رابنیي؟

۲. یو له بله څه توپیر لري؟

۳. ساعت ښوونکی او دقیقه ښوونکی یو له بله څه توپیر لري؟

۴. د ساعت مخ په څو مساوي برخو ویشل شوی دی؟

۵. که چیرې د ساعت ښوونکي عقربه د ۳ د عدد مخامخ او دقیقه ښوونکی عقربه د ۲ د عدد مخامخ وي. کوم وخت رابنیي؟

۶. په ساعت کې د ۲ او ۳ دوو عددو تر منځ څو دقیقې دي؟

ketabton.com - The Digital Library

لاندې ساعتونه د نمونې په توګه درکړل شوي دي هغو ته ځیر شئ.
د هغو د هر یوه تر لاندې تش ځای شته. اړوند وخت یې په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

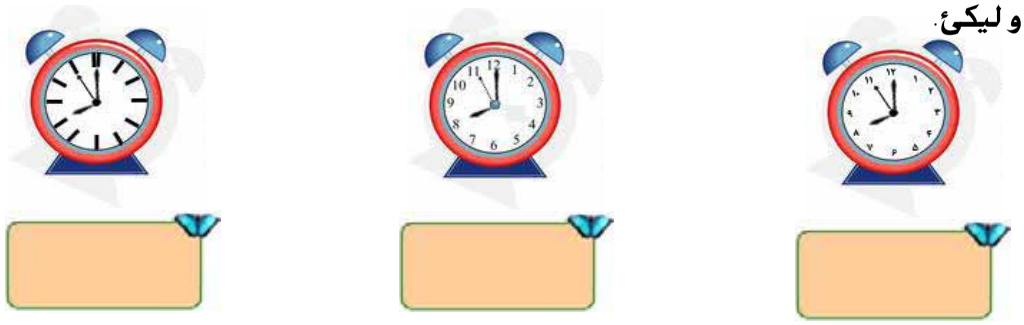

د پورته ساعتونو رسمونو ته پاملرنه وکړئ او ځوابونه یې ووایاست.

الف: درې واړه ساعتونه یو له بله څه توپیر لري؟

ب: که چیرې دقیقه ښودونکی د ۱۲ له عدد څخه د ۲ عددته ورسیږي نو مورې ساعتونه کوم وخت ښیي؟

ج: که چیرې دقیقه ښودونکی له ۱۲ څخه حرکت وکړي او د ٦ عدد ته ورسیږي په پورتنیو شکلونو کې ساعتونه څو بجې رابنیي.

د: که چیرې دقیقه ښودونکی د ۱۲ له عدد څخه حرکت وکړي او یوه بشپړه دوره ووهي او بیا د ۱۲ عدد ته راورسیږي هر یو ساعت کوم وخت رابنیي؟

ketabton.com - The Digital Library

لاندې عبارتونه بشپړ کړئ د ساعتونو عقربې په خپلو کتاپچو کې رسم کړئ.

۱. زه له خوبه په..... بجو ویښیږم.

۲. زمونږ ښوونځی په..... بجو پیل کیږي.

۳. زه د غرمې ډوډۍ په..... بجو خورم.

۴. زه په.....بجو کورنۍ دنده سرته رسوم.

۵. زه په..... بجو له ښوونځي څخه رخصت کیږم.

زده کوونکي دې د یوه ساعت مودل له کاغذ څخه قیچي کړي او د مازیګر د لمانځه وخت دې په هغه کې وښیي.

ketabton.com - The Digital Library

شپږ دېرشم لوست: اونۍ ، مياشتې او کال

هدف: زده کوونکي وکړای شي، اونۍ، مياشت او کال وپېژني.

۲۴ ساعته = يوه شپه او ورځ

۷ شپې او ورځې = يوه اونۍ

۴ اونۍ = يوه مياشت

۳۰ ورځې = يوه مياشت

۱۲ مياشتې = يو کال

۳۶۵ ورځې = يو کال

۴ فصله = يو کال

لاندې تش ځايونه د حل شوي مثال په توګه په مناسبو عددونو سره ډک کړئ!

مثال:

يوه مياشت ۳۰ ورځې ده.

يو کال ——— ورځې دی.

يوه اونۍ ——— ورځې ده.

يوه مياشت——— اونۍ ده.

يو کال ——— مياشتې دی.

ketabton.com - The Digital Library

اوه دېرشم لوست: د جنتري پېژندنه

هدف: زده کوونکي جنتري وپېژني او د هغې څخه کار واخستلی شي.

۱- د حمل میاشت پیدا کړئ. په حمل کې ۱۷ د حمل په کومه ورځ راځي؟

۲- د سرطان میاشت کومه ده؟ د سرطان ۱۱ نېټه په کومه ورځ راځي.

۳- نورې میاشتې هم په دغه ډول تر کار لاندې ونیسئ!

ketabton.com - The Digital Library

میزان - تله ۱۳۸۵

جمعه fri	پنجشنبه thu	چهارشنبه wed	سه شنبه tue	دوشنبه mon	یکشنبه sun	شنبه sat
۶ 29	۵ 28	۴ 27	۳ 26	۲ 25	۱ 24	۲۹ 23
۱۳ 6	۱۲ 5	۱۱ 4	۱۰ 3	۹ 2	۸ October 1	۷ 30
۲۰ 13	۱۹ 12	۱۸ 11	۱۷ 10	۱۶ 9	۱۵ 8	۱۴ 7
۲۷ 20	۲۶ 19	۲۵ 18	۲۴ 17	۲۳ 16	۲۲ 15	۲۱ 14
				۳۰ 22	۲۹ 21	۲۸ 20

عقرب - لرم ۱۳۸۵

جمعه fri	پنجشنبه thu	چهارشنبه wed	سه شنبه tue	دوشنبه mon	یکشنبه sun	شنبه sat
۵ 27	۴ 26	۳ 25	۲ 24	۱ 23	۳۰	
۱۲ 3	۱۱ 2	۱۰ November 1	۹ 31	۸ 30	۷ 29	۶ 28
۱۹ 10	۱۸ 9	۱۷ 8	۱۶ 7	۱۵ 6	۱۴ 5	۱۳ 4
۲۶ 17	۲۵ 16	۲۴ 15	۲۳ 14	۲۲ 13	۲۱ 12	۲۰ 11
			۳۰ 21	۲۹ 20	۲۸ 19	۲۷ 18

قوس - لیندی ۱۳۸۵

جمعه fri	پنجشنبه thu	چهارشنبه wed	سه شنبه tue	دوشنبه mon	یکشنبه sun	شنبه sat
۳ 24	۲ 23	۱ 22				
۱۰ December 1	۹ 30	۸ 29	۷ 28	۶ 27	۵ 26	۴ 25
۱۷ 8	۱۶ 7	۱۵ 6	۱۴ 5	۱۳ 4	۱۲ 3	۱۱ 2
۲۴ 15	۲۳ 14	۲۲ 13	۲۱ 12	۲۰ 11	۱۹ 10	۱۸ 9
	۳۰ 21	۲۹ 20	۲۸ 19	۲۷ 18	۲۶ 17	۲۵ 16

جدی - مرغومی ۱۳۸۵

جمعه fri	پنجشنبه thu	چهارشنبه wed	سه شنبه tue	دوشنبه mon	یکشنبه sun	شنبه sat
ذیحجه الحرام 1 22						محرم الحرام ۳۰ 20
۸ 29	۷ 28	۶ 27	۵ 26	۴ 25	۳ 24	۲ 23
۱۵ 5	۱۴ 4	۱۳ 3	۱۲ 2	۱۱ January 1	۱۰ 31	۹ 30
۲۲ 12	۲۱ 11	۲۰ 10	۱۹ 9	۱۸ 8	۱۷ 7	۱۶ 6
۲۹ 19	۲۸ 18	۲۷ 17	۲۶ 16	۲۵ 15	۲۴ 14	۲۳ 13

دلو - سلواغه ۱۳۸۵

جمعه fri	پنجشنبه thu	چهارشنبه wed	سه شنبه tue	دوشنبه mon	یکشنبه sun	شنبه sat
۶ 26	۵ 25	۴ 24	۳ 23	۲ 22	۱ 21	
۱۳ 2	۱۲ February 1	۱۱ 31	۱۰ 30	۹ 29	۸ 28	۷ 27
۲۰ 9	۱۹ 8	۱۸ 7	۱۷ 6	۱۶ 5	۱۵ 4	۱۴ 3
۲۷ 16	۲۶ 15	۲۵ 14	۲۴ 13	۲۳ 12	۲۲ 11	۲۱ 10
				صفر المظفر ۳۰ 19	۲۹ 18	۲۸ 17

حوت - کب ۱۳۸۵

جمعه fri	پنجشنبه thu	چهارشنبه wed	سه شنبه tue	دوشنبه mon	یکشنبه sun	شنبه sat
۴ 23	۳ 22	۲ 21	۱ 20			
۱۱ 2	۱۰ March 1	۹ 28	۸ 27	۷ 26	۶ 25	۵ 24
۱۸ 9	۱۷ 8	۱۶ 7	۱۵ 6	۱۴ 5	۱۳ 4	۱۲ 3
۲۵ 16	۲۴ 15	۲۳ 14	۲۲ 13	۲۱ 12	۲۰ 11	۱۹ 10
			ربیع الاول ۲۹ 20	۲۸ 19	۲۷ 18	۲۶ 17

ketabton.com - The Digital Library

۱- د چنګاښ د مياشتې د ورځو تش ځايونه د جنتري له مخې ډک کړئ!

June July 2006			سرطان - چنګاښ ۱۳۸۵			جمادي الاول ۱۴۲۷ جمادي الاخر
جمعه fri	پنجشنبه thu	چهارشنبه wed	سه شنبه tue	دوشنبه mon	يکشنبه sun	شنبه sat
۲ ۲۶ 23	۱ ۲۵ 22					۳۱ ۲۵ 22
۹ ۳ 30	۸ ۲ 29	۷ 28	۶ ۳۰ 27		۴ ۲۸ 25	۳ ۲۷ 24
۱۶ ۱۰ 7	۱۵ ۹ 6			۱۲ ۶ 3	۱۱ ۵ 2	۱۰ ۴ July
۲۳ ۱۷ 14	۲۲ ۱۶ 13		۲۰ ۱۴ 11	۱۹ ۱۳ 10		
		۲۸ ۲۲ 19	۲۷ ۲۱ 18			۲۴ ۱۸ 15

۲- د جنتري له مخې د کال کومې مياشتي ۳۱ ورځې دي؟

....

۳- د کال کومې مياشتې ۳۰ ورځې دي؟

....

۴- د کال کومې مياشتې ۲۹ ورځې دي؟

....

۵- سږ کال د زمري د مياشتې ۲۸ نېټه د اونۍ له کومې ورځې سره سمون لري؟

....

ketabton.com - The Digital Library

د زمري د مياشتې د چهارشنبې په ورځ کوم کوم تاريخونه دي؟

٦. زه د ..... کال د..... په مياشت کې ښوونځي ته شامل شوی يم.

٧. زه په..... کال کې له دويم ټولګي څخه دريم ټولګي ته بريالی شوی يم.

٨. د اونۍ ورځې د جنتري له مخې وليکئ!

٩. د کال د مياشتو نومونه په ترتيب سره د جنتری له مخې په خپلو کتابچو کې وليکئ!

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې هر يو د پلار او مور په مرسته د خپلو زيږيدلو، کال، مياشت او ورځ په خپلو کتابچو کې وليکي.

ketabton.com - The Digital Library

اته دېرشم لوست: د ليتر پيژندنه

هدف: زده کوونکي پوه شي په ورځنۍ ژوند کې مايعات په ليتر باندې اندازه کېږي.

۱. څوك پوهيږي چې تېل د څه شي په واسطه اندازه کيږي؟
۲. شيدې د څه شي په واسطه اندازه کيږي؟
۳. اوبه د څه شي په واسطه اندازه کوي.

ګرانو زده‌کوونکو! که چيرې ځير شوي ياست د تيلو په ګيلنو، په مايع دواګانو د اوبو په بوشکو او په مايع غوړيوباندې د ليتر کلمه ليکل شوې وي.

نو بايد پوه شئ چې مايعات د ليتر په واسطه اندازه کيږي. که چيرې ۴ معمولي ګيلاس اوبه په يوه لوښي او يا يوه جك کې واچوو نو تقريباً يو ليتر اوبه کيږي. تاسو کولای شئ چې دغه ۴ معمولي ګيلاسو اوبو مقدار، د يوه ليتر په توګه ومنئ. دتيلو، شيدو، مايع غوړيو او اوبو په رانيولو او پلورلو کې د ليتر څخه کار واخلئ ډېرو تيل پلورونکي سر خلاصی بوتل او يا ګيلن په نښه کوي په پلورلو او رانيولوکې له هغو څخه د مايعاتو د واحد په توګه کار اخلي.

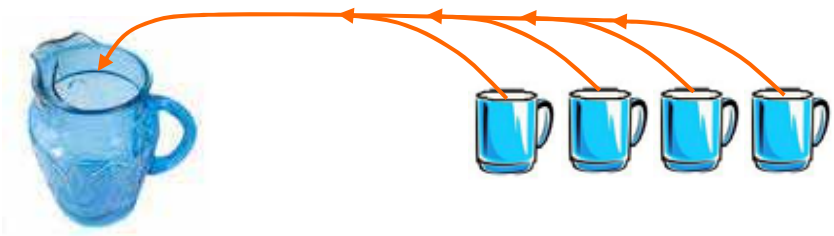

ketabton.com - The Digital Library

پوښتنې:

۱- څو ګیلاسه اوبه یو لیتر کیږي؟

۲- ۲ ګیلاسه اوبه څو لیتره کیږي؟

۳- که چیرې د یوه لیتر تیلو بیه ۲۵ افغانۍ وي د ۵ لیترو تیلو بیه چې یو ګیلن کیږي څو افغانۍ کیږي؟

۴- که چیرې د دوو ګیلاسونو شیدو بیه ۲۰ افغانۍ وي یو لیتر څو افغانۍ کیږي؟

۵- د وه لیتره څو ګیلاسه اوبه کیږي؟

۶- د (اُ، آر، اِس) په پاکټونو باندې لیکل شوي دي چې په یوه لیتر اوبو کې حل او کار ورځخه واخلئ که چیرې د لیتر اندازه ونه لرئ د ګیلاسونو په واسطه څرنګه لیتر اندازه کوئ؟

۷- د =، > او < نښو څخه په کار اخیستنې د لاندې لوښو ظرفیت پرتله کړئ!

الف

ب

ث

ث

الف ☐ ب

الف ☐ ت

ب ☐ ت

ب ☐ ث

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې د (اُ، آر، اس) د پاکټونو د حل کولو له پاره د یوه لیتر اندازه کول د ګیلاسونو په واسطه خپلو کورنیو ته وښیي.

ketabton.com - The Digital Library

نهه دېرشم لوست: د يوه رقمي عددونو ضرب کول په څو رقمي عددونو کې

هدف: زده کوونکي وکړای شي يو رقمي عددونه په څو رقمي عددونو کې ضرب کړي.

ګرانو زده‌کوونکو! تاسو مخکې ديوه رقمي عددونو ضرب کول په دوه رقمي عددونو کې زده کړي دي.

اوس غواړو چې د ۲۱۴ درې رقمي عدد ٦ په عدد کې ضرب کړو.

لومړی:

د ٦ عدد د ۲۱۴ د عدد د يويزو په رقم کې چې ۴ دی ضربوو.

(٦ × ۴=۲۴)

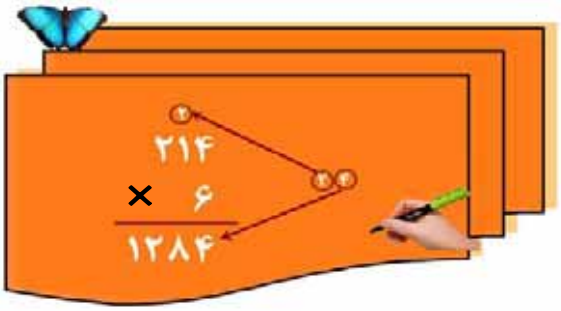

د ۲۴ د عدد د يويزو رقم هم چې ۴ دی د ضرب د حاصل د يويزو په مرتبه کې ليکو او د ۲۴ د لسيزو رقم چې ۲ دی د ۲۱۴ د عدد د لسيزو د مرتبې پورته ليکو.

دويم:

د ٦ عدد د ۲۱۴ د عدد د لسيزو په رقم کې چې (۱) دی ضرب کووواود ۲ رقم سره چې حاصل نيول شوی دی جمع کوو.

(٦ × ۱)+۲=۸

چې د ۸ عدد حاصل کيږي او د ضرب د حاصل د لسيزو په مرتبه کې يې ليکو.

دريم:

د ٦ عدد د ۲۱۴ د عدد په سليزوکې چې ۲ دی ضرب کوو ۱۲=(۲ × ٦) کيږي د ۱۲ د عدد د ۲ رقم د ضرب د حاصل د سليزو په مرتبه کې او د (۱) رقم يې د زريزو په مرتبه کې ليکو او د ۱۲۸۴ عدد په لاس راځي.

ketabton.com - The Digital Library

۱- د ۱۱۲ عدد د ۹ په عدد کې ضرب کړئ!

۲- د ۴۰۸ عدد د ۷ په عدد کې ضرب کړئ!

۳- د ۳۰۰ عدد د ۸ په عدد کې ضرب کړئ!

۴- لاندې پوښتنې حل کړئ!

۶۵۴	۷۴۵	۳۴۱
× ۷	× ۶	× ۵

۵- د لاندې مثال نه په کار اخستنې سره لاندې پوښتنې حل کړئ.

مثال :

	① ⑤ ⑥	
	۳۸۷۲	
	× ۸	
	۳۰۹۷۶	

۹۶۰۴	۶۰۰۲	۱۲۸۴
× ۷	× ۸	× ۵

۶- لاندې پوښتنې حل کړئ!

۷۳۲	۵۱۴	۱۱۷۸	۷۰۴۳
× ۶	× ۷	× ۵	× ۸

کورنۍ دنده

لاندې پوښتنې حل کړئ!

۱۷۴	۶۰۰۲	۹۰۴۴
× ۴	× ۹	× ۸

ketabton.com - The Digital Library

څلويښتم لوست: د دوو رقمي عددونو ضرب کول په دوو رقمي عددونو کې

هدف: زده کوونکي وکړای شي دوه رقمي عددونه په دوه رقمي عددونو کې ضرب کړي.

مثال: غواړو د ۲۳ عدد د ۱۶ په عدد کې ضرب کړو.

لومړی:

د ۱۶ د عدد دیویزو مرتبه چې د ۶ عدد دی د یوه رقمي او دوه رقمي عددونو د ضرب په ډول سره ضربوو چې د ضرب حاصل یې ۱۳۸ کیږي.

۲۳
× ۱۶
۱۳۸

دویم:

د ۱۶ د عدد لسیز مرتبه چې د ۱ عدد دی د ۲۳ په عدد کې ضرب کوو چې په حقیقت کې د ۱۰ ضرب کول په ۲۳ کې دی چې د ضرب د حاصل د ۳ رقم یې د لسیزو د مرتبې لاندې او د ۲ رقم یې د سلیزو د مرتبې لاندې لیکو په پای کې د ۱۳۸،او ۲۳ د جمعې حاصل په لاس راوړو په نتیجه کې د ۳۶۸ عدد حاصل کیږي. چې د ۱ د ۱۶ او ۲۳ عددونو د ضرب حاصل دی.

۲۳
× ۱۶
۱۳۸
+ ۲۳
۳۶۸

لاندې پوښتنې حل کړئ!

۲۵	۱۹	۱۵
× ۱۱	× ۱۳	× ۲۱

ketabton.com - The Digital Library

ددې له پاره چې صفر لرونکي عددونه په آسانۍ سره ضرب کړای شو لاندې مثال په نظر کې نیسو.

?= ۴۰ × ۳۰

لومړی حالت:

۴۰
× ۳۰

۰۰
+ ۱۲۰

۱۲۰۰

دویم حالت:

?= ۴۰ × ۳۰

په دې حالت کې د عددونو صفرونه په نظر کې نه نیسو یوازې د ۳ او ۴ رقمونه یو له بل سره ضرب کوو یعنې (۴ × ۳=۱۲)

بیا د ضرب د دواړو اجزاو د صفرونو په شمېر صفرونه د ضرب د حاصل مخې ته لیکو یعنې. ۴۰ × ۳۰=۱۲۰۰

لاندې پوښتنې د حل شوي مثال نه په کار اخستنې سره په خپلو کتابچو کې حل کړئ!

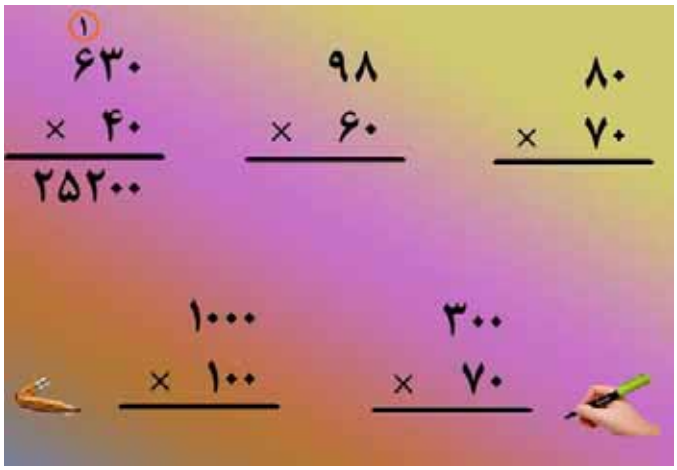

ketabton.com - The Digital Library

۱. د لاندې عددونو د ضرب حاصل په لاس راوړئ!

الف : ۳۰ او ۴۰ ذ : ۱۰ او ۲۰۰

ب : ٦۱ او ۹۰ ر : ٦۳ او ۱۰۰

د : ٦۰ او ۳۰۰ ز : ۷۲او ۸۰

۲. د ضرب د حاصل په کارولو سره لاندې تش ځایونه د حل شوي مثال په ډول د مناسبو صفرونو په شمیر سره ډک کړئ.

مثال: ۴۲۰۰=۷×٦۰

ج: ۴۰۰۰= ۸ × ۵

الف: ۴۲۰۰= ×٦۰ ۷۰

د: ۷۳۰۰= ×۷۳ ۱

ب: ٦۵۰= ×۱ ٦۵

هـ: ۲۰۰= ×۵ ۴

څو دوه رقمي عددونه چې د هغو نښې خواته صفر وي وليکئ، بيا يې يو له بله سره ضرب کړئ او د ضرب حاصل يې لاس ته راوړئ.

ketabton.com - The Digital Library

مشق او تمرین

۳. لاندې پوښتنو ته په شفاهي توګه ځواب ووایاست.

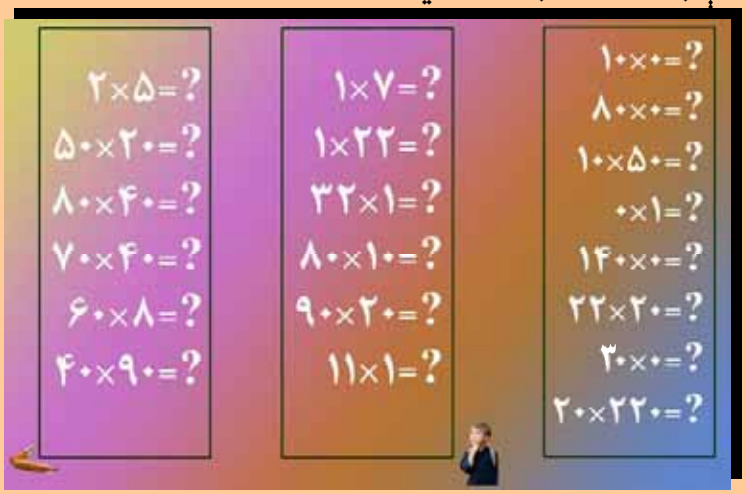

۴. الف: د لاندې شکل له مخې د ضرب یوه پوښتنه ولیکئ او د ضرب عملیه په هغه باندې سرته ورسوئ.

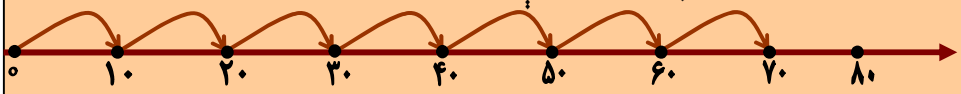

____ × ____ = ____

ب: لاندې پوښتنه ضرب کړئ او په شکل کې وښیاست.

?=۱۰ × ۳

کورنی دنده

۵. لاندې پوښتنې حل کړئ!

۳۱	۶۳	۷۸	۹۵	۸۰	۹۹
× ۲۲	× ۳۵	× ۵۲	× ۲۷	× ۴۰	× ۹۹

ketabton.com - The Digital Library

يو څلويښتم لوست: د دوو رقمي عددونو ضرب په درې رقمي عددونو کې

هدف: زده کوونکي وکړای شي دوه رقمي عددونه په دری رقمي عددونو کې ضرب کړي.

گرانو زده‌کوونکو تاسو په تیرو لوستونو کې دیوه رقمي او دوه رقمي عددونو ضرب له دوه رقمي عددونو سره زده کړی او د هغه په طریقه باندې پوه شوي یاست اوس درې رقمي عددونه له دوه رقمي عددونو سره ضرب کوو.

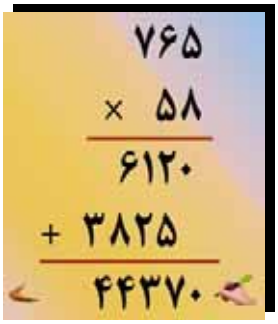

مثال: غواړو چې د ۷۶۵ عدد د ۵۸ له عدد سره ضرب کړو.

لومړی د ۸۵ د عدد د یویزو رقم یعنې ۸ د ۷۶۵ په عدد کې ضرب کوو چې د ۶۱۲۰ عدد په لاس راځي بیا د ۵۸ د عدد، د لسیزو رقم یعنې ۵ د ۷۶۵ په عددکې ضرب کوو. چې د ۳۸۲۵ عدد حاصلیږي. چې ددې عدد د یویزو رقم د ۶۱۲۰ د عدد د لسیزو تر مرتبې لاندې لیکو په پای کې دواړه لاس ته راغلي عددونه یوله بله سره جمع کوو چې د ۴۴۳۷۰ عدد لاس ته راځي.

لاندې درکړل شوي عددونه یو له بله سره ضرب کړئ.

۹۰۰ × ۷۱	۸۴۰ × ۶۷	۲۰۸ × ۹۶	۱۳۶ × ۲۷	۶۰۱ × ۱۴	۷۲۵ × ۲۰	۹۱۰ × ۶۲

ketabton.com - The Digital Library

۱. لاندې درکړل شوي عددونه یو له بله سره ضرب کړئ.

۷۶۴ × ۷۳	۱۷۳ × ۶۴	۱۰۱ × ۷۳	۹۰۰ × ۱۰
۷۰۴ × ۶۲	۱۰۲ × ۴۴	۱۹۸ × ۸۷	۶۸۷ × ۹۸

۲. که چیرې د یوې ډلې چاینکې بیه ۱۵۷ افغانۍ وي د یوه درجن (۱۲ دانو) بیه به څو افغانۍ وي؟

۳. که چیرې د یوه صندوق منو بیه ۲۱۸ افغانۍ وي د ۹۰ صندوقونو بیه معلومه کړئ؟

۴. شریف د یوې ځغاستې په مسابقه کې ۶۰ متره لاره په یوه دقیقه کې وهي معلوم کړئ چې په یوه ساعت کې به څو متره لاره ووهي؟

۵. د یوې قطۍ ګوګړو بیه یوه افغانۍ ده. د یوه درجن (۱۲ قطیو) بیه څو افغانۍ کیږي؟

ketabton.com - The Digital Library

۶. د یوه کیلو ګرام غوړ یو بیه ۴۰ افغانۍ ده د ۱۲ کیلو ګرامو غوړ یو بیه څو افغانۍ کیږي؟

۷. یو پلورونکی په یوه ورځ کې ۲۰۰ افغانۍ ګټه لري او په یوه ورځ کې ۱۹۰ افغانۍ خرڅ لري معلوم کړئ چې په یوه میاشت کې څو افغانۍ سپمولای شي؟

کورنۍ دنده

۱- که چیرې یوه کورنۍ په ورځ کې ۱۰۰ ګرامه بوره مصرف کړي معلوم کړئ چې په یوه میاشت کې به څو ګرامه بوره په مصرف ورسوي؟

۲- یو تن په یوه شپه او ورځ کې ۳۲ رکعته لمونځ کوي په یوه میاشت کې به څو رکعته لمونځ وکړي؟

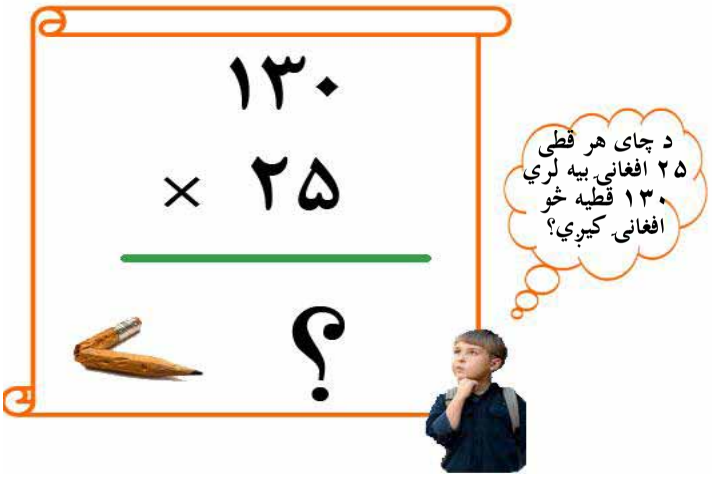

ketabton.com - The Digital Library

يوولسم فصل

دوه څلويښتم لوست: د ويش (تقسيم) د عملیې پېژندنه

هدف: زده کوونکي د تقسيم په مفهوم باندې پوه شي او وکولی شي د تقسيم د عملیې په واسطه خپلې ورځينی ستونزې حل کړي؟

د زده کوونکو فعالیت په ټولګي کې

- درې زده کوونکي دې د ټولګي مخې ته ودريږي.
- نښاغلی نښوونکی دې ۱۲ دانې لوبياوي، وړې ډبرې او يا د چاپيريال نور مواد په لاس کې ونيسي. په لومړي وار دې هر زده کوونکي ته يوه، يوه دانه لوبيا ورکړي.
- دويم وار دې له پاتی شوي ۹ دانو څخه يوه، يوه دانه هر زده کوونکي ته ورکړي. ۱۲-۳=۹ ۹-۳=۶
- دريم وار دې له ٦ پاتې شوو څخه يوه، يوه دانه هر زده کونکي ته ورکړي. ۶-۳=۳
- څلورم وار دې له ۳ پاتې شوو څخه يوه، يوه دانه هر زده کوونکي ته ورکړي. ۳-۳=۰

په پای کې:

- هر زده کونکي ته څو دانې لوبيا وې يا نور مواد رسيدلي دي؟
- د ويش عمليه څو وارې سرته رسول شوي ده؟
- د څو وارې ۳ له ضرب کولو څخه د ۱۲ عدد لاس ته راځي.
- په ټولو حالاتوکې مو وليدل چې د ۱۲ له عدد څخه ۳ څلور وارې تفريق شوی او يا ۳ څلور وارې د ۱۲ په عدد کې شامل دی د تفريق دا تکراري عمليه د تقسيم په توګه داسې ليکو:

۱۲÷۳=۴

بايد پوه شو چې د ۱۲ عدد دمقسوم، د ۳ عدد مقسوم عليه او د ۴ عدد د تقسيم د حاصل يا خارج قسمت په نامه يادېږي.

ketabton.com - The Digital Library

۱. د درکړل شوي شکل له مخې د ویش ځواب ولیکئ.

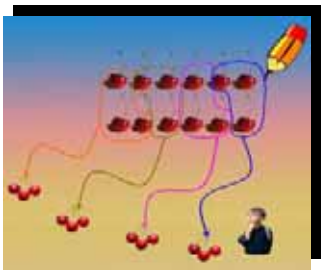

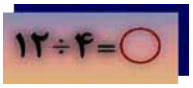

۲. په تشو ځایونو کې مناسب عدد وټه په خپلو کتابچو کې ولیکئ او په هغه کې مقسوم، مقسوم علیه او خارج قسمت وښیاست.

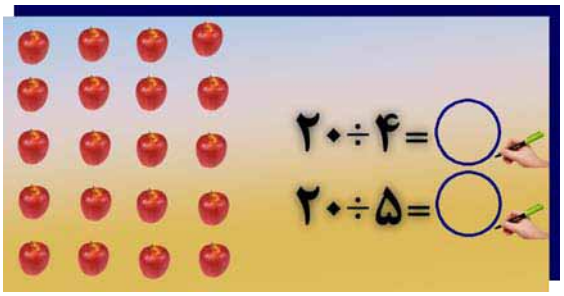

۳. پورته شکل او له حل شوې پوښتنې څخه په کار اخیستنې سره تش ځایونه به په مناسبو عددونو سره په خپلو کتابچو کې ډک کړئ.

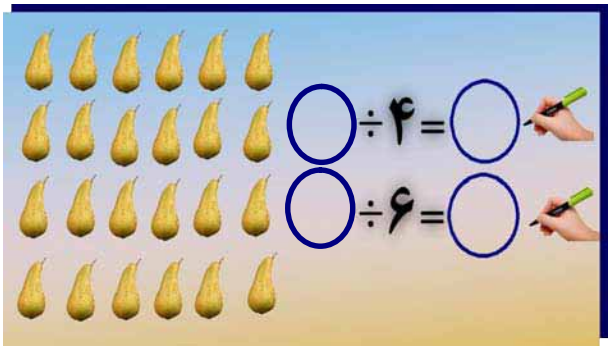

ketabton.com - The Digital Library

۱. د ویش د حاصل یا (خارج قسمت) د پیدا کولو لـه پـاره د حـل شوي مثال په ډول د تفریق عملیه سرته ورسوئ او ځواب یې ولیکئ.

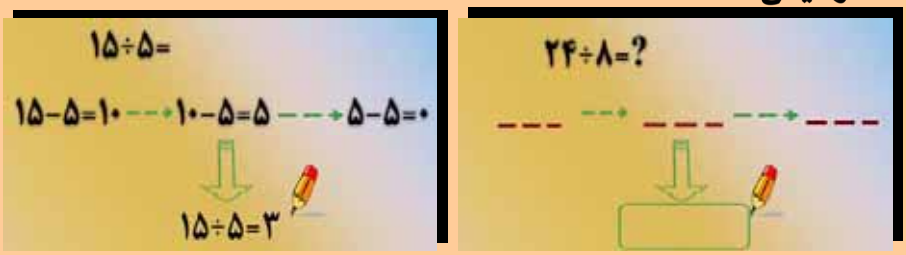

۲. د عددونو د خط په مرسته دحل شوي مثال پـه ډول د تفریـق عملیې سرته ورسوئ.

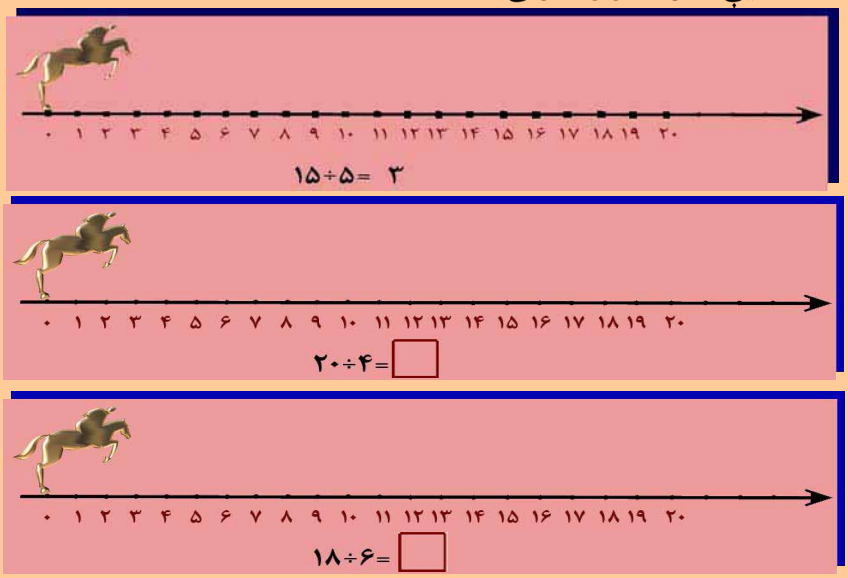

د عددونو د خط په مخ باندې د ۱۶÷۴=? افادې د ویش حاصل په لاس راوړئ.

ketabton.com - The Digital Library

درې څلويښتم لوست: د دوه رقمي عددونو ويشل په يوه رقمي عددونو باندې

هدف : زده کوونکي وکړای شي دوه رقمي عددونه په يوه عدد باندې وويشی.
د دوه رقمي عددونود ويش طريقه په يوه رقمي عدد باندې پوه شي

لومړی مثال: غواړو د ۹۸ عدد په ۷ باندې وويشو ليدل کيږي چې د مقسوم د کينې خوا رقم يعنې ۹ د مقسوم عليه يعنې د ۷ څخه لوی دی او په هغه باندې ويشل کيږي. چې خارج قسمت يې (۱) دی، هغه په ۷ کې ضرب کوو او د ضرب حاصل يې تر ۹ لاندې ليکو او تفريق کوو يې چې د تفريق حاصل يې ۲ کيږي.

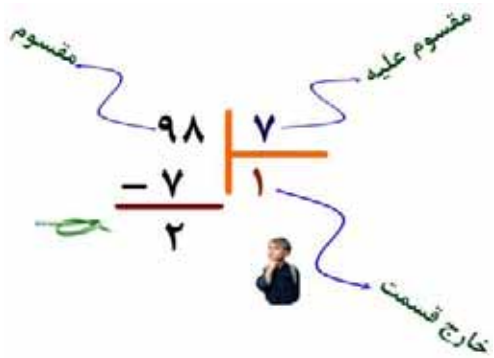

بيا ۸ را کښته کوو او د تفريق د حاصل ښي خواته يې ليکو چې د ۲۸ عدد لاس ته راځي چې د ۲۸ عدد لاس ته راغي اوس د ۲۸ عدد په ۷ باندې ويشو د ژبنې ضرب څخه په کار اخيستنې سره پوهيږو چې.

۲۸= ۷ × ۴

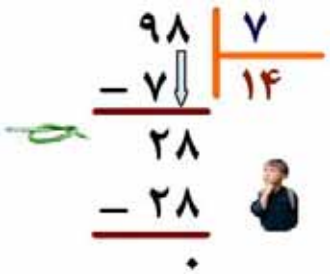

کيږي د ۴ عدد په خارج قسمت کې ليکو او په ۷ کې ضرب کوو دا د ضرب حاصل د ۲۸ لاندې ليکو او تفريق کوو. په نتيجه کې ليدل کيږي چې د تفريق حاصل يې صفر او خارج قسمت يې د ۱۴ عدد په لاس راځي.

ketabton.com - The Digital Library

دوهم مثال: د ۸۲ عدد په ٦ باندې ویشو. که چیرې دویش د حاصل د پیدا کولو له پاره ژبنې ضرب ته پاملرنه و کړو لیدل کیږي چې. ۴۸ = ٦ × ۸

نو لیکلی شو چې: ۸ = ٦ ÷ ۴۸

او یا

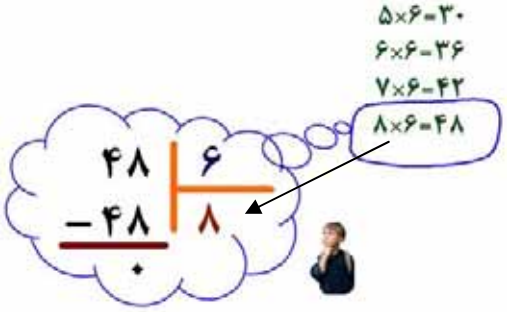

دریم مثال: د لاندې پوښتنې د حل طریقې ته پاملرنه وکړئ.

کورنۍ دنده

لاندې پوښتنې خپلو کتابچو ته نقل او حل یې کړئ.

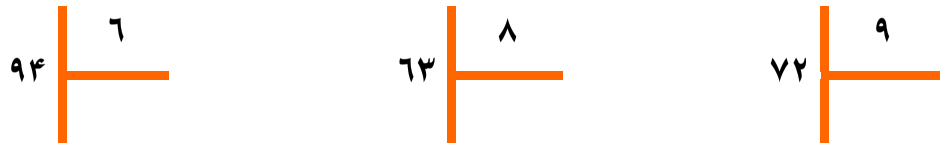

ketabton.com - The Digital Library

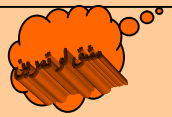

۱- د لاندې عملیو خارج قسمت یا د ویش حاصل له پاتې شوې (باقیمانده) سره پیداکړئ.

۴۹	۷	۳۶	۸	۲۸	۷	۲۲	۷
۴۶	۶	۳۲	۸	۳۴	۴	۶۷	۸

۲- د مقسوم علیه، ژبني ضرب په کار ولو سره هغه لوی عدد پیدا کړئ او په تشو ځایونو کې ولیکئ. په داسې حال کې چې د ضرب حاصل یې له مقسوم علیه سره مساوي او یا کوچنی له مقسوم څخه وي چې په دې صورت کې باید پاتې شوی له مقسوم علیه څخه کوچنی وي لکه لاندینی مثال:

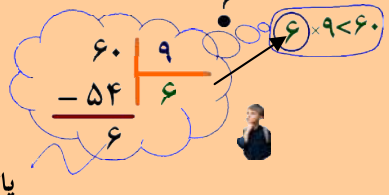

پاتې

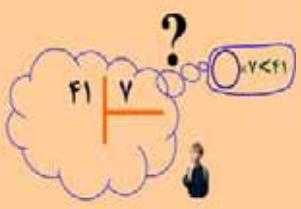

ketabton.com - The Digital Library

۱- عبدالله غواړي چې ۸۸ دانې نیالګي په ۹ پټیو کې په مساوي توګه کینښینوي، معلوم کړئ چې څو نهاله زیات پاتې کیږي.

۲- که چیرې په یوه موټر کې ۹ تنه ځای شي نو د ۷۲ تنو له پاره څو موټرو ته اړتیا ده؟

۳- که چیرې په یوه غوري کې ۲ تنه ډوډۍ و خوري معلوم کړئ چې د ٦٨ تنو له پاره څو غوریا نو ته اړتیا ده؟

۴- که چیرې یو زده کوونکی ٦ ټوکو کتابچو ته اړتیا ولري ٥٦ ټوکه کتابچې څو زده‌کوونکو ته رسیږي او څو کتابچې پاتې کیږي؟

۵- که چیرې یوې کورنۍ په یوه اونۍ کې ۸٦ کیلو واټ برق مصرف کړی وي، معلوم کړئ چې په یوه ورځ کې یې څو کیلو واټ برق مصرف کړی دی؟

۶- که چیرې یوتن په یوه ورځ ۸ ګرامه بوره مصرف کړي نو ۹٦ ګرامه بوره د هغه د څو ورځو له پاره بس کوي؟

۷- ٦۳ تنه په ۹ موټرو کې ځي، که چیرې په هر موټرکې د سړیو شمېر سره مساوي وي معلوم کړئ چې په هر موټرکې څوتنه ناست دي؟

۸- په یوه فارم کې ۴۸ څاروي شته دي که چیرې په نومورې فارم کې ٦ ډوله څاروي په مساوي توګه وي. د هر ډول څارویو شمیر پیداکړئ.

۹- ۴۸ زده کوونکي په مساوي ګروپونو کې په وار سره د خپل استاد د پوښتنې له پاره روغتون ته ولاړل معلوم کړئ چې په هر ګروپ کې څوتنه زده کوونکي دي؟

ketabton.com - The Digital Library

څلور څلويشتم لوست: د دري رقمي عددونو ويشل په يوه رقمي عدد باندې

هدف: زده کوونکي وکړای شي دري رقمی عددونه په يوه رقمې عدد باندې تقسيم کړي.

لومړی مثال: د ۶۹۳ عدد د ۳ په عدد باندې ويشو.

حل: لومړی د مقسوم د سليزو مرتبه يعنی ۶ د ۳ په عدد باندې ويشو چې خارج قسمت يې ۲ دی. په خارج قسمت کې ليکو بيا ۲ په ۳ کې ضرب کوو او د ضرب حاصل د ۶ لاندې ليکو او تفريق کوو يې چې د تفريق حاصل يې صفر کيږي.

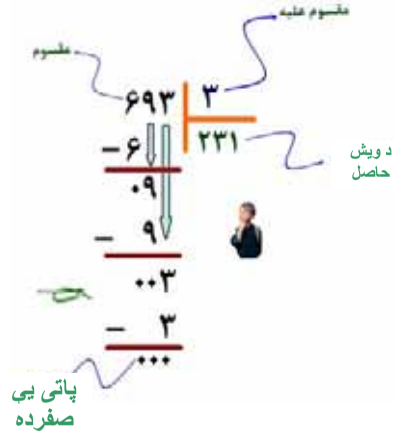

په همدې ډول د لسيزو او يويزو مرتبو رقمونه را کښته کوو او د ويش عمليه سرته رسوو. په پای کې ليدل کيږي چې پاتې يې صفر دی.

دوهم مثال: د ۱۳۶ عدد، د ۵ په عدد باندې ويشو. ليدل کيږي چې دسليزو رقم له مقسوم عليه څخه کوچنی دی نود لسيزو رقم دسليزو له رقم سره چې ۱۳ کيږي. په ۵ باندې ويشو. په دې صورت کې د ويش حاصل يې ۲ دي. ۲ په ۵ کې ضرب کوو. د ضرب حاصل له ۱۳ څخه تفريق کوو چې تفريق حاصل يې ۳ کيږي اوس د مقسوم ديويز رقم يعنې ۶ را کښته کوو د۳۶عدد حاصل کيږي. هغه په ۵ باندې وېشو چې د وېش، حاصل يې ۷ کيږي. د ۷ عدد په ۵ کې ضرب کوو او د ضرب حاصل يې له ۳۶ څخه تفريق کوو په پای کې ليدل کيږي چې د (۱) عدد پاتې شوی او له مقسوم عليه څخه کوچنی دی.

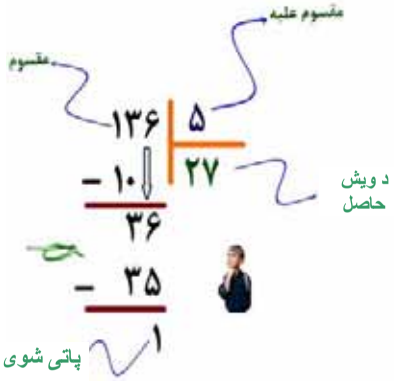

ketabton.com - The Digital Library

د لاندې پوښتنو حل په نظر کې ونیسئ:

۵۷۴	۸
۵۶	۷۱
۱۴	
۸	
۶ پاتې	

۷۰۹	۷
۷	۱۰۱
۰۰۹	
۷	
۲	

پاتې شوی

۹۶۰	۶
۶	۱۶۰
۳۶	
۳۶	
۰۰۰	

پاتې شوی

۶۳۶	۶
۶	۱۰۶
۰۳۶	
۳۶	
۰	

پاتې شوی

خرنګه چې د لسیزو د مرتبې رقم یعنی ۳ له مقسوم علیه څخه کوچنی دی د خارج قسمت په اړوند مرتبه کې صفر لیکو. او بیا د مقسوم بل عدد را کښته کوو.

کورنی دنده

هر یو زده کوونکی دې د وېش یوه پوښتنه په خپله کتابچه کې ولیکي او حل دې کړي.

ketabton.com - The Digital Library

۱- په لاندې پوښتنو کې د وېش عملیې سرته ورسوئ او د وېش حاصل یې پیدا کړئ؟

۹	۱۷۰	۷	٦٦	٦	۴۱	۵	۸٦۷
۳	۲۸۵	۸	۱٦۸	۱	۳۷۵	۱	۴۲۰
۸	۴۹۸	۷	۱۰۰	۷	۷۰۹	٦	۹٦۰

۲- یوه بزګر ۹۸۰ کیلو ګرامه غنم حاصل واخیست که چیرې نومورې بزګر د ورځې ۷ کیلو ګرامه غنم مصرف ولري معلوم کړئ چې نومورې غنم د بزګر د څو ورځو له پاره بس کوي.

۳- یوه بنوال ۸۰۱ کیلو ګرامه زردآلو حاصل واخیست. که چیرې وغواړي هغه په ۹ کیلو ګرامه صندوقونو کې وویشي. نو څو صندوقونوته اړتیا پیدا کوئ د اړتیا وړ صندوقونو شمېر معلوم کړئ؟

ketabton.com - The Digital Library

پنځه څلويښتم لوست: د ضرب او وېش د عمليو ازموينه د يو بل په واسطه

هدف: زده کوونکی وکړای شي د ضرب او وېش عمليې د يو بل په واسطه وآزموي. پاملرنه وکړئ: تا سو وينئ چې د ضرب هر يوه تساوي له پاره، دويش يا تقسيم دوه تساوي ليکلاي شو:

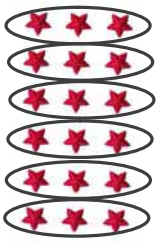

۱۸÷۶=۳

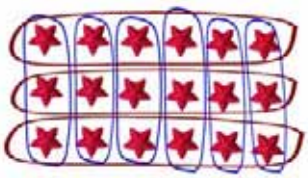

۱۸÷۳=۶

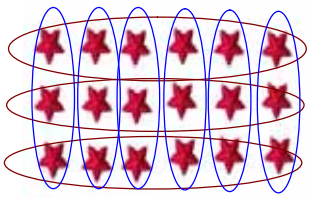

۶×۳=۱۸

د ضرب او ويش د آزمولو د عمليو په کار ولو سره ليکلی شو چې:

۵×۶=۳۰	۷×۴=۲۸	?=۲+۶×۱۱	
۳۰÷۶=۵	۲۸÷۴=۷	۶۶+۲=۶۸	
۳۰÷۵=۶	۲۸÷۷=۴		

۶۸	۶	
- ۶	۱۱	
۸		
- ۶		
۲		

د پورتنيو پوښتنو له حل څخه نتيجه اخستلای شو که چيرې د ضرب حاصل په يوه جز دضرب باندې و ويشو بل جزء د ضرب لاس ته راځي او همدارنګه که چيرې مقسوم عليه په خارج قسمت کې ضرب او له پاتې شوي عدد سره جمع کړو مقسوم لاس ته راځي.

کورنی دنده

د ۶ او ۸ د ضرب حاصل په لاس راوړئ اود هغه له پاره د وېش يا تقسيم دوه عمليې وليکئ.

ketabton.com - The Digital Library

مشق او تمرین

۱- په تشو ځایونو کې مناسب عدد ولیکئ.

☐ = ٦ ÷ ٥٤	٧٢ ÷ ٩ = ☐
٦ = ٩ ÷ ☐	٧٢ ÷ ٨ = ☐
٥٤ = ٦ × ☐	☐ × ٨ = ٧٢
☐ = ٤ ÷ ٣٢	٢١ ÷ ٣ = ☐
٤ = ٨ ÷ ☐	☐ ÷ ٧ = ٣
٣٢ = ٨ × ☐	٣ × ☐ = ٢١

۲- تش ځایونه په مناسبو عدد و نو سره ډک کړئ.

٧ × ٨ = ٥٦	٩ × ٨ = ٧٢	٩ × ٧ = ٦٣
٥٦ ÷ ٨ = ☐	٧٢ ÷ ٨ = ☐	٦٣ ÷ ٧ = ☐
٥٦ ÷ ٧ = ☐	٧٢ ÷ ٩ = ☐	٦٣ ÷ ٩ = ☐

۳- په لاندې پوښتنه کې د مقسوم ، مقسوم علیه او خارج قسمت ترمنځ اړیکې په غور سره وګورئ.

مقسوم	مقسوم علیه	خارج قسمت
١٥	÷ ٣ =	٥
٣	× ٥ =	١٥

د (.....) ویشل په مقسوم علیه باندې د خارج قسمت د پیدا کولو څخه عبارت دي که چیرې خارج قسمت په (.....) ضرب کړو مقسوم په لاس راځي.

ketabton.com - The Digital Library

۴- لاندې پوښتنې حل او امتحان کړئ.

۸) ۹۷۰	۵) ۶۴۰	۸) ۹۷۲
۹) ۱۰۰	۸) ۱۰۵	۶) ۷۰۶

۵- د ۵ متره توکر بیه ۷۵ افغانۍ ده د یوه متر توکر بیه معلومه کړئ.

۶- که چیرې یو کارګر په میاشت کې ۲۱۰ متره توکر اوبدي معلوم کړئ چې نومورۍ کارګر په ۹ ورځو کې څومتره توکر اوبدلای شي؟

۷- که چیرې یو مامور په یوه اونۍ کې ۵۶۰ افغانۍ تنخا (معاش) واخلي معلوم کړئ چې په یوه ورځ کې څو افغانۍ تنخا لري.

لاندې پوښتنې حل کړئ.

۸) ۶۰۹	۸) ۶۱۱

ketabton.com - The Digital Library

دولسم فصل
کسر

شپږم څلویښتم لوست: د کسر پیژندنه

هدف: زده کوونکی $\frac{۱}{۲}$ د یوه شی د نیمایې په توګه وپیژنی او $\frac{۱}{۳}$ د یوه شی د دریمې برخې په توګه وپیژنی. $\frac{۲}{۳}$ د یوه شی دوه دریم برخې په توګه وپیژنی.

پاملرنه وکړئ:

که مونږ یوه مڼه په دوو مساوي برخو وویشو په حقیقت کې مومڼه نیمایې کړې ده چې په ریاضي کې داسې لیکل کیږي: $\frac{۱}{۲}$

که مونږ یوه مڼه په درې مساوي برخو وویشو اوله هغه څخه یوه برخه واخلو دا یو دریمه برخه داسې ښودل کیږي. $\frac{۱}{۳}$

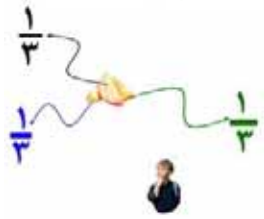

که چیرې اوس د مڼې له دریو برخو څخه یوه برخه په یوه غاب کې او دوه برخې یې په بل غاب کې کښېږدو داسې لیکو:

الف

الف: $\frac{۱}{۳}$ برخه په یوه غاب کې

$\frac{۱}{۳}$

ب: $\frac{۲}{۳}$ برخې په بل غاب کې

$\frac{۲}{۳}$

ketabton.com - The Digital Library

د لاندې شکلونو اړوند کسرونو ته پاملرنه وکړئ.

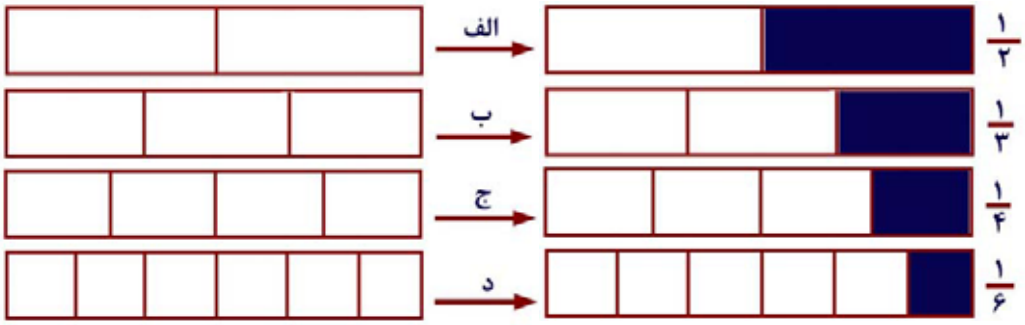

د الف په شکل کې د $\frac{۱}{۲}$ کسر ښيي چې د دوو برخو څخه يوه برخه يې جلا شوي ده.

د (ب) په شکل کې د $\frac{۱}{۳}$ کسر ښيي چې له دريو برخو څخه يوه برخه يې جلا شوې ده.

د (ج) په شکل کې د $\frac{۱}{۴}$ کسر ښيي چې له څلورو برخو څخه يې يوه برخه جلا شوې ده.

د (د) په شکل کې د $\frac{۱}{۶}$ کسر ښيي چې له شپږو برخو څخه يوه برخه جلا شوې ده.

د دې دپاره چې تاسو د يوه کسر سره ښه پيژندګلوي پيدا کړئ لاندې کسر ته پاملرنه وکړئ.

$\frac{۲}{۵}$

د کسر صورت

کسري خط يا د برخط

د کسر مخرج

ketabton.com - The Digital Library

مشق او تمرین

۱- د لاندې شکلونو د تورو شوو، اوسپینو برخو، کسري برخې په خپلو کتابچو کې وښایاست او ویې لیکئ.

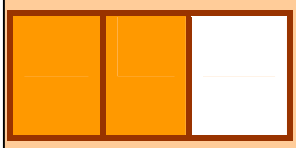

توره سپینه سپینه توره

۲- لاندې جدول بشپړ کړئ.

مخرج	صورت	کسر
۲	۱	$\frac{۱}{۲}$
		$\frac{۲}{۳}$
		$\frac{۳}{۵}$
		$\frac{۴}{۵}$
		$\frac{۵}{۶}$

کورنی دنده

د $\frac{۲}{۵}$، $\frac{۴}{۵}$، $\frac{۲}{۳}$ په کسرونو کې صورت او مخرج ولیکئ.

ketabton.com - The Digital Library

۳- له لاندې جدول څخه کسرونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

صورت	۳	۴	۵	٦	۲	۱
مخرج	۴	۷	۸	۷	۵	٦
اړوند کسر	$\frac{۳}{۴}$					

۴- کوم شکل په دوو مساوي برخو ویشل شوی دی د هغه اړوند کسر په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

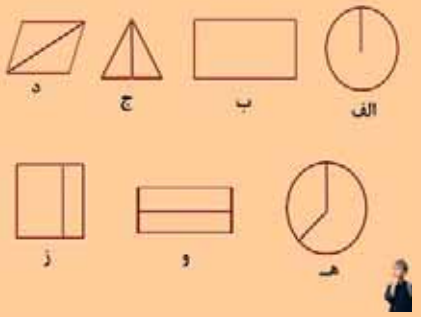

۵- کوم شکل په درې مساوي برخو ویشل شوی دی د هغه اړوند کسر په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

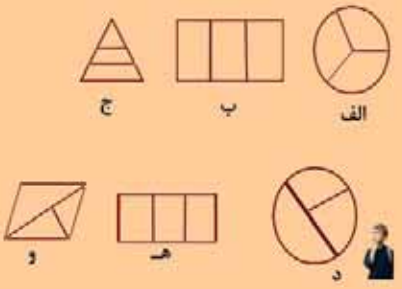

کورنی دنده

د $\frac{۱}{۳}$ ، $\frac{۲}{۳}$ ، $\frac{۱}{۴}$ کسر د شکلو نو په واسطه په خپلو کتابچو کې وښیاست.

ketabton.com - The Digital Library

۶- په لاندې شکلونو کې کوم یوه ته $\frac{۱}{۴}$ کسر لیکلی شو. د هغه کسر ولیکئ!

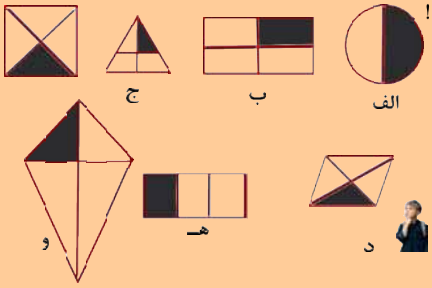

۷- په لاندې شکلونو کې د رنګ شوي برخو او سپنیو برخو کسرونه، د نمونې په ډول په تش ځایونو کې ولیکئ.

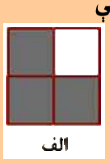
الف

خلور	مساوي برخې
۳/۴	رنګ شوی
۱/۴	سپینه

ب

	مساوي برخې
	رنګ شوی
	رنګ شوي نه دي

ج

	مساوي برخې
	رنګ شوی برخې
	سپینې برخې

۸- لاندې شکلونو ته پاملرنه وکړئ.

الف

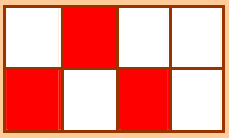

مساوي برخې
رنګ شوی برخې
سپینې برخې

ب

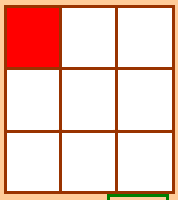

مساوي برخې
رنګ شوی برخې
سپینې برخې

ج

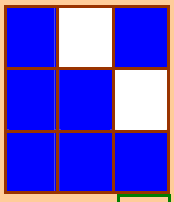

مساوي برخې
رنګ شوی برخې
سپینې برخې

ketabton.com - The Digital Library

۹- لاندې هر یو شکل په خپلو کتابچو کې رسم کړئ د هر شکل د اړوند کسر په نظر کې نیولو سره د هغه برخې په خپلو کتابچو کې تورې کړئ!

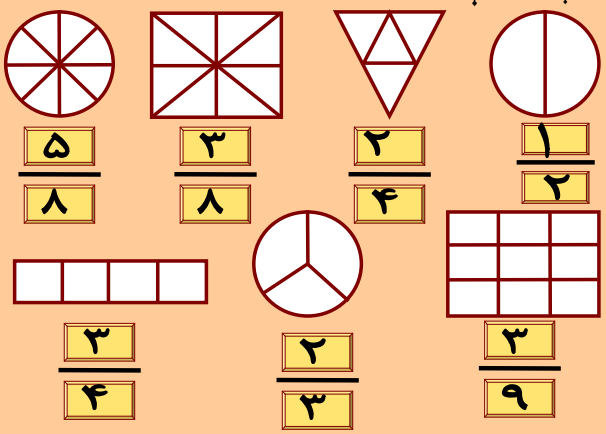

۱۰- د حل شوي مثال په ډول د لاندې شکلونو د رنګ شوو برخو کسر کینې خواته او د سپینو برخو کسر ښي خواته ولیکئ.

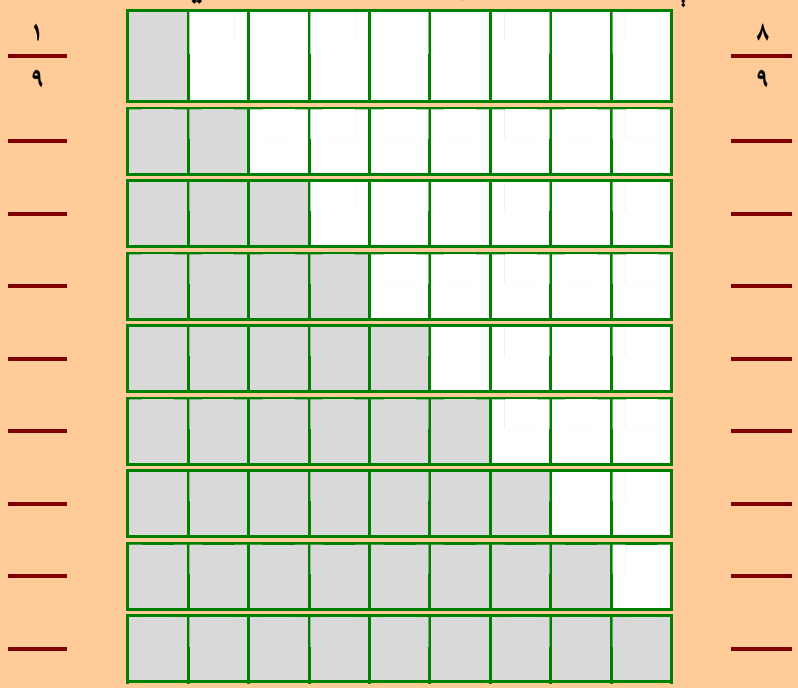

ketabton.com - The Digital Library

۱۱- د لاندې شکلونو د رنګ شوو برخو اوسپینو برخو اړوند کسرونه په غور سره وګورئ. د اړوند شکل په کارولو سره، لوی کسر او کوچنی کسر په شفاهي توګه وښیاست.

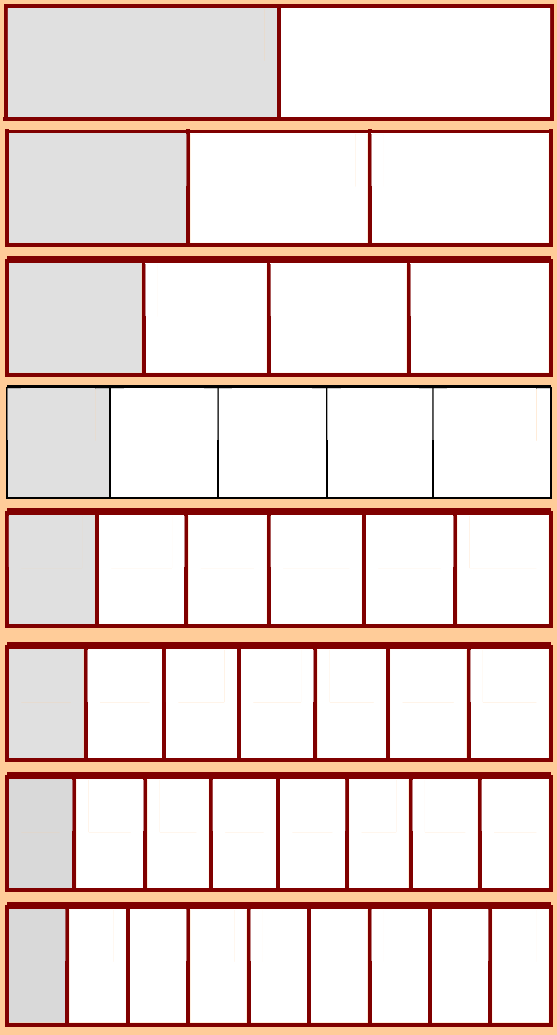

کورنی دنده

د $\frac{۲}{۳}$، $\frac{۲}{۵}$، $\frac{۲}{۷}$، $\frac{۲}{۸}$ او $\frac{۲}{۹}$ کسرونه د شکل په رنګ کولو سره وښیاست.

ketabton.com - The Digital Library

۱۲- د $\frac{۳}{۵}$ ، $\frac{۳}{۷}$ ، $\frac{۳}{۸}$ او $\frac{۳}{۹}$ کسرونه د شکل د رنګ کولو په واسطه وښیاست.

۱۳- د $\frac{۴}{۵}$ ، $\frac{۴}{۶}$ ، $\frac{۴}{۷}$ ، $\frac{۴}{۸}$ او $\frac{۴}{۹}$ کسرونه په شکل کې وښیاست.

۱۴- د $\frac{۵}{۶}$ $\frac{۵}{۷}$ $\frac{۵}{۸}$ او $\frac{۵}{۹}$ کسرونه د شکل د رنګ کولو په واسطه وښیاست. رنګ شوي اوسپینې برخې سره پرتله کړئ

د >،< او = نښو په واسطه يې وښیاست.

۱۵- د لاندې شکلونو د رنګ شوو برخو کسر ښئ خواته او د سپینو برخو اړوند کسر کینې خواته وليکئ.

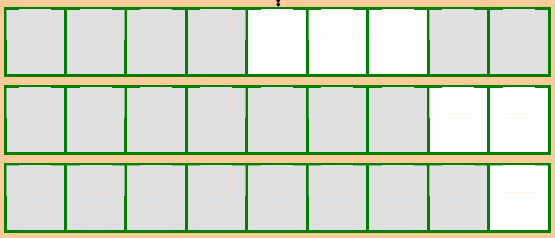

۱۶- د لاندې شکلونو د رنګ شوي برخو کسر ښئ خواته او د سپینو برخو کسر کینې خواته وليکئ او يو له بله سره يې پرتله کړئ.

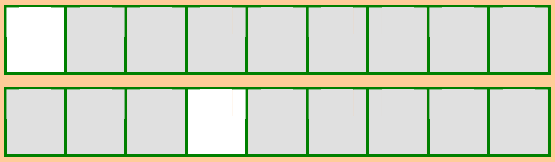

کورنی دنده

د لاندې شکل د رنګ شوو برخو کسر کینې خواته او د سپینو برخو کسر ښی خواته وليکی او پرتله يې کړی.

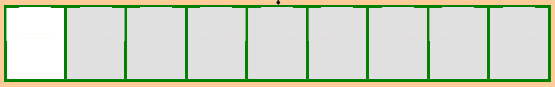

ketabton.com - The Digital Library

۱- احمد د یوه مستطیل کاغذ څخه $\frac{۱}{۳}$ برخه پرېکړه، تاسو هم دا کار په عملي توګه سرته ورسوي او ووایاست چې څومره برخه یې پاتې ده په کسر سره یې وښیاست.

۲- کریم یوه دایره په درې مساوی برخو ووېشله او د هغې $\frac{۲}{۳}$ برخې یې تورې کړې څومه برخه یې سپینه پاتې ده د رسم په واسطه یې وښیاست.

۳- د لاندې شکلونو د رنګ شوو او سپینو برخو کسر په خپلو کتابچو کې ولیکئ!

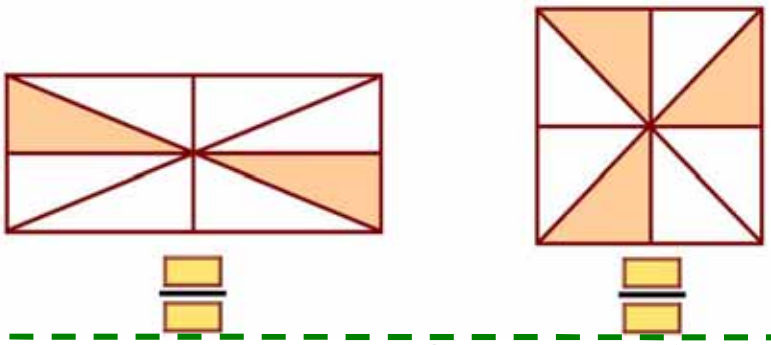

۴- یو لیتر اوبه څو ګیلاسه کیږي؟

۵- یوه دایره رسم کړئ $\frac{۱}{۴}$ برخه یې توره کړئ.

۶- له یوه ګیلن اوبو څخه یو لیتر اوبه څرنګه جلاء کوئ؟

۷- د >، < او = نښو په کارولو سره لاندې درکړل شوي وزنونه سره پرتله کړئ.

الف: ۵۰۰ ګرامه ☐ ۲ کیلو ګرامه

ب: ۳ کیلو ګرامه ☐ ۳۰۰ ګرامه

ج: ۷۵۰ ګرامه ☐ نیم کیلو ګرامه

د: ۲۵۰ ګرامه ☐ ۷۵ ګرامه + ۱۰۰ ګرامه + ۲۵ ګرامه

یو مستطیل رسم کړئ چې اوږدوالی یې ۶ سانتي متره او سور یې ۳ سانتي متره وي او بیا د هغې $\frac{۱}{۲}$ برخه توره کړئ.

ketabton.com - The Digital Library

۸- یوه پخوونکی ۷۵۰ ګرامه وریجې درلودلې چې ۴۵۰ ګرامه یې د هغو څخه پخې کړي معلوم کړئ چې څو ګرامه وریجې پاتې دي.

۹- یوه ډوډۍ پخوونکی یو کیلو ګرام خمیره درلودله چې له ۳ ورځو څخه وروسته ۲۵۰ ګرامه خمیره ورسره پاتې وه معلوم کړئ چې په درې ورځو کې یې څومره خمیره مصرف کړی ده؟

۱۰- یوي مور ۵ کیلو ګرامه وریجې، ۵۰۰ ګرامه بوره، ۲۵۰ ګرامه غوړي او ۲۵۰ ګرامه لوبیا راوړنیول. د مور د کڅوړې د شیانو وزن معلوم کړئ.

۱۱- لاندې شیان د څه شي په واسطه اندازه کیږي ځوابونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ؟

الف: نفت ☐

ب: د وره لوړوالی ☐

ج: اوبه ☐

د: بوره ☐

که چیرې یو لوښی د ۱۲ معمولي ګیلاسونو او بوځای ولري. معلوم کړئ چې په نومورې لوښي کې څولیتره اوبه ځائیږي؟

۱۲- د لوست مواد او لوازم چې لاندې اندازې ولري وښیاست.

الف: له ۹ سانتیمترو څخه لږ وي.

ب: د یوه متر په حدود کې وي.

ج: د ۱۰ او ۲۰ سانتي مترو په منځ کې وي.

۱۳- د ۳ سانتي مترو، ۷ سانتي مترو او ۱۲ سانتي مترو په اندازه خطونه رسم کړئ.

۱۴- د هر غوري ډوډۍ له پاره ۳ منې لرونکي یو غاب ته اړتیا ده. که چیرې ۲۱۰ دانې منې ولرو څو دانو غوریو او څو دانو غابونوته اړتیا ده؟

۱۵- د ٦٦ دانو قلمونو بیه ٦٦ افغانۍ ده د ۷ دانو قلمونو بیه معلومه کړئ؟

۱۶- زرغونه اوس ۱۲ کلنه ده که چیرې له ۳ کلو وروسته د هغې عمر د هغې د مور د عمر نیمایې شي د زرغونې د مور اوسنی عمر معلوم کړئ.

۱۷- که چیرې احمد د ورځې ۹ افغانۍ سپما وکړي. د هغه د یوې میاشتې او یو ه کال د سپما اندازه معلومه کړئ؟

ketabton.com - The Digital Library

Thank you for reading

Find more e-books and articles on Ketabton - your multilingual digital library.

www.ketabton.com

Ketabton - Pashto, Farsi, Arabic & English